

SVATÝ
FRANTIŠEK SERAFINSKÝ
ZAKLADATEL TŘÍ ŘÁDŮ

DLE VĚROHODNÝCH PRAMENŮ SEPSAL

P. BONAVENTURA J. WILHELM,
KNĚZ ŘÁDU SV. OTCE FRANTIŠKA.

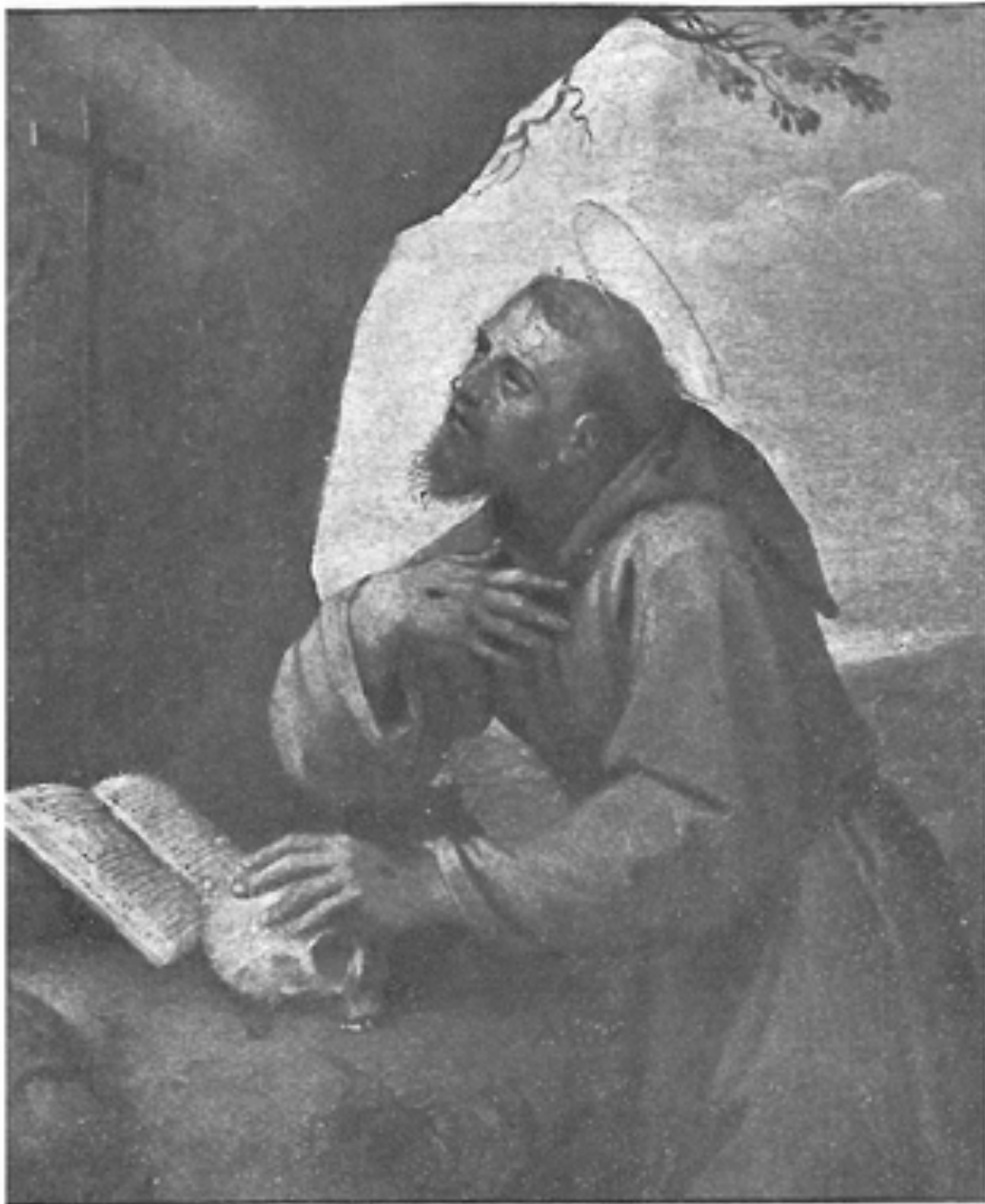
Č Á S T I.

PODÍL ÚDŮ „DĚDICTVÍ SVATOJANSKÉHO“ NA ROK 1926.
ČÍSLO 1.

Cena 7 Kč.

V PRAZE 1926.

NÁKLADEM „DĚDICTVÍ SV. JANA NEPOMUCKÉHO“. — TISKEM CYRILLO-
METHODĚJSKÉ KNIHTISKÁRNY V. KOTRBY.

SV. FRANTIŠEK SERAFINSKÝ.

Podle obrazu, jež maloval Francesco Albani.

SVATÝ
FRANTIŠEK SERAFINSKÝ
ZAKLADATEL TŘÍ ŘADŮ

DLE VĚROHODNÝCH PRAMENŮ SEPSAL

P. BONAVENTURA J. WILHELM,
KNĚZ RÁDU SV. OTCE FRANTIŠKA.

Č Á S T I.

PODÍL ÚDŮ „DĚDICTVÍ SVATOJANSKÉHO“ NA ROK 1926.
ČÍSLO 1.

V PRAZE 1926.

NÁKLADEM „DĚDICTVÍ SV. JANA NEPOMUCKÉHO“. — TISKEM CYRILLO-
METHODĚJSKÉ KNIHTISKÁRNY V. KOTRBY.

Nihil obstat.

P. Klemens Minařík, O. F. M.,
censor librorum.

Pragae die 23./IV.1925.

No. exh. 455.

Imprimi potest.

P. Basilius Havelka,
Min. Prov.

Pragae die 23./IV. 1925.

Imprimatur.

Pragae, die 15. Maii 1925.

† **Antonius Podlaha,**
episcopus Paphiensis,
vicarius generalis.

Nr. 11.652.

PŘEDMLUVA.

Letošního roku 1926 jest tomu sedm set let, kdy zemřel veliký muž a světec, na nějž se zájmem a uctivým podivem hledí celý svět — svatý František z Assisi. Za tou příčinou všichni ctitelé a obdivovatelé tohoto velikého světce si umínili oslaviti jubileum jeho smrti. Na podnět náměstka Kristova utvořil se výbor pro důstojnou oslavu tohoto jubilea a vypracoval velkolepý program jubilejních slavností jak pro Itálii tak i pro jiné země. Výbor ten pojal také myšlenku zbudovati na některé hoře v Itálii velkolepý pomník svatého Františka. Věřící a ctitelé svatého Františka po celém světě jsou vybízeni, aby svou hřivnou přispěli k důstojné oslavě muže tak znamenitého.

Náš národ český a na prvním místě duchovní děti Františkovy jistě nezůstanou za Vlasy a jinými národy pozadu. Jistě i u nás budou uspořádány slavnosti na počest velikána v chudičkém, záplatovaném rouše. Vždyť i v našich zemích se těší František nevšední oblibě, čehož nejlepším důkazem jest přízeň prokazovaná jeho duchovním synům.

Život svatého Františka jest nám Čechům dobře znám. Od roku 1882, kdy byla slavena sedmistyletá památka narození Františkova, bylo uveřejněno již několik životopisů tohoto světce. Také já jsem před lety (1902 — 1903) vydal obšírný životopis Františkův v jazyku českém. S jakým zájmem a pochopením byl přijat, svědčí okolnost, že dosti značné vydání o mnoha tisících výtiscích bylo v několika letech úplně rozebráno. V poslední době se množí hlasy, aby bylo uspořádáno nové vydání toho životopisu; a věru jest ho třeba, neboť lid náš tak rád čte o svatém Františku, jenž mu jest po

svatém Antonínu světce nejmilejším. Přiznávám se, že bych byl rád vyhověl — o práci mně nešlo — vždyť tolik miluji svatého svého Otce, jehož jsem nehodným synem, ale běželo o to, kdo by knihu vydal. Měl jsem již s prvním vydáním veliké obtíže, ježto nikdo se nechtěl díla tak obsáhlého ujmouti, a to bylo před válkou, kdy tisk a papír byly poměrně velice laciné. Nebylo tudíž naděje, že by kniha mohla vyjít v takovém rozsahu jako ve vydání prvním.

Nastávající jubileum však uspíšilo věc, která by jistě ještě dlouho spala. Sestavil jsem menší životopis svatého Františka, a Jeho Milost nejdůstojnější pan světící biskup Podlaha se uvolil, že jej vydá v Dědictví svatojanském. To byla jistě šťastná myšlenka, neboť jest to jediný způsob, aby známost o velikém svatém otci Františkovi vnikla do paláců i nejchudších chat, kde všude dlí členové Dědictví svatojanského. Přiznávám se, že mi toto druhé vydání dalo dosti starostí, neboť jsem měl na málo stránkách podati důkladný životopis. Byl jsem nucen ovšem v mnoha věcech býti stručnějším než mi bylo milo, ale přece jsem dbal, aby čtenáři měli v tomto druhém vydání pokud možno úplný a správný obraz života velikána z Assisi.

Životopis tento jest psán lidově, aby se stal každému pochopitelným, než přes to jest též psán se zdravou kritikou. Ze jsem se při tom řídil ponejvíce vydáním prvním, rozumí se samo sebou; ale použil jsem též všech publikací, jež od té doby byly o svatém Františku vydány.

Prosím, by tato moje skrovná práce byla přijata aspoň s takovou blahovolností jako vydání první.

Druhá polovice díla vyjde roku příštího.

Spisovatel.

I.

Mladý patricij.

Viděl jsi již, milý čtenáři, obrázek Betlema? Jistě že viděl. Nuže, tomu drahému městu starozákonnému podobá se město Assisi. Jest také jako Betlem rozloženo po svahu hory Subasio, která se vypíná nad sluncem prozářeným údolím Umbrijským, v srdci Italie. Město Assisi, podobně jako Betlem, bylo by zůstalo nepovšimnuto v dějinách, kdyby se v něm nebyl narodil muž, jenž dnes jest všemu křesťanstvu zvláště drahým, kdyby v něm nebyl přišel na svět svatý František, příjímím Serafický. Letos, poněvadž si připomínáme 700letou památku smrti tohoto muže, obracejí se zraky celého křesťanského světa k umbrijskému městečku — k Assisi.

Assisi od dob svatého Františka valně se nezměnilo. Ovšem mnohý dům starobou sehnutý byl zbořen a nahrazen novým, ale celkový ráz města zůstává takový, jaký byl za času sv. Františka. Rodný dům Františkův bys dnes marně hledal, stojí na jeho místě kostel, který z rodného domu Františkova zachoval nám jen malé zbytky, a to v ulici Via del Arco u samého náměstí Viktora Emanuela.

O rodičích Františkových máme jen málo zpráv. Otec jeho Petr Bernardone byl zámožným měšťanem assiským a obchodníkem sukny. Jeho přední snahou bylo, aby lesk obchodního domu, jak jej zdědil po svých rodičích, nejen byl zachován, ale i vzrostl. Tím směrem také vychovával svého prvorozeného syna Františka a kladl v něj ty nejlepší naděje. Matka Františkova, Pika, rozena Francouzka z Provence, byla vzorem právě

křesťanské matky. Bernardone seznámil se s ní na obchodních cestách ve Francii. Byla to žena bohobojná, která zcela pochopila, jakého vyznamenání se jí dostalo, když roku 1182 ji Bůh obdařil prvním synkem, jemuž na křtu svatém bylo dáno jméno Jan. Toto jméno však později, když dítě začalo s matkou francouzsky mluvit, otec změnil v lichotný název Frančesko, t. j. Francouzek čili František.

Obmyt vodou křtu svatého a posílněn Duchem svatým, podobal se náš František bylině, jež jsouc z míry něžná, potřebovala nejněžnější péče. Bylo delšího času třeba, než se zazelenala a v květ vypsela, nežli plody vydala a celý svět naplnila líbeznou vůní. Jak později uvidíme, zdálo se nějaký čas, že květinka ta nikdy nedozraje ke křesťanské dokonalosti a svatosti.

Velikým štěstím pro Františka bylo, že mu Bůh dal dobrou matičku, která jasně si byla vědoma povinností, jež mateřstvím na se vzala. Mluvit o způsobu, jak vychovávala Pika svého synka, jest zbytečno. Dítě, které za tak svůdných okolností, v jakých později žil František, zůstalo čisto a neporušeno na těle i na duchu, bylo zajisté vzorně vychováno. V srdci jeho záhy se zakořenily ctnosti, které později Františka učinily miláčkem všech jeho vrstevníků.

Petr Bernardone, otec Františkův, přál si míti ve svém prvorozeném synu řádného nástupce a proto pečoval o to, aby jeho dítě nabylo potřebného vzdělání, i posílal jej do latinské školy v rodišti. To vzdělání bylo ovšem více praktické nežli teoretické. Bernardone nechtěl míti ze svého synka učence, ale dobrého obchodníka. Vzdělání Františkovo bylo tudíž na takové výši jako jiných synků měšťanských v Assisi. Hlavní snahou otcovou bylo, aby se jeho synek naučil dobře počítati, obstojně psáti, především však musel se František přiučiti důkladně jazyku francouzskému, kterého nutně potřeboval při dalekosáhlých obchodech, které jejich vývozní dům vedl s Francií. Mýlí se tudíž ti, kdož mají za to, že František byl člověkem nevzdělaným. Světec sám sice tak o sobě mluvíval, ale tomuto jeho tvrzení dlužno náležitě rozuměti. Tak mluví o sobě každý světec.

František byl, jak vidíme, svým otcem předurčen,

aby se stal jednou hlavou obchodního domu „Bernardone a spol.“. Třeba dle pravdy vyznati, že Františka povolání kupecké nikterak netěšilo. Než, poněvadž byl poslušným synem, oddal se mu se vší horlivostí, takže Petr Bernardone radostí si nad ním mnul ruce, v duchu již buduje větrné zámky, jaké slávy se domůže jednou jejich obchodní dům. — Ó, jak jsi se tehda mýlil, Františku, ne stav kupecký, ale stav mnohem dokonalejší, mnohem vznešenější, byl tvým, Bohem ti vytknutým povoláním, jak jsi se o tom později přesvědčil! Ty jsi nebyl povolán k hromadění pokladů světa, nýbrž měl's opustiti všechno, abys se dostal v držení ztraceného pokladu evangelické chudoby!

Ríkává se, že dítky dědí povahu svých rodičů, a velmi často jest tomu tak. František se však více podobal matce než otci, ač Bernardone si přál, aby tomu bylo naopak. Otec Františkův žil jedině pro obchod, vše, co bylo mimo obchod, nemělo pro něho přitažlivosti. A takovým si též přál míti svého prvorozeného synka. Bernardone byl povahy uzavřené a nevlídné, stále jsa pohřížen ve výpočty, kde a jak by něco vytěžil, František však byl po matce pln života, srdce jemného a cituplného, způsobů nenucených a uhlazených, ve svém jednání milý a ke každému přátelský. Ve svém obcování s lidmi vždy prozrazoval vzdělaného jinocha, jenž si dovedl získati přízeň každého, s nímž přišel do styku. Kupci také vždy raději se obraceli na mladého Bernardona, než na jeho otce.

Byv v domě bohatých rodičů odchován ve vší hojnosti a přepychu, když svou obratností rozmnožoval otcovské jmění, nikterak nešetřil, ale žil, jako by byl ne synem bohatého kupce, nýbrž velmože. U něho se neshledáváme ani se stínem lakoty, nýbrž spíše se štědrostí, jež nezřídka přecházela až v marnotratnost.

Jak žil František? K této otázce odpovídáme věrně dle jeho životopisců. František žil jako jiní synkové bohatých rodičů. Rád i nerad stál za pultem v krámu svého otce a obchodoval, jak bylo jeho povinností, ale jak jen mu bylo možno, vyběhl si mezi své veselé kamarády, jichž měl synek bohatého Petra Bernardone více než dosti. Těmto svým soudruhům a zábavám

s nimi věnoval František více času, než bylo milo jeho otci. Jsa povahy ohnivě a těkavé, nehrubě se staral o rozkvět obchodu, domnívaje se, že již mají dosti jmění a proto, že netřeba šetřiti. Poněvadž měl peněz stále nazbyt — dosti podivno, že v této věci Petru Bernardonovi to lichotilo, a bez reptání plnil kapsy svého miláčka — stal se brzy duší všech zábav, her a spolků, ba netrvalo dlouho a stal se prvním ze všech synků assiských. Z vděčnosti vystrojil František svým druhům ne jednu skvostnou hostinu, která stála jeho otce pěknou sumu peněz. Než marnivý otec s pýchou pohlížel na svého synka a rád dával, třeba že někdy s těžkým srdcem. Však to také jeho synovi, jak náleží, slušelo, když tak v podvečer krácel v čele nadějně mládeže assiské s velitelskou holí v ruce a nadšeně s nimi prozpěvoval vlastenecké a národní písně. František vykračoval si sebevědomě a vznešeně, takže oko občanů assiských se zalíbením na něho patřilo. Každý byl pln chvály o něm, nazýváje veselého a spořádaného jinocha ozdobou vší mládeže.

Jako uznáný předák assiské mládeže dbal František též toho, aby byl vždy co nejvkusněji ustrojen. Ve své marnivosti pokročil tak, že již ani nenalézal dosti drahé látky k zhotovení svých obleků. Počal se strojití nápadně, jen aby se něčím lišil od svých soudruhů a ukojil svou marnivost. Šetrný otec sice několikráte si zabroukal na jeho nemístnou marnivost, než vše by mu byl odpustil, jen kdyby si jeho synek více všímal obchodu. Ale František čím dále tím více se vzdaloval svého budoucího povolání a jak jen mohl odcházel z domova mezi své veselé druhy, ač dobře věděl, že tím zarmucuje svého hamizného otce a ještě více svou citlivou, starostlivou matičku.

Snadno si představíme, jak chování milého syna Františka starostí naplňovalo pečlivou a zbožnou Piku. Ostřížím zrakem dobré matky sledovala mladistvé výstřelky svého miláčka, aby v čase potřeby rázně zakročila, ale ku svému uspokojení viděla, že zábavy jejího synka jsou nevinné, až na to, že si málo všímá obchodu a že platí za své druhy. Proto také, jak jen mohla, omlouvala svého synka, kdykoli pozorovala, že jest manžel

na něho rozzloben. Příliš starostlivým sousedkám, které jí nejdnou vytykaly nemístnou shovívavost a slabost k Františkovi, odpovídala klidně: „Jen vyčkejte, uvidíte, že to s mým synkem jednou dobře skončí, jsem o tom zcela přesvědčena. Když jej tak pozoruji při jeho zábavách a radovánkách, shledávám, že přes všechnu lehkomyšlnost převládá u něho zvláštní vznešené chování a ušlechtilost myslí, což mne naplňuje nejkrásnějšími nadějemi pro budoucnost.“

Také nám se zdá, že František příliš hluboko se pouštěl do víru tohoto světa, že příliš hověl světu a jeho radovánkám. Což tak brzo zapomněl na všechny spásitelné rady, naučení a pokyny, jichž se mu v jeho dětství dostalo? Nikoliv, to vše bylo právě jeho ochranou, že přes svůj dosti veselý život mravně nikdy neklesl, jak se bohužel přiházívá mnoha jinochům jeho věku. Známostí František neměl a po nich netoužil. Oddával se dychtivě zábavám, výletům a slavnostem assiské mládeže, ale neupadl v kal oněch neřestí, jež mladým lidem se zdají býti rájem rozkoší a proto po nich s toužebností vztahují své ruce, nepozorujíce, že v nich nalézají svou záhubu — časnou i věčnou. Šťastně prošel marnostmi a nebezpečími světa, aniž byl poskvřnil své tělo a duši hříchem nečistým. Podobal se jaksí počestnému, který kráčí sice na pokraji propasti, přece však do ní nepadá.

Životopisci o něm praví, že vždy a všude dával na jevo svůj odpor a ošklivost před všelikým méně slušným slovem a jednáním, a že také sám se vždy všeho podobného úzkostlivě varoval. Stalo-li se někdy, což ostatně se při podobných zábavách, kterých se zúčastňoval, nejdnou děje, že některý ze soudruhů pronesl z neopatrnosti méně počestné slovo nebo dvojsmyslný žert, hned naň František přísně pohlédl, dáváje na jevo svůj odpor, a pravidelně nestoudník zmlkl.

Než třeba František ve svém veselém mládí neupadl do bahna hříchů těžkých, přece jen na něm pozorujeme některé chyby, jež se mu mohly státi tím osudnějšími, poněvadž, jak známo, býlí vždy zdatnější a rychleji roste, nežli bylina dobrá a užitečná. První jeho velikou chybou bylo, že příliš mnoho času věnoval světá-

ekým radovánkám a tím se stále více odcizoval svému povolání; mimo to se vydával do velikého nebezpečí, že jako jiní jinoši upadne i on do oněch prostopášností, kterým bohužel tak často hoví mladistvý věk. Jinou jeho chybou byla nesmírná touha po slávě a cti světské, kterou hledal stůj co stůj ukojiti, třebas to stálo měšec jeho otce velikých obětí. František ukazoval též nemalou pýchu, přepychově se odívaje.

Jak snadno jej mohly tyto chyby odlouditi od jeho vznešeného určení, Bohem mu stanoveného! Než Božské milosrdenství nejen že jej zachovalo před poblouzením, nýbrž naopak chyb jeho použilo jako vhodných prostředků k dosažení svatosti. Vzpomínka na ty chyby totiž udržovala vždy Františka v nejhlubší pokoře i tehda, když býval od Boha zahrnut tolika milostmi; on sám vždy na sebe pohlížel jako na největšího hříšníka, ač patrné zázraky, jež konal, všude jej označovaly jako sluhu Božího.

Mocnou ochranou proti pokušením světa, (hlavně proti smyslným pokušením, našemu jinochu) byla něžná láska k chudým, kterou bylo na něm od jeho dětství pozorovati. Po Bohu zbožná Pika měla zásluhu o to, neboť ona to byla, jež slovem i příkladem vštěpovala miláčku svému tuto krásnou ctnost do srdce, Maje vždy peněz dosti, František rád udílel almužny. Chudí ho za to všude velebili a již zdaleka jej uctivě pozdravovali. Ano, jeden z nich potkav kdys Františka na ulici, rozprostřel na zemi, kudy měl jinoch kráčet, svůj plášť, volaje na mimojdoucí: „Věru, tomuto jinochu nemůžete ani dosti pocty prokázati, neboť brzo se stane mužem tak slavným, že jej všichni budete uctívati.“ František slyše toto blahorečení, jen se usmál. Nepodporoval chudé jen z marné světské chvály, ale proto, že tak svaté náboženství nás tomu učí. Kdokoliv jej „pro lásku Boží“ nebo „pro Boha“ o něco poprosil, vždy byl jím vyslyšen.

Jednoho dne byl František více než jindy zaměstnán v obchodu svého otce a odbyl žebráka, aby přišel někdy jindy. Sotva však žebrák odešel, hned si činil trpké výčitky: „Vidíš, Františku, kdyby tě byl chudas požádal o almužnu jménem nějakého knížete, jistě že bys byl nechal všeho a vyhověl mu, ale když tě žádal pro Boha

o nepatrný dárek, tys ho odmítl.“ Sotvaže pocítil tuto výčitku, již vyběhl z krámu, dohonil žebráka, poprosil ho za odpuštění a hojně ho obdaroval. Od té chvíle si znovu umínil, že pro budoucnost žádného chudého nepropustí s prázdnou.

Vedle lásky k chudým pozorujeme též na Františkovi hned v jeho mladistvém věku jakousi velkomyšlnost, živou obrazotvornost a vždy veselou mysl. Bylo na něm pozorovati ducha rytířského, že to v mnohých vzbuzovalo naději, jakoby byl František povolán k vyšším hodnostem. Komu by bylo tehdy přišlo na mysl, že se veselý jinoch stane obnovitelem křesťanského ducha mezi lidmi! A to bylo přece úmyslem Božím. Proto také Bůh svého vyvoleného mládence chránil a mimořádnými milostmi zahrnoval. Neměl již předem František celým svým zjevem obrátiti na sebe pozornost národů? Neměl ho Bůh svatozáří zázraků obklopiti tak, aby nikdo o jeho vyšším poslání nepochyboval, nýbrž každý jeho hlasu byl poslušen? Nedivme se tudíž, vidíme li, jak náš jinoch takoruka od svého narození se pohybuje v jakémsi nadpřirozeném ovzduší.

Čest a štěstí jsou však jakýmsi opojujícím nápojem, jenž nezřídka naplňuje závratí i nejsilnější hlavy. Také František měl v lichocení, cti a slávě světa velikou zálibu. Snad by jej bylo vše to opojilo a zničilo, kdyby Bůh, jenž vše dobře řídí, nebyl k tomu přimísil hořký, ale blabodárně působící lék utrpení a soužení. Dobrotivý Bůh seslal totiž na Františka zkoušku, jež byla proň obtížnou, neočekávanou a pokořující.

Jak tomu ve středověku často bylo, vzniklo mezi městy Assisí a Perugií nepřátelství, které vyvrcholilo otevřeným bojem. Mezi ozbrojenými občany assiskými bylo také viděti bohatýrskou postavu Františkovu. S nadšením chopil se zbraně, doufaje, že si v boji zaslouží vavřínu vítězství, po případě i ostruh rytířských. Leč bitva, která se strhla mezi oběma městy — bylo to roku 1201 — dopadla pro assiské nešťastně. Byli na hlavu poraženi, mnoho jich padlo na bojišti, četní však byli zajati a odvedeni do Perugia, kdež vrženi do žaláře. Mezi zajatci se nalézal i náš František. Celý rok trvalo jejich zajetí.

Snadno si představíme, jak asi bylo Františkovi, který si zvykl pohodlí a dosud byl jako pták volný a jednal, jak se uzdávalo. Než přes to zachoval si v zajetí svou čackou mysl, že dovedl humorem osladiti svým spolurodákům trpké měsíce dlouhého zajetí. Když jiní věšeli hlavu, on zpíval a tropil různé žerty, takže dle vyjádření těch, kteří byli s ním uvězněni, nebyti jeho, jistě by byli mnozí z nich ve vězení onemocněli. Tak však všichni šťastně zajetí přestáli, až se jim po roce, kdy byl smluven mír mezi oběma městy, brány žaláře otevřely. S radostí spěchali nešťastní zajatci ku svým rodinným krbům. Také František se synovskou touhou spěchal do náručí svých milovaných rodičů.

Touto událostí vlastně jaksi končí Františkův hlučný život, jež světec v pozdějším svém životě oplakával jako „bohuprázdný a hříšný“.

Petr Bernardone měl ještě druhého syna, jménem Angela, jehož rod udržel se v Assisi do polovice XVI. století. Bernardonové časem zchudli a dva poslední potomci byli v Assisi žebráci.

II.

František na cestě k Bohu.

Jak jsme dosud viděli, byla náklonnost ku světu a jeho marnostem dosti hluboko zakořeněna v srdci Františkově. Ač tato přílišná přichylnost k světu sama o sobě nebyla zlá, přece jen byla spasení nebezpečna a tvořila velikou překážku milosti Boží, jež z něho chtěla učiniti spolehlivý a poslušný nástroj svého milosrdenství vůči lidem. Bylo nutno, aby pouta, kterými byl František vázán k světu, byla zpretrhána; pásky, jimiž dosud byl poután k světu, měly býti strhány. Za tou příčinou dobrotivý Bůh sesílal ránu za ranou na tohoto jinocha, aby se co nejdříve zbavil nečestných okovů. Hned po jeho návratu z vězení perugijského jevíly se na něm zcela patrně účinky milosti a milosrdenství Božího.

František vrátil se do náručí svých rodičů, kteří jej s jásotem uvítali, hlavně otec, který syna po ten rok

velice pohřešoval při svém rozsáhlém obchodu. S radostí prováděl syna po svém krámu, provázel ho po skladištích a upozorňoval na změny, jež se za jeho nepřítomnosti staly. Otec se těšil, že jeho synek po nabyté zkušenosti bude usedlejším a více si bude hleděti obchodu; ale říkává se „člověk míní a Pán Bůh mění“. Pravdivost toho přísloví se tentokráte zcela vyplnila na našem jinochovi.

Brzo po svém návratu z vězení upadl František v dlouhou a nebezpečnou nemoc, jejíž příčinou nade vši pochybnost byla celoroční vazba v Perugii. Starostlivý otec hned povolal znamenitého domácího lékaře a vložil mu na srdce, aby celé své umění vynaložil na uzdravení Františka. Lékař ovšem v naději na hojnou odměnu použil všech svých vědomostí, ale přes to František si dlouho poležel. Po ten celý čas uvažoval jinoch sám o sobě. Rozebíral jednotlivé doby svého dosavadního života, upamatoval se na to i ono, co nebylo úplně správné, a pocítil nad sebou nespokojenost. Osvícen paprskem milosti Boží poznal, jak mnoho až dosud času promarnil svými světáckými radovánkami, jak mnoho bolesti a zármutku způsobil svým dobrým rodičům. Znenáhla cítil nad svým dosavadním životem ošklivost. To byla první rána milosti Boží na jeho zaslepené srdce. Nejednou si v době své nemoci umínil, že se polepší.

Jen pomalu se nemoc lepšila a ztracené síly navracovaly. Konečně však mu přece bylo lze lůžko opustiti a o holi po světnici se belhati. S jakou radostí přistoupil k oknu a zahleděl se na krásné panorama, jež se před ním rozprostíralo! Jak se těšil, až mu lékař dovolí, aby si zase vyšel ven do milé přírody, jejímž nadšeným obdivovatelem byl od svého nejútlejšího mládí. Konečně prohlásil lékař nedočkavému jinochu, že může vykonati malou procházku ven z města do Boží přírody. František tímto sdělením jakoby nabyl nových sil. S radostí chopil se hole a pomalu vyšel z města branou zvanou „Porta nuova“ (Nová brána), aby se pokochal na krásách přírody, jimiž v míře tak bohaté ruka Stvořitelova vyzdobila celé údolí spoletské. Lidé za ním udiveně patřili. „Je to František či ne?“ tázal se druh druhá. Ani svým zrakům nevěřili, že by ten přepadlý jinoch, žlutý v tváři a o hůl se opírající, mohl býti onen kvetoucí jinoch, jež celé

Assisi zvalo ozdobou a výkvětem mládeže. Každý, kdo ho spatřil tak zuboženého, litoval ho a přál mu ze srdce, aby se co nejdříve zcela uzdravil.

Přívětivě pozdravuje a zase jsa pozdravován, František kráčel, co noha nohu mine, ven z města. Ruch městský kolem něho stále více umíral, až se konečně octl sám uprostřed bujné přírody. Stanul a ponořil svůj zrak v krásy před ním se rozprostírající. Ale, co to? Kde bylo jeho dřívější nadšení a obdiv, kterým oplývala duše jeho? Vše mu připadalo tak prázdné a bez života, necítil té rozkoše, jako dříve; zkrátka se cítil zklamán. Než to zklamání bylo proň blahodárné, neboť jím právě počal prohlédati závojem stvoření, poznávati nicotu a pomíjitelnost všeho pozemského a nekonečnou dobrotu a krásu Boží. Pocit jemu až dosud neznámý, — ošklivost nad tím, co ho až dosud poutalo, v čemž se až dosud kochal, — ozval se v jeho duši, opět nový účinek milosti Boží. S opovržením hleděl nyní na to, čeho si až dosud tak vážil; celý jeho dosavadní život jevil se mu v té chvíli nejvyšší zpozdilostí a bláznovstvím. Unaven a na duchu skleslý vracel se ze své první procházky domů.

Od té chvíle bylo po nějaký čas pozorovati u Františka aspoň trochu malou změnu k lepšímu. Jest však dostatečně známo, že nemoc zřídka kdy provede úplnou změnu v duchovním životě člověka, byť dal k ní za nemoci nejkrásnější podnět. S prchající nemocí mizí obyčejně i účinky, jež nemoc vyvolala. Tak tomu bylo také u Františka. Jeho obrácení nemělo býti dílem okamžiku jako u Šavla, ale mělo se díti poznenáhlu, podobně jako když sochař z hlíny hotoví svůj model. Jakmile se František uzdravil, zapomněl na svá předsevzetí v nemoci učiněná a znovu počal sníti o světské velikosti a slávě. Brzo zase přilnul celým srdcem k tomu, co se mu málo před tím tolik zhnusilo. Zdá se mi, jakoby František byl chtěl uniknouti milosti Boží, jež ho ve své dobrotě takorůzka pronásledovala.

„Nedivme se tomu,“ dí jeden životopisec „a nehoršeme se nad tím, že se František opět vrací ke stvoření; naopak musili bychom se diviti, kdyby tomu mělo býti jinak . . .“ Jsme jen lidé, stížení hříchem dědičným, utrpěli jsme dříve porážku, než jsme dospěli

k vítězství. Tak tomu bylo i u těch, jež dnes ctíme jako svaté a vyvolené Páně. I oni jako smrtelní lidé utrpěli nejednu porážku, než dospěli k vítězství. I oni, jak se zdálo, nepoužívali milosti Boží, ale přece jen dobrota Boží byla větší než jejich lidská slabost. Klesli jednou i vícekrát, ale s pomocí Boží opět se vzchopili, činili za své poklesky pokání, statečně v boji za dobro vytrvali a dosáhli vítězství. Jemuž se my, ubozí pozemšťané, teď podivujeme, a jež jest příčinou, že k svatým a vyvoleným Páně své prosby vysíláme.

Jakmile nabyl František znovu svých dřívějších sil, podstoupil nejednu úporný boj proti světu a jeho lakdlům a nejednou klesl, ale opět se s pomocí milosti Boží vzpamatoval a uchýlil na cestu, na níž ho chtěl míti Bůh. Než i tato častá porážka byla našemu jinochu prospěšna, neboť od své nemoci byl opatrnější ve volbě toho, co mu svět podával. Veliká láska k chudým byla širokým štítem, za nímž bohatýrský jinoch ukryt, ubránil se před smrtelnou ranou hříšného světa.

Jednoho dne potkal František zchudlého šlechtice. Vida jeho nuzný šat, neváhal dlouho a vyměnil si s ním svůj nádherný oblek. To byl velmi hrdinský skutek, neboť nezapomeňme, že náš jinoch byl na svůj šat nesmírně marnivý. A Bůh, jenž se ve velkomyslnosti nedává předstihnouti od stvoření, hned v zápětí odměnil tento dobrý skutek. V noci měl František podivuhodný sen. Zdálo se mu totiž, že ho neznámá osoba uvedla do síně plné zbraní, ozdobených znamením svatého kříže. V duchu se tázal, pro koho asi jsou všechny ty zbraně určeny a proč jsou označeny znamením kříže. A tu zaslechl zcela zřetelně hlas: „Patří tobě a tvým budoucím vojínům.“ Podivuhodný sen naplnil jej úžasem. Přemýšlel, co by měl znamenati, ale nepřišel na jeho pravý význam. Nebyl dosud zběhlý vnikati v tajemství Boží, neuhodnul, že nelze sen bráti doslovně, nýbrž že má jej vykládati duchovně. Nedivme se tudíž, že tím snem byl František utvrzen v myšlence, že se má věnovati vojenskému řemeslu. A k tomu dle jeho názoru nescházelo mu ani schopností tělesných, ani odvahy.

Věk Františkův byl nepřetržitým jevištěm ustavičných bojů. Města italská byla v neustálém boji mezi

sebou; církve a stát, jež kdysi pracovaly ruku v ruce na časném a věčném dobru národů, také nyní změnilы svou taktiku. Krvavé války mezi papežem a císaři, papežem a králi nebyly tehdy prazádnou zvláštností. Věřící lid italský ovšem se stavěl po boku papežově, aby hájil práv církve. Jak častá se tu naskytovala Františkovi příležitost, aby uskutečnil, k čemu byl dle svého názoru vyzván snem o zbraních.

Kterýs dobrodružný rytíř assiský chystal se s několika sobě rovnými do boje, aby pomohl statečnému vojevůdci Waltrovi III., hraběti z Brienne, jenž v Apulii bojoval za obhájení napadených práv apoštolské Stolice. František bez dlouhého rozmýšlení došel si k onomu rytíři a domluvil se s ním, že spolu potáhnou do Apulie. Hned si také k tomu podniku vyžádal svolení otcovo, jehož se mu ovšem dostalo po nějakých okolcích. Petr Bernardone potají huboval sice, co že to jeho syna zase napadlo, ale poněvadž měl Františka příliš rád, dovolil mu, aby se zúčastnil té výpravy. „Musí se vybouriti,“ řekl sám k sobě, „kdybych mu to nedovolil, nevydržel bych s ním. Ať jen si znovu křídélka spálí, ať něco zkusí, aspoň si pak bude více vážiti klidu domácího života“

František, jak měl svolení otcovo zajištěno, ihned činil přípravy k výpravě. Opatřil si statného oře a výzbroj, za niž se nemusil styděti žádný rytíř. V této věci Petr Bernardone nešetřil, neboť mu stále na mysli tanula představa, jak by to bylo krásné, kdyby Františkem rod jejich stal se šlechtickým. Jak snadno se mohl jeho syn v boji vyznamenati a vydobýti si ostruh rytířských. Také František se asi zabýval takovým plánem jako jeho otec, neboť při hostině na rozloučenou se vyjádřil k svým kamarádům: „Uvidíte, že se jednou stanu slavným mužem!“

S nejlepšími nadějemi opouštěl František domov. Ve své živé obrazotvornosti již v duchu si představoval, jaké asi bude podivení jeho rodáků, až se jako vítěz vrátí z boje. Viděl již před sebou otcovský dům přeměněný v nádherný palác, kde místo balíků suken spatřoval lesklé meče, kopí a štíty a nade dveřmi šlechtický znak. — Ó, jak jsi se klamal, šťastný Františku, všechny tvé velkolepé naděje se sice měly splniti, ale ne tak, jak jsi se domníval, nýbrž způsobem duchovním! Vrátiš se

z boje šťastně, ale ne jako vítěz, nýbrž jako šťastný přemožený!

Klepe-li Bůh na srdce člověka, a on se neozývá, ba dokonce před ním dveře zavírá, odchází pryč. Otevře-li mu však srdce a podrobí se mu, ač při tom se dává bludnou cestou, na níž ho Bůh míti nechce, zakročí Bůh rázněji. Podobně tomu bylo i u Františka. Myně si vykládaje svůj sen, dal se jinoch na bludnou cestu, neboť vracel se zase do víru světského, z něhož ho chtěl Bůh vytrhnouti. Učinila tudíž Božská Prozřetelnost na Františka útök, kterým měla býti provedena úplná změna v dosavadním životě našeho jinocha.

Hned na počátku své cesty počal František churavěti. Dorazil jen do Spoléta a byl tak sláb, že tam musil ulehnutí. Těšil se, že druhého dne bude lépe, ale mýlil se. S bolestí viděl, jak se jeho soudruzi s ním loučí a bez něho táhnou do boje. Přivolaný lékař kroutil nad jeho nemocí hlavou, nemoha se dopídití jejího kořene. Těšil jinocha, až si několik dní odpočine, že zas bude vše dobře. František však ve svém nitru byl přesvědčen, že si Bůh nepřeje, aby táhl do boje, a proto že mu seslal nemoc. A nemýlil se. Bůh ho poučil o významu snu o zbraních a kázal mu, aby se vrátil do svého rodného města, tam že se mu dostane dalšího poučení, co by měl činiti. A František jako kdysi Šavel poslechl hlasu Božího a nastoupil cestu do Assisi. Neuvažoval o tom, proč jej tam Bůh volá, co s ním zamýšlí, kdy mu svou vůli sdělí, nýbrž jediné poslušnost k rozkazu Božímu urychlovala jeho kroky. S radostí se zřekl vábných vidin budoucí slávy vojenské, za nic mu nebylo, jak jeho soudruzi a rodáci budou o něm souditi. Hle, jak František kráčí zvolna po cestě, na níž ho chtěl míti dobrý Bůh!

Bylo to všelijakých dohadů a domněnek v Assisi, proč asi František se zřekl slávy vojenské. Zvědavě doráželi na jinocha, aby jim přece sdělil, co se mu stalo, ale František mírně se usmívaje, říkal, že se toho později dovědí, aby jen měli strpení. Rodiče, vidouce jej často zadumaného, nenaléhali naň, doufajíce, že jim časem vyjeví, co ho potkalo. Oba byli rádi, že se syn jejich zřekl nebezpečného podniku, proč, na tom jim tolik

nesešlo. Že se našemu jinochu dostalo i mnohého výsměšku, kdo by se tomu divil. Svět již jiným nebude. Soudruzi se sice Františkovi nějaký čas vyhýbali, stydíce se zaň, že tak zbaběle dle jejich názoru opustil cestu vedoucí k veliké slávě. Než dlouho bez svého dřívějšího vůdce nevydrželi. Počali jej opět navštěvovati, neboť se jim stýskalo po plném vždy měsíci Františkově. Po dlouhém přemlouvání, jak se strany kamarádů tak i rodičů, vystrojil svým soudruhům hostinu, která však měla býti poslední. Kamarádi jásali, že se k nim František zase vrací, ale brzo se dožili zklamání. To nebyl již onen jinoch, který sršel vtípem a byl vždy duší zábav. Za stolem seděl zamlkle, sám v sebe pohřížen. Po hostině, když dle zvyku se ubírali za zpěvu městem, František nekráčel jako dříve v čele svých rozjařených soudruhů, nýbrž zůstával pozadu. Pojednou stanul uprostřed ulice jako ztrnulý. V té chvíli dal mu totiž Bůh nahlédnutí v rozkoše a radosti, jichž požívá duše opravdu Jej milující a Jemu upřímně sloužící; ukázal mu také, jak všechno, po čem až dosud se pachtil, jest nicotno a bezcenno u porovnání se slastmi duchovními. Jen na okamžik dal mu z těchto rozkoší okusiti a hle, již byl takorška bez sebe. Stál tu se svou velitelskou holí jako bez ducha, nemoha sebou ani hnouti. Jak sám později sdělil svému zpovědníku, byl v této chvíli tak ponořen ve slasti duchovní, že kdyby ho byli na kousky rozřezali, nebyl by cítil ničeho. Veselá společnost ovšem brzo pohřešila svého vůdce. Když viděli, že stojí uprostřed cesty, vrátili se k němu, domnívajíce se, že se mu udělalo špatně. Volali naň, hýbali jím, než František nejevil ani známky života. Teprv po dlouhé chvíli se vzpamatoval. Udiveně pohlížel kolem sebe a byl jaksi proměněn. Útočili naň otázkami, co se mu stalo, ale František dával jim vyhýbavé odpovědi. Tu jeden z veselých společníků žertem prohodil: „Ale dejte mu pokoj, což pak vám nenapadá, že má nějakou dívku v hlavě?“ „Ano, jest tomu tak, drazí přátelé,“ odpověděl zaniceně František, „hodlám se zasnoubiti s dívkou bohatou, vznešenou a tak krásnou, jaké jste dosud nespatriili.“

Touto odpovědí teprv uvedl své kamarády ve zmatek. Nebrali ji vážně, poněvadž dobře věděli, že František

dosud nikdy žádné známosti neměl, ba dle jejich mínění byl spíše v této věci škarohlídem, jemuž se nejednou vysmáli. Zase však je klamalo jeho vážné vzezření a jeho opravdový hlas, takže nevěděli, co si mysliti. Netušili ovšem a věděti nemohli, že František se hodlá zasnoubiti s chudobou, jejíž krásu a vznešenost mu Bůh ukázal. Ano, svatá chudoba, to byla ona vznešená a krásná žena, se kterou se náš mládenec mínil zasnoubiti, poněvadž osvícen Duchem svatým poznal, že chudoba jest opuštěnou vdovou od té chvíle, kdy její první manžel, Ježíš Kristus, vstoupil na kříž

Ač František pozoroval, že jeho společníci špatně rozumějí jeho slovům, přece jim nevysvětlil jejich pravého významu. Jednal zajisté opatrně. Věděl dobře, že by ho nepochopili, ba ještě by se mu vysmáli, ba dokonce byli mu na překážku v provedení pojatého záměru.

III.

Obrácení.

Hostina, kterou vystrojil František svým přátelům, byla vskutku poslední. Od té chvíle vyhýbal se všem radovánkám assiské mládeže a všemu hluku světa. Se svými soudruhy se navždy rozloučil, rozhodně jim oznámil, že již nechce s nimi ničeho míti, aby si vyhledali jiného vůdce. Toto rozhodnutí jeho všechny polekalo. Úsilovně ho přemlouvali, domnívajíce se, že si přece jen dá říci, že jeho jednání není nic jiného než vrtoch. Ale brzy přesvědčili se o pevnosti charakteru Františkova. Náš jinoch si nezvratně umínil, že povede život docela jiný než dosud, a od svého předsevzetí nedal se ničím a nikým odvrátiti.

František vykonal tudíž první krok na cestě k svému úplnému obrácení. Byl to krok mohutný, povážíme-li, jak živé byl povahy a pomyslíme-li na ovzduší, v němž žil. — Největší balvan z jeho cesty byl odvalen, teď to šlo rychle ku předu. František od té chvíle vždy více toužil po samotě, neboť tušil, že mu Bůh chce mnohé věci sděliti. Ve víru tohoto světa musí Bůh mlu-

viti často hlasem burácejícího hromu, a přece člověk hlas Boží přeslechne, kdežto v samotě stačí, když milost Boží jen šepce jako mírný vánek, a vnímavá duše lidská mu porozumí.

V té době největší část dne věnoval František modlitbě a rozjímání, při čemž jeho srdce oplývalo duchovní slastí a vnitřní útěchou. Tato sladkost ducha a pramen útěchy jsou, abych tak řekl, jakýmisi mlsy, jimiž Bůh vábí duše k sobě, a to duše hlavně takové, jako byla duše Františkova. Činí to Bůh ve své moudrosti proto, aby se snáze zřekly všech dosavadních požitků světa. V těchto duchovních slastech jest něco smyslům laho-dícího, a duše, jež se chce dokonale věnovati Bohu, musí jim znenáhla odvykati. Než na počátku obrácení jest tato útěcha nutna. Duše zaměňuje tu požitky za požitky; není ještě dosti silna, aby sebe a vše ve světě obětovala z pouhé lásky k Bohu. To nejlépe ví předobry Bůh, a proto tak jedná s každou takovou duší, jako byla Františkova.

Ke svým duchovním cvičením volil sobě František místa pustá a skrytá, aby nebyl nikým vyrušován. Ve vyhledávání podobných útulků byl mu nápomocen jediný a nejdůvěřivější jeho přítel, jenž mu zůstal věren i když začal vésti nový život. Tomuto příteli, jehož jméno se nám bohužel nedochovalo, jsme také povinni díky za všechny zprávy, týkající se obrácení Františkova. Spolu chodívali na opuštěná místa a rozmlouvali o věcech vážných. Nejčastěji uchylovali se do jeskyně, ležící asi půl hodiny od Assisi, neboť to místo zdálo se jim nej-příhodnějším ke konání duchovních cvičení. František obyčejně sám vcházel do jeskyně a příteli velel čekati venku, neboť chtěl býti sám se svým Bohem. Ovšem nejednou byl od svého přítele, aniž měl o tom tušení, pozorován, takže Bohu díky jsme zcela dobře zpraveni o tomto důležitém období života světce.

Které pero by vylíčko šťastné chvíle, jež Bohem povoláný jinoh strávil v samotě?! Kleče nebo leže s tváří k zemi schýlenou před obrazem Ukřižovaného, modlíval se a rozjímal tak vroucně, jako jen duše spějící přímo k Bohu se dovede modliti. Rty jeho šeptaly vroucí prosby k milému Spasiteli za osvícení: „Veliký

a slavný Bože, můj Ježíši Kriste, osvět, prosím, tmy myslí mé. Dej mi pravou víru, jistou naději a dokonalou lásku. Dej, ať Tě, Pane, poznám, a abych dokonale poznaje vůli Tvou, dle ní řídil své kroky.“ Tak a podobně pronášel k Bohu své prosby, roně při tom hojné slzy, jež byly brzo slzami radosti nad nevýslovnou dobrotou a láskou Boží, jež se sklonila k němu, ubohému zemskému červíčkovi, hned zase slzami upřímné lítosti nad dosavadním světským životem. Nyní v té své samotě viděl zcela jasně, jakou vděčností jest zavázán Bohu, jenž se nad ním slitoval a odvrátil jej od záhubné cesty, na níž tolik jinochů, jemu podobných, zahynulo. „Ó, jak pozdě jsem dospěl k poznání Tebe, ó Bože, lásko má, krásno má stará sice, ale přece vždy nová! Ó posiluj mě, abych opět nesešel na cestu záhubnou!“

Přirozeno, že zmocňovala se Františka za těchto duchovních cvičení ob čas veliká bázeň, že snad nevytrvá v boji; přece však zcela moudře učinil, když neustal ve své horlivosti a stále vroucně Boha vzýval. Nepřítel lidského pokolení soptil nesmírným vztekem, vida, jak oběť, kterou si již dávno vyhlédl a kterou stále úžeji k sobě vinul, mu nyní uniká. Proto všemožně se namáhal Františka odvrátiti od započaté cesty pokání. Nejprve mu ukázal, a to v barvách co nej-
svůdnějších, vše, co jej dosud poutalo a vábilo; když však zpozoroval, že vše to již ztratilo pro jinocha při-
tažlivosti, začal jiným způsobem. Snažil se ho odstrašiti od přísného života tím, že mu v barvách, co možno nejhroznějších, ukázal všechny obtíže sebezapírání, strasti, zneuznávání, potupu, hanbu, pronásledování a posměch, jež jej očekávají, setrvá-li na dráze, kterou nastoupil. Ponoukal ho, aby upustil od svých záměrů, poněvadž jsa takovým světákem, nikdy jich neprovede.

Byl to hrozný boj, jež bylo statečnému jinochu podniknouti. Nejednou se mu zdálo, že podlehne. Leč Bůh jeho horlivost a opravdovou snahu sílil tak, že vždy zůstal vítězem. Mocnou oporou při tomto boji byla Františkovi také jeho něžná láska k blahoslavené Panně Marii. Statečnost, s jakou si náš mladistvý jinoch počínal v mnoha těžkých pokušeních, odměnil jednou sám Bůh. Když totiž ďábel naň více než jindy dorážel, za-

slechl František vnitřní hlas Boží, jenž k němu mluvil takto: „Františku, chceš-li se naučiti dokonale znáti vůli mou, musíš od této chvíle nenáviděti a nohama šlapati vše to, co jsi dříve tolik miloval a po čem tolik jsi toužil. Tento nový způsob života tě však nikterak neodstrašuj, neboť třebaš to, v čem jsi až dosud míval zalíbení, se ti nyní bude zdáti trpkým a obtížným, objeví se ti jednou lahodným a milým.“ Tímto nebeským ujištěním byl František velice potěšen a utvrzen ve svém předsevzetí, od započaté dráhy ani krok neustoupiti; vždyť věděl, že jest Bůh s ním a že doplní svou milostí, čeho by snad pro svou nezkušenost a slabost nemohl vykonati.

Vzdaluje se co nejvíce hluku světského a trávě největší část dne ve své duchovní samotě, připravoval se náš jinoch znenáhla ku svému budoucímu povolání, jež mu sice dosud bylo neznámo, avšak brzy je měl poznati. Sám Bůh mu dal na srozuměnou, že za nedlouhý čas se doví, co by měl činiti. To bylo proň novou útěchou, neboť od nějakého času netoužil po ničem jiném, než aby dokonale poznal vůli Boží.

V poměru, v jakém rostla jeho horlivost při konání duchovních cvičení, vzrůstala se v něm také opravdová láska k Bohu, jež vypudivši ze srdce jeho lásku k světu a tvorům, zaujala je celé, stravujíc je svými blahodárnými plameny. Hlavně zaplálo jeho srdce láskou k ukřižovanému Spasiteli. V Něm viděl zdroj všeho dobra, pramen všech milostí, svůj vznešený vzor. O jeho dobrotě a lásce k hříšnému člověčenstvu často uvažoval. Rozjímaje o přehořkém utrpení a smrti Páně, byl vždy hluboce dojat a proléval hojné slzy nad svou nevděčností, s kterou se až dosud k Němu choval. A Božský Spasitel ho za to ihned odměnil, neboť jednou se mu zjevil na kříži rozepjatý, dobrotivě naň pohlížeje. Stěží si dovedeme představití něhu, duchovní slast, zároveň však krutý zármutek a bolest, jaká se zmocnila Františka, když viděl svýma hříšnýma očima Toho, jež si tolik zamiloval. Oči maje slzami zalité, hleděl na ztrápenou tvář svého milého Spasitele a nemohl ani slůvka pronésti. Na Františkově bledé tváři bylo znáti, že v jeho srdci zuří krutý žal nad utrpením Ježíšovým. Zdálo se mu,

jakoby Božský Spasitel k němu mluvil: „Kdo chce přijít za mnou, zapři sebe sám, vezmi kříž svůj a následuj mne.“ Svatý učitel církevní Bonaventura vypravuje o této události, dí o Františkovi, že od té blažené chvíle, kdykoliv spatřil někde obraz Ukřižovaného aneb rozjímal o jeho utrpení, vždy se rozplakal.

Když zjevení zmizelo, klečel František ještě dlouho pohřížen v rozjímání o předmětu své lásky. Vida, že jej Božský učitel nabádá k sebezapírání, jinak že se nemůže státi jeho pravým následovníkem, učinil v té chvíli slib, že se bude všemožně zapírati a cvičiti v trpělivosti. A hle, příležitost se mu naskytl ještě téhož dne. Když vyšel z jeskyně, kde strávil větší část dne, cestou k domovu spatřil pojednou před sebou člověka malomocného. Hrůzou se až zachvěl, vida jeho zohavenou tvář a vředy pokryté ruce a nohy. Nesnesitelný zápach vycházel od ubožáka. Jinoch nic podobného dosud nespatriil, neboť vždy, kdykoliv měl některého z těch ubožáků potkati, zdaleka se mu již vyhnul, boje se nákazy. Také tentokráte se chtěl dáti zbaběle na útěk. Ale hned mu na mysl přišlo, co právě před chvílí slíbil svému Spasiteli. „Zapři sebe sám,“ slyšel hlas ve svém nitru, „slyšel jsi ta slova ode mne a také jsi slíbil dle nich se řídit. Vykonej co jsi slíbil, nyní se ti k tomu naskýtá příležitost. Chceš-li se státi opravdovým mým vojínem, musíš nejprve zvítěziti nad sebou samým.“ Třesa se na celém těle, ustrašeně patřil na malomocného. Bojoval sám se sebou, a věru nedivme se, že váhal; byl to boj krutý a rozhodný. Trval však jen malou chvíli, neboť láska k Ježíši Kristu nabyla v něm brzo převahy. Jako blesk mu projela myslí slova Isaiáše proroka, která nejednou slýchal od své dobré matičky: „V pravdě neduhy naše On snášel a my počtli jsme ho jako malomocného a ubitého od Boha a sniženého.“ Představil si v myslí malomocného svého Spasitele a již se stal pánem nad sebou samým. Přistoupil srdnatě k ubožákovi, udělil mu hojnou almužnu a políbil mu ruku. A ubožák nespokojil se pouhými díky, nýbrž dojat takovou láskou, objal Františka a vtiskl mu políbení na čelo. V té chvíli bylo našemu jinochovi tak milo v duši, že nejen necítil ošklivost nad tím objetím, nýbrž pocítil touhu, aby trvalo stále

Bylo mu jakoby objímal samého Spasitele, a jakoby políbení, jež dosud cítil na svém čele, od Něho pocházelo a bylo jaksi důkazem jejich vzájemného zasnoubení. A také, jak se zdá, František se nemýlil, neboť v té chvíli zmizel ubožák, a nebylo po něm památky. Tu poznal, že sám Spasitel se mu zjevil v podobě malomocného, aby ho vyzkoušel a utvrdil v ctnosti sebezapírání. Velebě Boha za prokázanou milost, ubíral se radostně k domovu. Byl tak blažen, že si hlasitě prozpěvoval.

S úžasem pozorujeme, jak František rychle postupuje na cestě k dokonalosti. Kdyby nám o tom zpráv nepodávali mužové tak svatí a věrohodní, jakými byli jeho první životopiscové, zdálo by se nám to zhola nemožno. Vysvětlíme si to však tím, že Kristus sám byl hlavním učitelem a rádcem Františkovým. K Němu se především o radu a pomoc utíkal, nezanedbávaje ovšem spásitelných pokynů svého zpovědníka a duchovního rádce, biskupa assiského. Kristus byl jeho vzorem, modlitba prostředkem k obcování s Bohem, umrtvování zbraní, kterou podle rady zkušeného zpovědníka odrážel útoky pekelného nepřítele. To byl věru pravý způsob, jak třeba vésti úspěšný křesťanský boj se sebou samým.

Vzpomínka na Božského Spasitele, jenž z lásky k nám se stal chudým, a jenž chudobu tak miloval, že nenaleznuv jí v nebesích, sestoupil na zem, aby si ji osvojil, vzpomínka ta probudila v srdci mladistvého reka velikou lásku k svaté chudobě. Poněvadž však dosud nebyl od Boha poučen, jak by jí nejnáze dosáhl, ctil ji prozatím na jiných. Ač již od svých nejútlejších let miloval chudé a všemožně ulevoval jejich bídě, nyní, když srdce jeho zaplálo láskou k Bohu, jeho láska a náklonnost k chudým ještě více zmohutněla. Od té chvíle, kdy počal žít dle příkladu Ježíše Krista, byla jeho láska k chudým a nuzným jaksi šlechetnější a silnější.

Poněvadž měl z domova stále hojnost peněz, snadno mohl podporovati chudé. Co dříve vydával až nešetrně na vyčastování svých kamarádů, to teď připadlo chudině. Stalo-li se, že již měl kapsy prázdné, neváhal a dával, co měl právě po ruce. Někdy daroval chudému buď část svého oděvu, jindy zase střevíce, někdy i košili svlékl a daroval ji chudému, vida, že jí chudás potřebuje.

Zvláště za nepřítomnosti svého skoupého otce byl štědrý. Nejednou prosil milou matku, aby vystrojila hostinu, že si pozval několik hostů. Když se ho matka tázala, kdo jsou pozvaní, odpovídal, že jsou to chudí Ježíše Krista. Ó šťastná matko, jež jsi měla tak zdárného syna!

Se zvláštní zálibou podporoval František také chudobné duchovní. Pečoval za ně o jejich kostely, opatroval jim bohoslužebné nádoby, pořizoval jemná oltářní plátna a mešní roucha. Než všechna tato láska k bližnímu horlivému jinochu nedostačovala; jeho přáním bylo chudým nejen sloužiti, nýbrž také mezi chudými žíti. Ona vznešená nevěsta, kterou nedávno před tím viděl ve svém vidění, nikdy nezmizela s jeho očí. Po ní toužil, ji miloval; jen ještě mu scházela odvaha zmocniti se jí. Než strpení, milý jinochu, také tato touha tvá bude brzo splněna; zasnoubíš se zcela se svatou chudobou, ona bude tvojí věrnou chotí po celý tvůj další život!

Na mysl mu tanul ideál, vzdáti se všeho majetku a úplně se státi chudým, ale nevěděl dosud, jak to provésti. I umínil si, že se zatím odebere do nějakého města, kde ho lidé neznají a tam se pokusí v žebráckém šatě prositi o almužnu. Chtěl se napřed podrobiti zkoušce, a podle toho, jak obstojí, bude na té dráze pokračovati. Co sobě umínil, také v brzku splnil. Vykonal na ten úmysl pouť do Říma. Tam hodil na misku, do níž se vkládaly milodary věřících na dostavbu velkolepého chrámu svatého Petra měšec se všemi svými penězi a pak provedl svůj záměr. Vzal si stranou jednoho z chudých, jichž celý zástup byl na schodech vechrámu, a projevil mu přání, že by si rád zažebbral, aby mu půjčil na čas svůj šat a zatím si vzal šat jeho. Chudás ovšem žasl, maje za to, že mladý pán si z něho tropí šašky. Ale když mu František vážně vyložil, že se jen chce přesvědčiti, jak trpko jest žebrati, a že mu večer dá všechny vyžebbrané peníze, žebrák svolil. V duchu se divil, jaké to páni mají libůstky. V průjezdu domu vyměnili si spolu oděv. Chudás pak odešel domů, a František postavil se na jeho místo.

Jaké to divadlo! František, marnivý jinoch, který ještě před nedávnem měl zálibení v drahocenných a pestrých šatech, objevuje se teď v strůži žebrácké, na-

tahuje ruku po almužně a jest při tom šťastnější a spokojenější než dříve. Zkouška, kterou tak odvážně podnikl, se podařila. Veliký ctitel sv. Františka Bossuet zmiňuje se v jedné své řeči o tomto hrdinském činu Františkově a volá: „Viz, on se tlačí mezi chudé, v nichž vidí bratry a miláčky svého Spasitele. Vykonává tím jakýsi zkušební rok, cviče se v chudobě, k níž jej Bůh povolal; plnými doušky pije z kalicha hanby a ponížení, jenž se mu zdá lahodným; otužuje se proti bojácné a zženštilé stydlivosti světáků, kteří nesnesou opovržení a potupy, ač přece obé posvětil sám Božský Spasitel. Jak výtečně se František přiznává k bláznovství kříže a k evangelické chudobě!“

Večer vrátil František žebrákovi vypůjčený šat a dal mu hojnost peněz, jež vyžebal. Děkoval mu se slzami v očích, že mu byl nápomocen v provedení dávného záměru. Pln radosti, že tak obstál při zkoušce, kterou si sám byl uložil, vracel se hned následujícího dne domů. Poněvadž dal všechny peníze na dostavění svatopetrského chrámu, nestyděl se zaklepatí cestou na dveře soucitných lidí, prose jako poutník z Říma o almužnu.

Františku, raduj se, opět jsi postoupil výše, nebude již dlouho trvati a dozvíš se, k čemu si tě Bůh vyvolil!

IV.

Hlas s hůry.

Vrátiv se z Říma do milé otčiny, žil František jako dříve. V samotě posvěcoval svou duši, obohacoval ji mnoha záslužnými skutky a očekával dalších pokynů od Boha. Jednoho dne ubíral se kamenitou stezkou směrem k osamělému kostelíčku svatého Damiana. Svatyňka ta časem tak zpustla, že byla na spadnutí. Prohlížeje si tuto zuboženou svatyňku, pocítil pojednou touhu vstoupiti dovnitř a pomodliti se tam. Jsa již dávno uvyklý vždy a ve všem býti poslušen hlasu svědomí, poslechl bez váhání. Vstoupiv sešlými dveřmi do kostelíčka, padl před oltářem na kolena. Jedinou okrasou toho oltáře byl Ukřižovaný, krásné dílo ze školy byzantské. S láskou, jakou

jen jeho srdce bylo schopno, pohlížel do vlídné a pokojné tváře svého Spasitele. Čím více hleděl v láskyplné její taHy, čím více se stápl v těch dvou zdrojích vši dobroty a milosrdenství — v jeho Božských očích — tím větší láskou se rozněcovalo jeho srdce. Dlouho hleděl v zbožném zanícení na předmět své lásky, nemoha od kříže odtrhnouti zraků. Kolem něho panovalo ticho, přerušované toliko šelestem stromů. František pocítil takové zanícení horoucí lásky k milému Spasiteli, že byl připraven na něco neobyčejného. A nemýlil se. Po chvíli pozoroval, jak se tvář Ukřižovaného mění, jak ožívuje, až uslyšel z otevřených úst Ježíšových slova: „Františku, což pak nevidíš, jak se boří dům můj? Jdi, pospěš si a oprav jej!“

Třesa se na celém těle, František nemohl ani slova pronésti. Hlas Božského Spasitele byl tak tklivý, že pronikl jeho srdce jako dvojsečný meč. Hluboce oddychuje, teprv po chvíli, když se vzpamatoval, odvětil chvějícím se hlasem: „Milerád učiním, Pane, jak si přeješ.“ Sotva pronesl tato slova, klesl jako poďtat k zemi. Dlouhou dobu tak setrval, jakoby v něm života nebylo. Když se konečně vzpamatoval, počal o daném mu rozkazu Božím podrobněji uvažovati. Slyšel, jak mu Bůh přikazuje opravit jeho dům. „Než, který dům mám opravit?“ tak se tázal sám sebe. První samozřejmě odpověď na danou otázku byla ovšem, že Spasitel domem tím myslí kostelíček svatého Damiana. Cosi mu ovšem říkalo, že slova Kristova připouštějí též výklad jiný, než nelámá si tím hlavy. Zatím si umínil, že se věnuje opravě jak kostelíčka sv. Damiana tak i kostelů jiných, jichž v okolí assiském bylo několik, a všechny potřebovaly nutné opravy.

Při kostelíčku sv. Damiana žil chudý kněz Don Pedro. Jeho jedinou povinností bylo denně sloužiti mši svatou. Za to se mu dostávalo od Benediktinů z opatství na Monte Subasio skrovného ročního platu. Byl to muž řádný, jemuž velikou bolest působilo, že kostelík jest tak zchátralý. Obracel se stále na patrony kostela, ale ti majíce podobných svatyněk mnoho, nestačili všechny udržovati. Jak se zaradoval dobrý Don Pedro, když vešel k němu František a sdělil mu, že s pomocí Boží a dobro-

dinců hodlá se dáti do opravy kostelíčka. S radostí slíbil Františkovi, že ho bude v tom úmyslu co nejvíce podporovati. František plna horlivostí, ihned se odebral ke známému staviteli assiskému a žádal ho, aby brzo pořídil rozpočet na opravu kostela sv. Damiana. Když však mu stavitel po několika dnech dodal rozpočet, ulekl se požadovaného obnosu. Přemýšlel jak by si pomohl k penězům. Don Pedrovi zatím sdělil, aby mu vymohl na Benediktinech dovolení k opravě, že se zatím bude starati o potřebné peníze. Knězi zalíbil se statečný jinoch, ačkoli v duchu pochyboval, že by tak značnou sumu peněz sehnal. Přes to však Františkovi slíbil, že se mu o potřebné dovolení postará. Doufal totiž, že i věřící přispějí svou hřivnou. Při odchodu nabídl František knězi svůj váček plný peněz. „Prosím vás, důstojný otče, vezměte zatím toto a postarejte se, aby před oltářem s Ukřižovaným dnem i nocí hořela lampa.“

Na cestě k domovu přemýšlel, jak sežene peníze. Napadlo mu, že by bohatý otec sám mohl dáti potřebnou částku na opravu kostela, ale znaje otcovu povahu, hned si také přiznal, že by asi marně prosil. Jsem přece dědicem bohatství otcova uvažoval sám u sebe, což ublíží velikému majetku otcovu, když si předem vyberu něco napřed? Stačí, když prodám několik balíků drahocenných suken, a bude hned peněz dost. Ani si nepomyslel, že nejedná správně, že něco podobného není dovoleno. Pudila a zaslepovala ho veliká touha vykonati rozkaz Božského Spasitele. Jak se rozhodl, tak jednal. Přišel domů, naložil na soumara několik balíků suken a na otázku otcovu, kam má namířeno, odvětil, že jde do Foligno, kde hodlá sukna dobře zpeněžit. Petr Bernardone se zaradoval, že jeho syn po tak dlouhém čase opět jeví zájem pro obchod, a proto ničeho nenamítal proti zamýšlené cestě. Ovšem, kdyby byl tušil, jak chce František stržených peněz použití, byl by mu jistě v cestě zabránil. Ve Foligno František sukno brzo rozprodal, neboť obchod Bernardonův byl znám svou solidností a výtečnou jakostí zboží. Poněvadž se však Františkovi zdálo, že stržený peněz přece jen nestačí na zamýšlenou opravu, prodal také svého koně i soumara a vydal se pěšky do Assisi. K rodičům ani nešel, nýbrž odebral se přímo

k Donu Pedrovi, jemuž s radostí podával značný obnos s prosbou, aby peněz použil k opravě kostelíčka a zbytku pro sebe a chudinu.

Don Pedro byl však kněz obezřelý a měl tušení, že František nabyl peněz neobvyklým způsobem. Udeřil přímo na jinocha, kde k tolika penězům přišel. Když mu František pověděl pravdu, odepřel co nejrozhodněji peníze přijmouti. „Milý příteli,“ řekl laskavě k Františkovi, „za své jednání zasloužíš si důtky, které se jistě nevyhneš, až svému zpovědníku povíš, cos provedl. Co se mne týče, já peněz nikterak nepřijmu, leda že by k tomu dal svolení Petr Bernardone.“ To jinocha zarazilo. Byl sice přesvědčen, že by mu otec odpustil, kdyby se mu přiznal, ano, snad by mu i dovolil použití stržených peněz na opravu kostelíčka, leč František nemínil se domů navrátiti. Prosil duchovního, aby mu dovolil u něho přebývati, aby v soukromí kajícími skutky duši svou očistil. K této žádosti Don Pedro s radostí svolil, peněz však od Františka na opravu kostelíka nepřijal. Rozmrzen, že nemůže použití obnosu k tak vznešenému účelu, hodil František váček s penězi na římsu okna chrámového a již se o peníze nestaral.

Několik jen dní strávil František u Don Pedra a za těch několik dní vyzískal za vedení moudrého kněze velice mnoho. Většinu dne prožil na modlitbách a rozjímáních, k nimž látku mu udával zbožný kněz. Také dovolil snaživému jinochovi i některé kající skutky. Musil se ovšem František pod poslušností zavázati, že bude konati jen to, co mu kněz dovolí, neboť jinak by byl horlivý jinoch překročil míru, jak tomu bývá u duší, které se právě odhodlaly sloužiti Bohu.

Zatím rodiče byli již znepokojeni nad dlouhou nepřítomností svého syna a měli strach, že se mu přihodilo neštěstí. Pátrali po synovi ve Foligno a tam se dověděli, že František prodal výhodně sukna, ihned se vrátil pěšky domů. Když Petr Bernardone slyšel, že syn prodal netoliko sukna, ale i koně a soumara s postroji, netušil v jednání Františkově nic dobrého. Neříkal však své ženě ničeho, konejše ji, že Františkovi se jistě nic nepříhodilo. Zatím však pátral potají po synovi, až našel jeho prozatímní útulek. Znepokojen vrazil do příbytku

Dona Pedra a tázal se kněze, proč přechovává syna u sebe. Kněz klidně mu vyložil, že František má stále živější touhu věnovati se zcela službě Boží. Toto sdělení Petra Bernardone velice rozlítlo. Jak, měl by ztratiti syna, v něhož kladl takové skvělé naděje?! Ne, k tomu nikdy nesvolí. Chvěje se hněvem, žádal kněze, aby ho okamžitě dovedl k synovi. Kněz mu však oznámil, že František mešká někde venku, jak přijde, že mu nařídí, aby se vrátil domů.

Petr Bernardone jako bouře přihnal se do svého obydlí. S kletbami na rtech nařídil, aby se sešlo celé příbuzenstvo. Tušil, že zápas se synem se neodbude jen tak hladce. Když se všichni shromáždili, zpravil je o bláznovství, jehož se chce František dopustiti. Vyzval je, aby šli s ním a byli svědky, jak s neposlušným synem naloží. „Buď poslechnete, nebo ho vydědím,“ hrozil ve svých nadějích zklamaný otec.

Když se František vrátil ze samoty k Don Pedrovi a uslyšel rozkaz otcův, prohlásil, že domů nikdy nepůjde. Kněz mu domlouval, jaké následky může míti jeho neposlušnost, ale František stál na svém. V tom, co se tak spolu přeli, ozval se před obydlím veliký hluk, v němž převládal rozvášněný hlas Petra Bernardone. Jinoch zachvěl se strachem, neboť znal prchlivost a hněv svého otce. Na radu Don Pedra schoval se zatím, až se první nával bouře přežene. Také Don Pedro vyšel zadním východem ze svého příbytku, aby se nestřetl s rozlíceným otcem. Hlučně vrazil Petr Bernardone do příbytku a zuřivě volal svého syna. Ale ten v koutečku, kde tak snadno nemohl býti nalezen, ani sebou nehýbal. Když se příbuzní přesvědčili, že se nikoho nedovolají, hlučně rokujíce, odešli.

Po jejich odchodu vyšel František z úkrytu. Hluboce si oddechl, že ta hrozivá bouře přešla beze škody. Don Pedro mu teď sám radil, aby se u něho ještě na čas zdržel, až se otec trochu upokojí, ale aby se venku vůbec neukazoval. Upravil mu ve svém domku skrýš, v níž nemohl býti vypátrán. Po celý měsíc zůstal tu František, posiluje se stále k rozhodnému kroku, totiž k úplnému odloučení se od světa a k dokonalé službě Boží. Po celou tu dobu prosil vroucně Boha, aby ho

vysvobodil z rukou pronásledovatelů, aby mohl dokončit, co dle Jeho svaté vůle započal. Očekával jistou pomoc od Boha, jsa přesvědčen, že Prozřetelnost Boží bdí nad ním; ta myšlenka ho blažila a povznášela jeho kleslou mysl.

Konečně za měsíc, poznamenav se znamením svatého kříže, opustil svou skrýši. Umínil si přímo jíti k otcí a poprositi ho za dovolení k nejdůležitějšímu kroku v životě. Zdálo se mu, že slyší ve svém nitru hlas Boží: „Neboj se, já budu s tebou!“ V té chvíli podobal se jaksi vojínu, jenž stydí se za svou okamžitou slabost a bez bázně vrací se zase k svému praporu. Lidé, jež potkával, hleděli naň s útrpností, majíce za to, že syn Petra Bernardone se zbláznil. Rozpustilá mládež, která si v Itálii více než jinde dovoluje, pokřikovala na něho: „Hele, blázen! Syn Petra Bernardone se zbláznil!“ A v tom již lítaly za Františkem kameny a blátem byl potřísněn jeho šat.

Hleď, Františku, tak svět odplácí svým ctitelům! Není tomu tak dlouho, co nazývali tě chloubou mládeže assiské, a teď ti nadávají bláznů! Nic se tím netruď a setrvej na dráze, kterou tobě vyměřil Kristus!

František se nikterak nermoutil nad přivítáním, jehož se mu dostalo od rodáků, neměl za zlé ani nerozvážné mládeži, že s ním tak nakládá. Byl jakoby hluchý k potupě, urážkám a výsměškům, jež se sypaly na jeho hlavu. Na křik a výsměšky odpovídal mlčením, na urážky odpuštěním, nenávist odplácel láskou. Bylť bláznem a pošetilcem, ale ne v tom smyslu, za jakého jej lidé pokládali; jeho pošetilstvo byla bláznovstvím kříže, jež věrným služebníkům Božím není k hanbě, nýbrž k ozdobě.

Čím více se blížil jinoch k otcovskému domu, tím více rostl dav jej provázející, tím hrubší urážky dopadaly na jeho hlavu. Petr Bernardone, když ze svého krámu slyšel neobyčejný hluk, vyšel ven, aby se přesvědčil, co se děje. Jako břitký nůž zranilo jeho ctižádostivé srdce divadlo, jež se naskytlo jeho zrakům. Chvíli stál jako zkamenělý, když viděl, že František, jeho chloubka, jest terčem rozpustilé mládeže. Hned však se vzpamatoval. Jako krvelačná šelma vyřítit se na ne-

vinnou obět. Rány se nyní sypaly na jinocha; kam dopadly, toho rozlícený otec v té chvíli nedbal, jsa vztekem téměř bez sebe. Za zuřivého proklínání odvěkl syna domů jako zločince, ne snad proto, by jej vyrval jeho pronásledovatelům, nýbrž aby ho doma bez svědků ještě krutěji potrestal.

Pomím mlčením smutný výjev, jehož svědkem byly stěny příbytku Petra Bernardone. Pero mé zdráhá se vypsati trýznění, jež náš drahý jinoch přetrpěl. Marně se něžná Pika přimlouvala za svého syna. Rozvášněný otec nebyl v této chvíli přístupen rozumné domluvě. Neustal trýzniti svého syna, až zemdlel a klesl do křesla. Než ani tehdy ještě nebyl zcela spokojen. Nedbaje proseb své choti, zavřel Františka do temné komory; chtěl ho tak dlouho vězniti, dokavad by se nevzpamatoval ze svého bláznovství — tak nazýval totiž Františkův pevný úmysl sloužiti v chudobě Bohu.

Domníval-li se, že tím zlomí synův odpor a vzdorovitost — tak pohlížel totiž na chování Františkovo — velice se mýlil. František byl již tak utvrzen ve svém předsevzetí Bohu sloužiti, že ho nic nedovedlo odstráti. Marno bylo bití, trýznění hladem, zbytečna byla pouta. Mladistvý vyznavač trpělivě a oddaně snášel všechna muka a ukrutnost otcovu, utvrzuje se víc a více ve svém úmyslu. Petr Bernardone rozhodně chyboval. Jeho hlavní chybou bylo, že se stavěl tak tvrdodíjně na odpor povolání svého syna. Co jest povolání jiného než hlas s hůry? Rodičové mají jen právo a povinnost poznané povolání u svých dítek řídit, zkoumati a dle možnosti i podporovati, nikdy však nejsou oprávněni, jak činil Petr Bernardone, povolání odporovati a překážeti.

V.

Rozhodný krok.

Petr Bernardone zneužil své otcovské moci a vážnosti, pustil se do boje se samým Bohem, který Františka k sobě volal. Bylo tudíž patrné, že v tomto nerovném boji podlehne, a my také brzo uvidíme, že z boje nevyšel František

přemožen, — jak snad svět očekával — ale jako vítěz Boží.

Jak asi za těchto okolností trpěla milující matka Pika, dovedeme si spíše domysleti než napsati. Byla nesmírně zarmoučena, vidouc svého miláčka trpícího. Byla o tom přesvědčena, že trpí nevinně. Zнала přece své dítě, zna'a svého Františka a byla v duši přesvědčena, že jistě nejedná o své újmě, nýbrž že se s ním něco stalo, čeho ona a manžel dosud neznají, ale co bude jistě dobro. Povaha milovaného syna byla jí v tom zárukou. Ach, dobrá matko, kéž by nám bylo dopřáno nahlédnouti do tvé něžné duše, — jak mnoho pokladů by se nám tu objevilo! Takové srdce mateřské podobá se knize, v níž by mělo každé dítě čísti, a to stále a bedlivě; zajisté by se přiučilo úctě a vděčnosti k rodičům!

Vidouc, že manžel jest neústupný jako skála, snažila se aspoň potají svému miláčkovi vězení ulehčiti. Kdykoli manžel odešel z domova, již byla u svého synka. S něžností jej líbala, různé lahůdky mu podstrkovala, jen aby mu ulevila. Jak ráda by byla propustila synáčka z vazby, ale na to nebylo při prudké povaze mužově ani pomyšlení. Nevydržela by s ním, ba snad by na ni vložil ruku.

Za těchto tajných návštěv promluvila si vážně se svým synem, vyptávajíc se, co se s ním událo. A František otevřel milující matce celé srdce. Ukázal jí, že nejedná ze svévole a vzdorovitosti, nýbrž činí vše z vůle Boží. Vysvětlil jí také, že nesmí dbáti ohledů, poněvadž sluší Boha více poslouchati než lidí. A podařilo se mu matku zcela přesvědčiti. Zbožná Pika vidouc, že si Bůh přeje, aby její synáček Mu sloužil, ihned byla hotova jej všemožně podporovati. „Nenechám tě již vězniti, dítě,“ zvolala nadšeně, „jak se vzdálí otec na několik dní z domu, propustím tě na svobodu, ať se stane cokoliv.“

Petr Bernardone odkládal se svými cestami, pokud jen mohl. Bátl se, že by matka po jeho odchodu syna pustila na svobodu, a ten že by mu působil novou ostudu. Konečně však, neměl-li obchod uváznouti, musil se vydati na cestu. Před svým odchodem pohrozil své choťi hrozným hněvem svým, propustila-li by za jeho nepřítomnosti Františka z vězení. „Jsi zodpovědna za vše,“

pravil „co by ten blázen provedl. Víš, jaký jest tvrdohlavec, kterého nezkrátí než železná přísnost. Nakládej s ním tak přísně jako já, a uvidíš, že se podvolí.“

Loučíc se s mužem, ještě jednou Pika orodovala za Františka, ale muž zůstal neoblomný jako žula. Políbila svého muže na rozloučenou a při tom si myslila: „Bodejť budu synovi brániti v jeho vznešeném povolání, jako ty. Toho se nedočkáš.“ Čekala ještě několik dní, až nabyla přesvědčení, že muž jest již daleko na cestách, a pak na perutích mateřské lásky chvátala do vězení svého syna. „Pojď, synáčku, jsi svoboden,“ zvolala radostně. Odvedla si synka nahoru do pokoje a tam mu předložila, co měla nejlepšího, aby mu aspoň poněkud nahradila co vytrpěl ve vězení. Laskala se s ním, něžnými polibky ho zahrnovala, jako by byl dosud malým dítětem.

Potěš se, dobrá matko, se svým hodným synem, jest to naposled! Brzo se s ním rozloučíš! Zakrátko přestaneš býti jeho matkou, a tvůj manžel jeho otcem, neboť již ho očekává jiný otec. Otec nebeský, a jiná máti, církev svatá. Těch bude zanedlouho hodným, slavným synem!

Loučení matky se synem bylo bolestné. Poněvadž však Boha milovali, přinesli oběť, kterou od nich Bůh žádal. Přinesli ji pokorně a s oddaností. Naposledy objala něžná Pika svého Františka a pak se zaslzeným okem hleděla za ním, jak navždy z domova odchází. Toto rozhodnutí stálo zajisté našeho jinocha mnohou slzu, ale kdo by mu to vykládal ve zlé, vždyť jsme jen lidé. Pika tehdy jednala, jak se na křesťanskou matku slušelo. Nic si nedělala z příkoří, jež ji mělo stihnouti, až se vrátí muž domů, jen když svému synu pomohla vyplniti vůli Boží.

František, vzdávaje dobrotivému Bohu díky za své osvobození, spěchal do svého dřívějšího útulku u sv. Damiana, kdež počal žíti životem jako dříve. Než tentokrát jen několik dní se těšil klidu a pokoji. Petr Bernardone se náhle vrátil ze své cesty. Snad mu zatím o událostech v jeho rodině někdo ze známých podal zprávu, či snad měl tušení, že mateřské srdce neodolá, objevil se z čista jasna k velikému uleknutí choti Piky v Assisi. První

jeho cesta byla k domácímu žaláři. Když viděl klíčku prázdnou, hrozně zaklel. Pika, slyšíc jeho klení, raději se před jeho prvním hněvem schovala. Brutální manžel byl by jí na těle ublížil. Teprv když pozorovala, že se hněv manželův tiší, vyšla ze svého úkrytu. Bernardone ji zasypal prudkými výčitkami, jak se opovážila jednati proti jeho zákazmu, ale věrná žena vůči prehlivému manželu mlčela. „Proč maříš svou slabostí mé záměry? Proč podporuješ syna v jeho zpozdilostech? Nevidíš, že nám a celému našemu rodu působí hanbu? Každý rozumný již ukazuje na jeho bláznivé počínání a radí mi, abych tomu učinil přítrž a nedá-li si říci, abych ho zavřel do ústavu, kde si s jeho vrtochy snadno poradí. Uvaž přece, co nás stál peněz, kolik jen se svými kamarády promarnil! Zamhňoval jsem až dosud oči nad jeho marnotratností, doufaje, že se polepší a k obchodu přilne. Ale věř mi, ženo, teď již ztrácím naději. Mělas jej nechat ve vězení, já bych mu byl napravil vzdorovitou a neposlušnou hlavu. Teď učiním s ním ještě poslední pokus,“ dodal hlasem se chvějícím. „Vyhledám ho a buď uposlechne a vrátí se domů, nebo ho vyženu ze zdejší krajiny, aby nám neplodil ostudu.“

Pika snesla klidně příval manželových výčitek. Když však slyšela jeho poslední hrozbu, zalekla se. Prosila na kolenou muže, aby se neukvapoval, že by ho to jednou mrzelo, ale tím jen přilila nevědomky oleje do ohně. Bernardone odstrčil surově ženu u nohou mu klečící, chopil se klobouku a byl ten tam. Rozhněván pádl ke kostelíčku svatého Damiana, kde s jistotou počítal nalézt svého syna. Lidé vidouce ho tak rozvášněného, uhodli příčinu jeho zlosti. Někteří ho litovali, že má tak neposlušného syna, jiní mu to škodolibě přáli, vzpomínajíce, jak Františkovi on i jeho manželka příliš povolovali a jak se v něm shlíželi jako v zrcadle. Nic nebolí tolik, jako posměch a škodolibost v neštěstí. Bernardone, slyše ty klepy a poznámky, přímo zuřil. Kletby jeho slyšeti bylo na několik kroků.

František modlil se ve svém úkrytu. Pojednou s hrůzou zaslechl hlas rozhněvaného otce, dorážejícího na Dona Pedra, kde se ukrývá jeho syn. V první chvíli nevěděl, co by měl dělati. Má zůstat skryt? Byl

si jist, že ho Don Pedro nezradí. Než po krátké úvaze uznal, že by to nebylo nic platno, jednou že k rozhodnutí mezi ním a otcem dojítí musí, ať se tedy celá věc odbude hned. Poznamenav se svatým křížem, vyšel do světnice. Petr Bernardone měl chuť vrhnouti se na svého nezdárného syna a zbítí ho, aby ani odléztí nemohl, ale přemohl se tak, že si odlehčil spoustou nadávek a kleteb. Vyčítal Františkovi jeho nevděk, že se mu za jeho lásku tak špatně odměňuje; vytýkal mu velikou marnotratnost, kterou ho připravil o tolik peněz; ukazoval mu na neuctivost a nelásku, kterou má ku svým starým rodičům; poukazoval na to, že svým chováním dává zlý příklad nejen svému mladšímu bratru, ale i jiným dětem, které pak také nic nebudou dbáti čtvrtého přikázání Božího. Čím dále, tím více chladl jeho hněv. „Pojď, synu,“ pravil konečně k Františkovi hlasem co možno nejmírnějším, „pojď se mnou domů, vše zase bude dobře. Na vše zapomenu a dám ti ještě více peněz na útratu než dosud, jen poslechni a pojď! Jsi přece rozumný hoch, zanech svých pošetilých záměrů. Někdo ti něco namluvil a celého tě pomátl. Neboj se, však zase přijdeš do své rovnováhy. Vezmu tě na cesty do Francie, zotavíš se i pobavíš a než se vrátíš domů, assiští na vše zapomenou a zase budeš v předešlé vážnosti jako vůdce mládeže. Každý bude mysliti, že jsi byl pouze nemocen a prominou ti všechno!“

Bylo to hrozné pokušení pro Františka. Snadno ho mohla péče a starostlivost otcova odvésti od započaté dráhy! Ale Bůh tomu nechtěl. „Otče,“ odpověděl milým hlasem František, „miluji tě co nejněžněji, jak se na hodné dítě sluší, ale nezádej ode mne, abych byl Bohu nevěrný. Hleď, milý otče, Bůh sám mi naznačil, že mne volá k své službě. Ježíš Kristus sám mi vyměřil dráhu, po které se mám ubíratí a od kteréž se nesmím uchýliti ani na krok. Proto prosím tě co nejsnažněji, uděl mi své požehnání k tomuto mému kroku, a budu ti za to do smrti vděčen.“

„Nikdy!“ vyrazil ze sebe Bernardone, „nikdy nečekej, že ti to dovolím! Nikdy nečekej, že ti k tomu bláznovství dám požehnání! Buď ujištěn, že neposlechně-li, vydědím tě a budu tě vždy proklínati. Dávám

ti chvíli na rozmyšlenou. Poradť se tady s knězem, on ti jistě poví, že čtvrté přikázání platí netoliko pro malé, ale i dospělé děti.“

Po těch slovech Petr Bernardone vzdálil se ze stavení. Přecházel venku ovívaje rozpálené čelo šátkem. „Snad přece poslechne,“ rozumoval. „Měl jsem tomu knězi slíbit něco na kostel, aby byl při mně. Ale nechť, již se stalo. Ostatně něco mu dám později, až uvidím, jak se zachová. To může přece věděti, že Bernardone nežádá služeb zadarmo. Ponechám jim čas, aby se nerozumný hoch vzpamatoval. Rád bych věděl, kdo mu takového červa nasadil do hlavy. Ze své hlavy to hoch nemá. Žena také nemá o ničem tušení, vždyť jsme se oba těšili na zdatného zástupce v obchodu. Jistě mu něco našeptali na pouti, kterou konal do Říma. Než ať tomu jakkoli, poslechnouti hoch musí, buď po dobrém nebo po zlém.“ S tímto rozhodnutím vstoupil znovu do kněžského obydlí. Spatřil syna v slzách a soudil, že mu Don Pedro přísně domluvil. „Nu, nebudu na nějaký tolar hleděti,“ myslil u sebe, „jen když Františkovi napraví hlavu.“

„Tak, jak jsi se rozhodl? Poslechneš, či setrváš ve své vzdorovitosti?“ Pronikavým zrakem zadíval se na svého prvorozence, čekaje na odpověď.

„Otče,“ pronesl jinoch hlasem pokorným, „velice mne bolí, že tě snad zarmoutím, ale věř mi, nemohu jinak jednat. Mám volbu mezi tebou, otče, a mezi svým Bohem. Víím, že ve své záležitosti musím Boha více poslouchati než lidí. Pozbudu asi tvé lásky, ale za to mi Bůh hojně odplatí, poněvadž Kristus výslovně řekl: ‚Kdo miluje otce nebo matku více nežli mne, není mne hoden.‘ Čiň si tedy se mnou, otče, co chceš, já od svého záměru neupustím.“

„Nevděčníku,“ vzkřikl Bernardone, „nikdy se ke mně nehlas, ode dneška mám o syna méně. Nežli se však spolu rozejdeme, vrať mi peníze, jež jsi stržil za sukno a za koně ve Foligno. Připravil jsi mne o tolik, že ti nemohu ponechat tak veliké peníze. Až se ti povede zle, přijdeš k rozumu. Ale potom já si též postavím hlavu, jako teď ty. Živ se, jak chceš, mně však nechod na oči. Příčiním se, abys zmizel ze zdejší krajiny

a neplodil nám tu svými výstřednostmi hanbu. Nemám syna!“

František pohnutím nemohl ani slova ze sebe vypraviti. Proto sám kněz učinil konec tomu trapnému výjevu, naznačiv, kam odložil syn stržené peníze. Lakotný Bernardone chopil se měšce a soptě proti celému světu, odešel. Když zanikly jeho kroky, padl František knězi do náruče, aby se vyplakal na srdci, které s ním opravdu cítilo. Don Pedro jej těšil slibem, že se bude o něho jako otec starati, jen aby pevně vytrval na cestě započaté.

Opusťme nyní na okamžik tyto dvě spřízněné duše a podívejme se za Petrem Bernardonem. Rozhněván neústupností synovou, kráčel k domovu. Styděl se za svou porážku.

Cestou přepočtl si zachráněné peníze. Viděl, že jest to značná částka, a to bylo náplastí na jeho čerstvou ránu. V té chvíli byly mu peníze milejší, než vlastní dítě, kterého se právě zřekl. Zlý duch mu počal našeptávati, že jeho syn měl asi více peněz, když se těchto tak lehce zbavil. „Je tomu asi tak, jistě že nerozumná žena svého synáčka bohatě vybyla, aby nezapasil s bídou. Ne, je-li tomu tak, i ony peníze musí vydati, k tomu již ho přinutím.“

Místo domů zaměřil ke konšelům města. Vypověděl jim, jaké neštěstí ho potkalo a žádal, aby mu dopomohli k penězům, o něž ho chce syn připraviti. Zároveň žádal, aby dali syna předvolati, že ho před právem vydědí. Než František, když pro něj poslali, odešel k světskému soudu se dostaviti, ukazuje na to, že nyní jako osoba Bohu se zasvětivší nenáleží pod pravomoc světskou, nýbrž duchovní. A konšelé dali Františkovi za pravdu, třebaž že to Bernardonovi nebylo po chuti. František dle tehdejších platných zákonů mohl býti souzen pouze od církevní vrchnosti. Bernardone však váhal, má-li záležitost svou postoupiti církevnímu soudu. Styděl se přece za své drsné chování k Františkovi. Konečně přece duch lakoty zvítězil. Bernardone přednesl svou záležitost biskupu assiskému Quidonovi a žádal ho, aby jeho synu rozmluvil bláznovské počínání a v případě, že by neuposlechl, aby vy-

nutil na něm vrácení všeho, co od matky nebo jinak obdržel. Biskupu bylo vše dobře známo; trpělivě vyslechl pobouřeného otce a hned také ukázal ochotu vyjednávat s Františkem. Poslal okamžitě pro jinocha. „Ano, k biskupovi půjdu,“ řekl, když mu bylo oznámeno, kam se má odebrati, „neboť on jest otcem a pá-nem duší.“ To řka, bez meškání spěchal k svému duchovnímu pastýři, jenž ho přijal spíše s laskavostí milujícího otce, nežli s přísností soudce.

„Milý synu,“ děl biskup, „otec je na tebe rozhněván, nejen protože jsi ho neuposlechl, nýbrž také proto, že prý u sebe ještě chováš částku peněz, na něž dle slov otcových nemáš práva. Chceš-li Bohu opravdu upřímně sloužiti, radím ti, vrať svému otci vše, co ještě máš u sebe, neboť Bůh nechce, abys peněz těch užíval. Pevně důvěřuj v Boha a jednej jako muž. Bůh ti poskytne všeho, čeho budeš míti zapotřebí.“

„Nejdůstojnější otče“, odpovídal svému pastýři František, „vrátím svému otci vše, co mu náleží, nejen peníze, nýbrž i oděv, který mám na sobě.“ To řka, poodstoupil do vedlejšího pokoje, kdež odložil svůj oděv a přioděn pouze zíněnou košilí, kterou nosil pod svým vrchním šatem a jež byla majetkem Dona Pedra, s uzlíčkem šatů v ruce, objevil se před svým otcem. „Slyšte mne všichni a dobře mi rozumějte,“ zvolal nadšeně, „až dosud jsem nazýval Petra Bernardone svým otcem, ale od nynějška mám jen jediného Otce v nebesích. Zde vracím svému dosavadnímu otci všechn jeho majetek a děkuji mu za všechnu jeho lásku. Budu se za něho modliti, aby mu Bůh v hojně míře odplatil, co mi až dosud prokázal. Teď jsem úplně volným a nyní smím se plným právem modliti: Otče náš, jenž jsi na nebesích!“

Všichni přítomní byli tímto rekovným činem jinochovým dojati až k slzám. Biskup, aby zakryl své pohnutí, povstal ze svého křesla a objal něžně Františka. Zahaluje ho svým pláštěm, těšil ho, aby se jen nebál, že ho neopustí. Poznával z jednání jinochova, že Bůh to sám jest, jenž ho vede po cestách tak neobyčejných, a proto umínil si, že ho bude všemožně podporovati.

Hned také přikázal svému lokajovi, aby se Františkovi postaral o nějaký šat.

Petr Bernardone stál při tomto výjevu zahanben. Ani slova neproněsl, nýbrž sebral uzlík se šatstvem a přechal k domovu. Rád by se byl dostal domů nepoznán, neboť se styděl za svou novou porážku. Zatím však na náměstí před biskupským palácem nakupilo se mnoho zvědavců, kteří čekali, jak vypadne pře Bernardonova se synem. Vidouce nyní, jak s uzlíkem šatů chvatně odchází s očima k zemi sklopenýma, uhodli, co se stalo. Hlasitě reptali nad jeho necitelností k vlastnímu dítěti, že mu ani oděvu neponechal; litující jinoha, rokovali mezi sebou, co se asi teď stane s ubožákem.

Za nedlouho viděli Františka, jak se zářícím obličejem, oděn v šat darovaný mu od biskupa, vychází z biskupského paláce a jak cestou kusem vápna dělá si kříž na svém plášti na znamení, že od té chvíle chce jediné následovati svého chudičského Spasitele. Když kráčel středem shromážděných zvědavců, uctivě ho všichni pozdravovali a dělali mu cestu, neboť každý z nich si vážil a obdivoval rekovného jinoha a jeho hrdinné sebezapření.

Tím činem přetrhl František poslední pásku, jež ho poutala k světu. Zřekl se jmění otcovského i rodiny a tím naplnil rozkaz Krista, řkoucího: „Pojď a následuj mne.“ Tak vyvrcholilo jeho obrácení, jež započal již z jara roku 1205 po návratu ze Spoleta.

Odřeknutím se statků pozemských a vyděděním od vlastního otce končí se první polovice života našeho milého světce. František ji sám nazval životem hříchu. Známe již tedy jeho dětství, jeho mládí, známe jeho nedokonalosti a mladické poklesky. Ač nebyly tak veliké, přece jich František oplakával po celý život. František želel jich více, nežli snad jiní oplakávají svých těžkých hříchů. Proto mluvíme-li o jeho obrácení, nemáme na mysli takové obrácení, jaké shledáváme u mnoha svatých a světic Božích, kteří vedli život hříšný prve než se k Bohu obrátili. Obrácení Františkova třeba rozuměti tak, že od té chvíle i od toho se

odvrátil, co mu bylo sice dovoleno, ale co ho dosud zdržovalo na cestě k dokonalosti. František dal se přímou, nejkratší cestou, jež vede k Bohu.

VI.

Stále výše.

Zbaven všech okovů, jež jej až dosud poutaly k světu a jeho požitkům, nabyl František kýžené svobody — svobody dítek Božích. Než jeho duše byla nedávnými událostmi tak rozechvěna, že toužila po samotě, by našla žádoucího klidu a utišení. V samotě, jež byla svědkem jeho duševních bojů, měla také jeho duše nabýti nových sil k vytčenému cíli. Proto hned po onom truchlivém výstupu s otcem v paláci biskupově vyšel si ven do Boží přírody. Den byl krásný, krajina byla zahalena hedvábnou pokrývkou sněhovou, mrazivý větrík poháněl chodce, aby si pospíšil. Jinoch nedbal, kudy se ubírá, rychlým krokem vzdaloval se od svého rodného města. Kolem něho panovalo posvátné ticho, jež jen zřídka kdy přerušil nějaký pták svým krákoráním. Vzdálil se již značně od Assisi, ale neznamenal toho, jsa ponořen ve své myšlenky. Když konečně pozdvihl hlavu, podíval se udiveně kolem sebe.

K svému překvapení shledal, že jest na blízku města Gubbio, u dědiny Caprignone. Ačkoliv byl již tak vzdálen, přece se nedal na zpáteční pochod, maje v úmyslu několik dní ztráviti mimo rodné město. Dal se na cestu lesem, jenž svým temným pláštěm objímal dědinku.

V lesní samotě znenáhla uklidnily se rozechvěné struny srdce Františkova, ale ne na dlouho. Brzo se opět rozechvěly, ovšem tentokráte výlevy radosti a spokojenosti. V lesní pustině, v tom velkolepém chrámu, hlásajícím velebnost a moc Boží, zapomněl na všechny boje a strasti. V srdci pocítil takovou radost a štěstí nad získanou svobodou, že si počal francouzsky prozpěvovati. Není nám známo, co si prozpěvoval, ale jistě svým zpěvem chtěl vyjádřiti city vděčnosti a lásky

k Bohu, jimiž přetévalo jeho srdce. Vesele a bezstarostně si takto prozpěvuje, ponořoval se hloub a hlouběji v lesní zasněžené pustiny. Nedbal toho, že se ubírá houštinami, v nichž se skrývají smělí loupežníci, kteří již nejednoho chodce přepadli a oloupili, ano zabili. Vždyť přece neměl ničeho, co by mu mohli vzít. Chudobný šat, jenž kryl jeho nahotu, nemohl je věru lákati. Proto také beze vší bázně, prozpěvuje zvučným hlasem, bral se pustými stezkami. Pojednou se proti němu vyřítla z houštiny tlupa lupičů, jejíž náčelník se naň obořil, kdo že je a proč svým krákoráním naplňuje les.

František vzpamatovav se z prvního leknutí, od pověděl na neomalenou otázku: „Jsem hlasatelem velikého a mocného Krále.“ Tato jeho odpověď rozesmála celou tlupu. Loupežníci se domnívali, že přepadli nějakého blázna. Byli by ho nechali, ale poněvadž svým zpěvem je na jejich čekané rušil, vrhli se na něho. Když se přesvědčili, že nemá ani haléře u sebe, natloukli mu a pak hodili do příkopu naplněného sněhem. „Zde si odpočiň, hlasateli Boží,“ volali s chechtotem a rozprchli se do houštin.

František si z přepadení mnoho nedělal. Vybředl z příkopu a setřásl se sebe sníh. Velice ho zamrzelo, že lupiči na něm oděv potrhali. Byl samé cáry, takže mrazivý větrík volně profukoval jeho zkřehlé údy. Přes to však nenaříkal, raduje se z toho, že mu bylo dopřáno po příkladu Božského Mistra něco přetrpěti. Aby se zahřál, rychleji krácel lesem, prozpěvuje si, jakoby se nic nestalo. Zamířil k nedalekému klášteru, aby si tam vyprosil obnošený šat, neboť ve svých cárech se nemohl lidem ukázati. V klášteře ho milerádi přijali a uslyševše, co se mu v lese přihodilo, rádi mu poskytnou pohostinství. Když je František prosil o kus šatu, aby se aspoň poněkud ochránil před zimou, pokrčili rameny, že světského šatu v klášteře nemají a řeholní roucho že mu nemohou dáti, jelikož nemá na ně práva. Jinoch poděkoval jim tedy aspoň za dobrou vůli. Po několika dnech vydal se z kláštera na cestu k svému příteli, který bydlel nedaleko, doufaje, že mu jistě oděv opatří.

Cestou setkal se se svým mladším bratrem Ange-

lem, jenž v tu dobu dlel za jakýmisi záležitostmi v Gubbio a nyní se vracel domů. Tento mladší bratr byl věrným obrazem svého otce, podobaje se mu povahou i způsoby a vůbec celým chováním, takže František, třebaš byl starší, od něho nemálo snášel. František chtěl se mu zdaleka vyhnouti. Věděl dobře, že bratr jest bezohledný a neměl s ním nikdy soustrasti, když otec s ním tak krutě zacházel. Naopak jevil z toho ještě radost, když Františka otec vydědil, poněvadž mu kynula naděje na celé dědictví. Angel svým bystrým zrakem zpozoroval však záměr bratra a proto mu nadběhl. Jak se s ním setkal, jal se mu posmívati: „Bratře, mně se zdá, že se potíš. Neprodal bys mi aspoň několik kapek svého potu?“ To řekl zúmýslně, vida Františka zimou zkřehlého. František však s úsměvem mu odpověděl: „Bratře, milerád bych ti vyhověl, ale můj pot patří Pánu Bohu. Že zaň mnoho dostanu, o tom buď přesvědčen.“ Po těch slovech rychle se ubíral k svému cíli. Měl namířeno do Gubbio, kde bydlil jeho přítel, od něhož čekal pomoc. Bedřich Spadalunga spatřiv Františka v takových cárech, pocítil s ním soustrast. Zahrnul jej otázkami, co se mu stalo a co má za práci v Gubbio. Užasl nad vypravováním Františkovým, neboť do Gubbio se dosud nedostala zpráva, že Petr Bernardone syna vydědil a vyhnal z domova. Bez meškání mu opatřil nový oděv přiměřený jeho stavu. Ale František si žádal obnošený šat, jaký nosívali tehda poustevníci. Tento šat byl brzo zhotoven, neboť nevyžadoval veliké práce. Skládal se z roucha podobného taláru kněžskému, opásanému koženým řemenem. Roucho se Františkovi velice zalíbilo, více než světský šat. Ihned se jím přioděl a vypadal jako osoba církevní. Silné střevíce a hůl doplňovaly jeho poustevnický úbor.

Srdečně poděkovav příteli za prokázanou službu, ubíral se zpět k svému rodnému městu. Tam chtěl od Boha očekávati nových pokynů pro příští život. Řízením Božím se stalo, že opouštěje Gubbio, kráčel cestou kolem chýší malomocných. Při pohledu na ty ubožáky vynořilo se mu před oči první setkání s malomocným na rovině assiské a té chvíle pojal také záměr, že se

věnuje v budoucnosti ošetřování ubohých těch lidí. Umínil si to z lásky ke Kristu a za pokání, aby odčinil odpor, jež dával malomocným dříve na jevo.

Malomocní bývali vyloučeni ze společnosti lidské. Poněvadž jejich nemoc byla hrozna a nakažliva, sídlili v chyškách daleko od ostatních příbytků lidských. Lidé jim na určitá místa kladli pokrmy a šat, ale v bližším styku s nimi nikdo nežil, poněvadž to bylo zákonem zakázáno. Nedaleko Assisi byla malá osada malomocných; měla dva kostelíčky, sv. Maří Magdaleny pro bohatší a sv. Rufina pro chudší. Špitál pro malomocné byl nedaleko místa, které se jmenovalo Rivortorto, kde stála polozbořená chatrč. František se v ní ubytoval, aby byl na blízku malomocným.

Neboje se nákazy, věnoval se jejich obsluze. Upravoval jim lůžka, čistil prádlo, umýval nebožákům nohy, čistil jejich hnisající rány, ovazoval je a nejednou ve svatém roznícení je líbal, představuje si, že líbá rány samého Spasitele. Ubožáci byli mu za jeho služby vděční, ovšem ne všichni; nejednou mu jeho laskavost splatili hrubým nevděkem a surovostí. František přijímal i hrubost s vděčností, hledě na ubožáky jako na „nemocné dobrotivého Pána“ a jako na Spasitele samého. Tím se znenáhla připravoval na úkol státi se jednou andělským lékařem duší.

Bůh takovou pokoru a hrdinné sebezapírání svého mladistvého vyznavače neváhal odměniti četnými milostmi, ano dle svědectví serafického učitele, svatého Bonaventury, odměnil ji též zázrakem. Setkal se totiž František jednou s člověkem, jehož tvář byla zcela vředy zohavena. Zachvěl se při pohledu naň přirozeným odporem, než té chvíle zvítězil nad sebou samým. Přistoupil k ubožákovi a srdečně ho políbil. A hle, té dobroty a všemohoucnosti Božské! V téže chvíli, kdy se dotkla ústa Františkova zohaveného obličej, vykonal Bůh na ubožáku zázrak: uzdravil malomocného. „Nevím věru,“ podotýká sv. Bonaventura, „čemu se mám při tom skutku více obdivovati, zda hluboké pokore, vyjádřené tak srdečným políbením, či vznešenosti a stupni ctnosti při tak úžasném zázraku.“

Hle, za jak krátkou dobu se zdokonalil František

v boji se svou vlastní přirozeností! Před nedávnem ještě pouhý pohled na malomocné ho naplňoval oěklistvostí a odporem a nyní okouší v tom, co mu bývalo odporným, slasti a radosti. Přesvědčil se tedy o tom, o čem jej Bůh ujistil na počátku jeho obrácení.

Průběhem předcházejícího vypravování mnohému čtenáři tanula snad na mysli otázka, zda František nevzdal se myšlenky opravit kostelíček sv. Damiana. Vždyť si to pevně umínil a slíbil to také rukou dáním Donu Pedrovi. Dostojí slibu danému? Ano, namítne však někdo, ale jak si opatří teď nutné k tomu peníze? František nepustil se zřetele opravu kostelíčka sv. Damiana. Vždy jej zbolelo srdce, když spatřil schátralou svatyňku. Napřed měl sice v úmyslu hned po návratu z Gubbio zahájit sbírky k tomu účelu, ale naskytující se příležitost sloužit malomocným, úmysl ten poněkud oddálila.

Na jaře roku 1207 začal konečně se sbírkami. Obrátil se nejprv na kněze Dona Pedra, ale ten nejevil takové chuti jako dříve, když jednával se synem bohatého Petra Bernardone. Uznával sice horlivost Františkovu, ale bál se s holýma rukama započít s opravou. Náš jinoch nedal se však odbyti. Snažil se přesvědčiti kněze, že biskup assiský, řád benediktinský a všichni věřící milerádi přispějí k dílu tak vznešenému. František projevil též názor, že se dají do opravy, až budou mítí nutnou částku pohromadě. Rozvažoval, že si sám opatří od světských úřadů i od duchovní vrchnosti dovolení k sbírkám. Don Pedro konečně přistoupil na důvody Františkovy a svolil.

Dovolení k opravě kostela obdržel František ihned, ale hůře bylo s penězi. Začal sbíratí nejprv ve svém rodném městě, jelikož tomu na prvním místě příslušela povinnost starati se o svatyňky v městě a v jeho okolí. Chodil od domu k domu. Někde mu dali značnou almužnu, jinde mu slíbili různé stavební hmoty, majíce radost, že milá svatyňka bude zachráněna. Jinde však ho přivítali uštěpačně a s posměchem, dávajíce mu na jevo, že jest na mysli pomaten. V mnoha domech zasykali ho místo almužny potupou a nadávkami, jež jinoch pokorně přijímal. Nadávky a posměch pro sebe,

milodary na obnovu kostelíčka sv. Damiana. A jeho horlivost byla požehnána. V několika nedělích sehnal tak značný obnos, že se mohli s Don Pedrem bez ostychu pustiti do opravy kostelíčka.

Od otců Benediktinů, jimž kostel náležel, vyžádal si dovolení k opravě a obdržel od nich zkušeného bratra v takových věcech za dozorce nad opravou. S pomocí toho bratra dal se František sám do opravy a tím ušetřil výdej pro stavitele. Sám si najal zedníky a jiné remeslníky. Aby ušetřil plat pro nádeníka, sám konal nádenickou práci při opravě. Pracoval a namáhal se tak pilně, že jeho tělo umrtvováním a posty již značně zeslabené, nejednou se prohýbalo a potem zalévalo pod tíží nákladu.

Kněz Don Pedro vida, jak horlivě se přičiňuje František o opravu domu Božího, jak se namáhá a lopotí, pečoval o jeho výživu. Ač sám byl chud a neměl nazbyt, přece mu jen poskytoval dobré a silné stravy; také o ostatní jeho potřeby se staral. František to s počátku vděčně přijímal. Bylo mu milo, když věděl, že ho po práci a vysílení čeká sytý pokrm a občerstvující nápoj. Zanedlouho však smýšlel jinak. „Což myslíš, Františku,“ řekl k sobě jednoho dne, „že všude najdeš tak hodného kněze? To není přece život, který jsi sobě zvolil. Jdi raději a vyžebři si, čeho máš potřeby, na hodných lidech. Pak teprve budeš směti říci, že žiješ tak chudě, jako žil tvůj Spasitel.“

Vykonal, co si umínil. Po skončené práci nešel k Don Pedrovi jak obyčejně, nýbrž bez odpočinku šel s hliněným hrnečkem po almužně. Dostal různé zbytky jídel, což vše dával si do hrnku. Když měl dle svého zdání dosti, usedl si na mez, aby požil, čeho mu dobrota Božská popřála. Než nastojte! Když se podíval do hrnku a viděl tu nechutnou směs různých jídel, začal ludek se mu vzbouřil proti takové stravě. Ač měl veliký hlad, nemohl požití vyžebřaných pokrmů. Leč ani ten odpor netrval dlouho. František si vzpomněl na Božského Spasitele, jak byl od nepřátel napájen octem a žlučí, a s chutí, jakoby měl vybrané lahůdky před sebou, dal se do jídla. Lidé vidouce, čím se syn bohatého Bernardone živí, vrtěli nad jeho jednáním hla-

vou. „Přece jen ten mládenec nemá v hlavě vše v pořádku. Kdo pak kdy o něčem podobném slychal. Dříve byl labužníkem a teď se živí směsí, od níž by se i pes s odporem odvrátil.“

Našemu statečnému jinochovi bylo však lhostejno, jak lidé o něm soudí, jen když se nasýtil. Když ho Don Pedro vyhledal, aby již šel k jídlu, že vše již bude chladné, odvětil: „Důstojnosti, díky vzdávám za dosavadní starost. Od nynějška stravují se v hotelu Páně.“ Knězi zalily se oči slzami, neboť dobře jinochovi porozuměl, jaký hotel míní.

Za ustavičných prací míjel den po dni, a oprava kostelíčka sv. Damiana spěla ku svému ukončení. František sháněl příspěvky dále, neboť měl v úmyslu opravit i též jiné ještě kostelíky. Jednou zašel si i do krámu svého otce, prose jménem Božím o almužnu na opravu kostelů. Ač tušil, s jakou ho asi otec uvítá, přece jen k němu šel, aby se přesvědčil, zda se již trochu obměkčil. Bernardone byl opovázlivostí synovou hrozně překvapen. Připadala mu jeho prosba jako veliká drzost a neomalenost. Zahrnul ho nadávkami a proklínáním. Marně ukazoval František na to, že sbírá na opravu domů Božích. Otec byl neoblomný. Ukázal synovi dveře a zakázal mu pro budoucnost překročiti jeho práh. František poděkoval, jakoby byl obdržel nějaký veliký dar a šel dále, jakoby nic.

Bernardone byl na syna rozezlen hlavně proto, že se živí žebrotou. Sbírkou na opravu kostelů ještě by mu byl prominul, ale žebrota o kus chleba připadala mu přece jen přílišnou. Kdykoliv se setkal na takových pochůzkách s Františkem, vždy jej zahrnul svým proklínáním. Náš jinoch si jeho kleteb s počátku ani nevšímal, ale později přece měl pochybnost, zda se některá z těch kleteb na něm nesplní. Aby se prokletí vyhnul, připadl na důmyslný prostředek. Požádal starého žebráka, aby s ním chodil: „Pojď, budeš choditi se mnou. Rozdělím se s tebou o vše, co vyžebrám. Za to však, jak zpozoruješ, že mi můj otec zlořečí a mne proklíná, budeš mi jako otec žehnati. Řeknu ti vždy: Otče, požehnej mi, a pak mi udělíš své požehnání místo mého otce, jenž mne proklíná.“ Žebrák, přijmím Albert,

byl s návrhem zcela spokojen. Zalíbil si Františka tak, že brzo byli nejdůvěrnějšími přáteli. Při jednom takovém setkání se svým otcem pravil k Petru Bernardonovi: „Myslíš snad, že mi Bůh nemůže dát za tebe, mne proklínajícího, jiného otce, jenž by mi žehnal?“

Nesmíme však mysliti, že František již úplně zvítězil nad svou lidskou přirozeností. Ač již daleko postoupil na cestě sebezapření, přece se často velikým studem zarděl, musil-li na své žebrotě potkati některého svého známého. Než to trvalo jen chvílku. Hned si činil za svou hříšnou bojácnost prudké výčitky, tak jakoby se byl tím dopustil kdo ví jak těžkého hříchu. Za takových okolností pak tím více se pokořoval a tím pokorněji prosil o almužnu, by vyhladil ze svého srdce i nejmenší zárodky pýchy a samolásky.

Koncem jara r. 1207 byla svatyňka sv. Damiana úplně opravena. Zdála se býti zcela jiná než dříve. Zbožní lidé chválili dílo Františkovo, jemuž jediné patřila zásluha o opravu kostelíčka. Staříčkový Don Pedro radostí až slzel, když sám biskup assiský Quido znovu posvětil opravenou svatyňku. Srdečné objetí dobrotivého kněze bylo Františkovi nejkrásnější odměnou.

Výsledkem svého podniku povzbuzen, pustil se náš jinoch i do opravy jiných dvou kostelíčků, a to sv. Petra, knížete apoštolského, a druhého kostela zasvěceného Královně andělů, Panně Marii. Zvláště onen měl opravy v nejvyšší míře potřebí, neboť byl již skoro v rozvalinách. Avšak i Marianská svatyňka čekala na dobrodince, kteří by se ustrnuli nad její schátralostí. Byla té doby tak zpustlá, že pastýři jí používali za úkryt v čas nepohody. Než nastala zima toho roku 1207 byly i ty dvě svatyňky opraveny. Příčinou toho byla jednak horlivost Františkova, jednak malé rozměry kostelů, jež byly vlastně jen kaple. Františkovi zůstane však nehynoucí zásluha, že ty tři svatyňky zachránil od zkázy.

Svatý učitel Bonaventura mluví o něm takto: „Moudrá Prozřetelnost, jež ve všem řídila tohoto služebníka Kristova, zařídila to tak, že opravil tři hmotné chrámky dříve, než založil svůj trojí řád a než počal hlásati evangelium. Tím měl zcela přirozeně postupovati

nejen od smyslného k duchovnímu, od malého k velikému, nýbrž hmotným dílem bylo mu také znázorněno, co měl vykonati v budoucnosti. Neboť podle těch tří domů Božích mělo se postaviti trojí svaté vojsko — trojí řád — pod jeho svaté vedení a žíti dle řehole a pravidel života.“

VII.

Poznané povolání.

František se až dosud podobal lodníku, jenž zcela bezstarostně se plaví po neznámých vodách, spoléhaje na to, že mocný kormidelník řídí lodičku jeho života, až ji zavede do bezpečného přístavu. Vše, co až dosud podnikl, nebylo jeho povoláním, ale přece jen bylo jakousi přípravou k němu. Náš jinoch stále vroucněji prosil Boha, aby mu již zjevil, jak by měl dále žíti, neboť František sám dobře cítil, že to, co až dosud vykonal, není jeho životním úkolem. A poněvadž měl ve zvyku ve všech záležitostech obracet se o pomoc k Matce Páně, utekl se i tentokrát pod její ochranu a prosil ji vroucně, aby mu vymohla vyslyšení jeho prosby. A hle, důvěra jeho nebyla zklamána. Královna andělská v odměnu za to, že jinoch opravil v ssutinách stojící kapličku, vymohla mu na svém Božském Synu, že Františkovi konečně oznámil způsob a prostředky, jimiž by pracoval o obnově nejskvělejšího domu Božího — církve svaté.

Bylo 24. února 1208, den svatého Matěje, apoštola Páně. František vypravil se toho dne, jak měl ve zvyku, ze své chyše v Rivortorto do kostelíčka Panny Marie, královny andělů. Kostelíček ten po opravě byl mu zvláště milý, poněvadž byl zasvěcen Panně Marii, která mu dražší byla než rodná matka. Tam chodíval denně na mši svatou, kterou sloužíval kněz řehole sv. Benedikta. Když kněz četl slova svatého evangelia podle sepsání svatého Matouše, nabyl František kýženého osvětlení. Hluboce naň působila slova: „Nemějte zlata, ani stříbra, ani peněz v opascích svých, ani mošny na cestě, ani dvou sukní, ani obuvi, ani hůlky.“ František

je již mnohokrát slyšel, ano i sám je často četl v knize svatých evangelií, ale nikdy nepochopil jejich hloubky jako tentokrát. Po celou dobu nejsvětější oběti mu zněla neustále v uších, a kdykoli pohleděl na Ukřižovaného, vždy se mu zdálo, jakoby tato slova vždy znova k němu mluvil sám Spasitel.

Rozechvěn spěchal hned po mši svaté ke knězi do sakristie, aby mu objasnil smysl oněch slov. Neboť ač tušil, že těmito slovy evangelia mu Bůh označuje způsob jeho budoucího života a jeho povolání — žíti totiž dle příkladu sv. apoštolů a učedníků Ježíše Krista a tím pracovati na obnově církve — ač to vše tušil, přece si jen přál, míti úplnou jistotu. Proto také chtěl slyšeti z úst kněze, jako zástupce Božího, smysl oněch slov. Kněz milerád splnil jeho přání a poučil ho, že Pán Ježíš slovy těmi chtěl říci apoštolům, že zvláštní následování Krista a zvěstování svatého evangelia jest tak vznešeným úřadem, jehož jsou jen ti hodni, kteří se zřekli všeho světského.

„Ano, to jest právě to, po čem již dávno toužím, po čem již tak dlouho vzdychám,“ zvolal František radostně. „Nebudu tudíž déle váhati, nýbrž zařídím se podle těchto slov.“ V zápětí odhodil váček s penězi, hůl i obuv a místo koženého pasu opásal se hrubým provazem. Také talár poustevnický se mu zdál příliš jemný a pohodlný pro pravého následovníka svatých apoštolů. Proto si opatřil jiné, drsné a hrubé roucho barvy popelavé s kápí k přikrývání hlavy v čas nepohody. Bedra si opásal provazem, na jehož koncích dolů splývajících uvázal si tři uzly.

František učinil v té chvíli první mohutný krok na cestě vyšlapané apoštolů. Nechtěl býti pouhým posluchačem, nýbrž i plnitelem slova Božího. Právem můžeme označovati den 24. února 1208 za den, kdy se František jménem všech svých budoucích duchovních dětí zasnoubil se svatou chudobou. Tento den jest proslaven též tím, že v půdu církve svaté zapadlo símě, z něhož měl vypúčeti mohutný strom řádu Bratří Menších. František dopídiv se pravého svého povolání, po němž již tak dávno toužil, radostně vzrušen, zvolal: „Ach, kéž bych znal

aspoň jednoho člověka, jenž by mne pochopil.“ — Jen malé strpení, Františku, brzo tě pochopí ne jeden, ale mnozí, kteří všichni se budou s tebou dělití o žár, jenž ztravoval tvé Bohem nadšené srdce!

Vkročiv ve šlépěje apoštolů, považoval František za svou povinnost pracovati podle jejich vzoru na obnově církve svaté. Byla to pro něho těžká úloha, uvážíme-li neblahé poměry církevní v té době; ale náš apoštolský muž se jich neleká. Byl přesvědčen, že když mu dal Bůh povolání, udělí mu též potřebných prostředků, aby mohl splniti svůj úkol.

Srdnatě vystoupil František jako kazatel na veřejnost. Lidé vidouce jeho nový drsný oděv, pochopili, že podle vzoru jiných, Bohem nadšených mužů, hodlá býti hlasatelem pokání. A nemýlili se. František hned druhého dne začal kázati v kostele svatého Jiří v Assisi. Vyžádav si dovolení místního duchovního správce, obrátil se po mši svaté k lidu a prostými slovy počal k němu mluvit. Především prohlásil, že změnu života nevykonal nerozvázně a lehkomyšlně, nýbrž po dobré úvaze. Chudičkový stav, který sobě zvolil, že jest povoláním od Boha mu určeným. Oznámil přítomným, že od nynějška chce v chudičkém tom stavu pracovati nejen o svém spasení, nýbrž i o spáse jejich. Se slzami v očích prosil přítomné i nepřítomné, aby mu odpustili, čím jim až dosud dával pohoršení. Veřejně sliboval, že se vynasnaží za své poklesky činiti přísné pokání, prosě, aby byli k němu a jeho slabostem shovívaví, jako dobrotivý Bůh jest k nám všem shovívavý a milosrdný.

Po tomto veřejném vyznání viny počal líčiti velikou dobrotu a nezměrné milosrdenství Boží. Ukázal všem, že on — František — vlastně sám jest nejlepším důkazem dobroty Boží k hříšníkům. „Bůh to byl“, volal zaníceně k shromážděnému lidu, „jenž mne vytrhl z bahna hříchů a uvedl mne na cestu pokání, kterou se mám ubírat. Víím, že mne na této cestě očekává mnoho obtíží, znám též svou slabost, přece však pevně důvěruje v pomoc Boží, jsem přesvědčen, že se nikdy od ní ani na krok neuchýlím. Drazí bratří a sestry v Kristu Ježíši! Také vám Bůh dal již často na jevo svou lásku a milosrdenství. On to jest, jenž vás stvořil, vykoupil a ne-

ustále vás posvěcuje a zahrnuje mnoha dobrodiními a milostmi, jako i mne nehodného. Proto jste zajisté povinni tomu dobrotivému Pánu vděčností. Než pohledte, mnozí z vás často urážejí toho dobrotivého Boha a odplácejí mu černým nevděkem. Ach, prosím vás pro lásku Boží, polepšete život svůj a činite pokání za své hříchy. — Není to tak těžké. Hledte, já jsem z vás největším hříšníkem, a přece se Bůh nade mnou slitoval; tím spíše se nad vámi slituje a vám odpustí, budete-li hříchů svých litovati a v Něho důvěřovati.“

Toť asi kratičký obsah první apoštolské promluvy, kterou konal veřejně František. Jeho slova, jak pozorujeme, byla prostá, nebylo to kázání dle pravidel řečnických, neboť něčemu podobnému se náš apoštolský muž nikde neučil, nýbrž bylo to jen jakési povzbuzení věřících. Jeho prostá a nehledaná slova přece se neminula u veliké části posluchačů s účinkem. Nikdo z přítomných se ho neodvážil přerušiti. Duchovní správce, jenž byl též přítomen, pochvalně kýval hlavou. Mnohý se nad tou prostou řečí Františkovou zamyslel; vzpomněl si na svůj dosavadní život a dospěl k názoru, že ho tento mladý muž svým obětavým chováním a životem zahanbuje, a že by bylo již na čase, aby činil rovněž pokání za své mnohem větší hříchy. Co se lidu na skromném kazateli nejvíce líbilo, byla jeho nelíčená pokora a upřímná kajícínost, jimiž sálala celá jeho bytost.

Slova Františkova vycházela ze srdce a zapadala opět do srdce. František hlásaje pokání, začal sám u sebe. Vše, co hlásal, potvrzoval svým vlastním příkladem, a proto se dopravoval v krátké době výsledků, o něž mnohý vynikající kněz marně usiloval. Po této první promluvě vrhl se František na kolena a věřící s ním. Ve vroucí modlitbě doporučoval sebe a všechny dobře smýšlející milosrdenství Božímu. Když vzbuzoval lítost nad spáchanými hříchy svými, slyšel za sebou hlasité vzdechy a prosby za slitování. Rozradován děkoval Bohu, že jej učinil hlasatelem pokání a prosil Ho vroucně, aby požehnal každému jeho slovu, by přineslo u lidu užitek stonásobný.

Když skončil, objal ho správce kostela veřejně a děkoval mu jménem přítomných za účinná slova. Spolu

jménem přítomných vyslovil přání, aby podobně k lidu častěji mluvil, že mu to milerád dovolí, poněvadž jeho ústy mluví sám Duch svatý. K jeho prosbě se přidali i věřící, prosíce o poučení. František se slzami v očích jim to slíbil, pokládaje to za své povolání. Slovu svému také dostal.

Od té chvíle František buď v chrámě svatého Jiří nebo v jiném chrámu assiském pronášel k shromážděnému lidu své krátké promluvy, které se těšily stále větší oblibě. Svou řeč začínal obyčejně slovy: „Bůh vám udělá pokoje!“ neboť tento pozdrav, jak sám později vyznal, vnukl mu sám Bůh. Pozdravem tím chtěl naznačiti, že první podmínkou pokoje a míru mezi lidmi jest pokoj v srdci každého člověka. Ten vnitřní pokoj však schází v srdci lidí, dokud jsou zaujati přílišnou náklonností k lidem, k věcem, ke světu a jeho rozkošem. Člověk žene se po rozkoších světa; ale když jich okusí, jest srdce jeho mnohem nepokojnější než dříve. Pachtí se po cti a vážnosti u lidí a když jich dosáhne, necítí se uspokojen. Shromažďuje lakotně statky, než čím více jich má, tím více po nich touží; tudíž ani mamon nepřináší pravého pokoje. Čím jest kdo výše ve světě postaven, tím větší má starosti, aby postavení svého opět nepozbyl. K tomu všemu se druží často veliký nepokoj, jež působí hřích, nepokoj s Bohem, že není pak již žádného místečka v srdci člověka pro pravý mír a pokoj.

Proto také František svým vlastním příkladem doporučil svým posluchačům chudobu, odtržení od světa a přilnutí k pokání jako neomylné prostředky k pravému vnitřnímu pokoji. Z celé jeho bytosti vyzařoval onen vnitřní pokoj duše. František našel v Bohu sama sebe a přál si toliko, aby též jeho současníci nabyli toho pokoje duševního.

Pokoj a spasení hlásati učinil František svým životním cílem a povoláním. Nikdy na to nepomýšlel založiti řád a státi se duchovním otcem jiných, kteří by žili jako on. A přec se tak stalo. Bůh usoudil, aby nejen on sám se stal řeholní osobou, nýbrž i zakladatelem veliké rodiny řeholní. To bylo jeho nejdůležitějším úkolem životním.

Jak jsem ukázal, neminula se prostinká slova Frantíkova u posluchačů s účinkem. Někteří byli jimi povzbuzeni k pokání a polepšení života, jiní však dokonce pojali úmysl, přidružit se k Františkovi a žít v chudobě a kajícnosti jako on. První druhové, řekněme první učedníci, kteří k němu se přidružili, pocházeli z Assisi. Prvním z nich byl zámožný občan assiský Bernard z Quintavalle. Ten již delší dobu obíral se podobnou myšlenkou jako František, ale nevěděl, jak by ji provedl. Vida však svou myšlenku na Františkovi uskutečnenou, neváhal a provedl svůj záměr. Přesvědčiv se nevinnou lstí, že ctnost Frantíkova jest ryzí, radil se s ním, jak by si měl počínati. František mu udělil radu, aby žil jako on. Doporučil mu vzdát se majetku a pak v chudobě se oddati službě Boží. Nezamlčel však šlechetnému muži, že se potká s mnohými obtížemi.

„Příteli,“ pravil, „to, k čemu jsi se odhodlal, jest před očima Božíma a lidskýma velikým hrdinstvím. Než přece tě upozorňuji, že jest to velice obtížno. Hleď, i mne to stálo mnoho přemáhání a bojů, nežli jsem tak daleko dospěl. Chceš-li žít se mnou v chudobě a kajícnosti, ničeho proti tomu nenamítám, jen si dobře vše rozmysli, abys snad později na mne nenaříkal.“

Když viděl František, že Bernard je ve svém úmyslu pevný a že si vše, jak uáleží, rozvážil, nebránil mu. „Nuže tedy, bratře,“ pravil, „když jsi pevně odhodlán sloužití Kristu Pánu v chudobě, pojď se mnou do kostela, předneseme svou záležitost Bohu, aby nám udělil svého požehnání.“

Cestou do kostela svatého Mikuláše, kam měli namířeno, přidružil se k nim jiný občan assiský, příjmím Petr Kathanii. Vyptav se jich, kam jdou a co zamýšlejí, přidal se k nim, hodlaje jako oni Bohu sloužití. František svolil a v hloubi duše se divil, jak seménko jím zaseté v půdu církve svaté bujaře vzklíčilo. V kostele se vrhli všichni tři na kolena a prosili Boha, aby jim projevil své schválení k tomu, co hodlají vykonati. Po vroucí modlitbě vzal František knihu svatých evangelíí a třikráte ji otevřel ku cti Nejsvětější Trojice. Hned při prvním otevření utkvěl zrak jeho na výroku Ježíše Krista: „Chceš-li býti dokonalým, jdi, prodej všechno,

co máš, a rozdej chudým a budeš mít poklad v nebi.“ Se zářícím zrakem ohlédl se na oba své soudruhy, ukazuje jim to místo, jímž patrně Bůh jim dával na jevo svou vůli. Také i druhá dvě místa, jež našel, otevřev ještě dvakráte knihu evangelií, tlumočila tutéž nejsvětější vůli Boží. Při druhém otevření našel radu Ježíše Krista řkoucího: „Nic neberte na cestu, ani hůlky, ani mošny, ani chleba, ani peněz, ani po dvou sukních nemějte.“ A na třetím místě četl: „Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám, vezmi kříž svůj a následuj mne.“

„Bratří,“ zvolal František nadšeně, „hle, to, co jsme právě slyšeli a o čem nás Bůh ve své dobrotě poučil, to budiž pro budoucnost pravidlem našeho života a všech těch, kteří by chtěli žít dle příkladu našeho. Jděte tedy a zachovejte se dle toho, co jste nyní slyšeli a pak se ke mně opět vraťte.“

Zvěděvše tak zřetelně vůli Boží, odebrali se oba muži, Bernard z Quitavalle a Petr Kathanii, vyplnit, co jim radil sám Spasitel. První byl bohat, druhý neměl mnoho, ale oba s radostí rozdali vše chudým. Na Bernarda sice hleděli jako na pošetilce nebo blázna, když se zbavuje celého svého majetku. Ale první učedník Františkův nedbal na to, jak o něm lid soudí. Když oba rozdali své jmění, odebrali se s Františkem do Rivotorto a bydlili s ním a žili jako on.

Změna života obou mužů stala se předmětem denních hovorů v Assisi. Lidé o nich soudili různě. Jedni nazývali Bernarda ztřeštěncem a horšili se, že lebkomyšlně rozdal krásný majetek, aby s Františkem obtěžoval lidi žebrotou. Jiní však jeho jednání schvalovali a hájili před pomluvami nepřátel. O Petra z Kathanii se již tolik nestarali, byť nezámožný. Oba společníci Františkovi opustili svět a nestarali se o jeho soud. Jejich přední starostí bylo, očistiti duši od všeliké viny a započítí za vedení Františkova vznešené dílo vlastního posvěcení.

Poněvadž nebyli ještě dosti vycvičeni v sebezapírání, chodil František s počátku sám žebrotou a přinášel jim živobytí. Také je hned neurčil k obsluze malomocných. Velela mu to láska, kterou lnul k oběma prvním soudruhům. Věděl dobře, že dítě neuneso tolik jako dospělý

muž, a že ten, kdo teprve nastoupil cestu ctnosti, nemůže tolik vykonati jako ten, kdo již v životě duchovním pokročil. Proto dopřával svým prvním žákům času, aby se poněkud vzpamatovali a v ctnosti utvrdili.

Příklad Bernarda z Quitavalle a Petra Kathanii nezůstal osamocen. Sotva uplynul týden, již se k němu přidružil jiný rodák assiský, jménem Jiljí a doplnil trojici základních kamenů řádu.

VIII.

Stádečko roste.

Ve vzájemné lásce a pokoji žilo čtvero obětavých a Bohem nadšených mužů ve skrovné chatrči u Rivortorto. Věru, překrásný vzor svatého přátelství! Zvláště o nich platila slova žalmu: „Hle, jak dobré a utěšené, když přebývají bratři v jednotě.“ Všichni byli jako kdysi křesťané „jedno srdce a jedna duše.“ František, ač mlád věkem, ale stár ctnostmi, byl otcem a duší malé duchovní rodiny. On sám, poněvadž již pokročil na cestě ctnosti a sebezapření, stal se vůdcem a učitelem svých společníků, jež znenáhla uváděl v ducha, který měl oživovati celý jeho budoucí řád. Učitel i žáci takorůzka závodili pospolu, snažíce se druh druhu předčítí ve ctnosti, a proto nelze se tomu diviti, že všichni tolik prospívali v dokonalosti.

Při vychovávání svých společníků měl František na zřeteli nejen jejich osobní prospěch, nýbrž připravoval je znenáhla k tomu, aby byli užiteční i jiným. Poučoval je, že jejich povoláním bude, věřící nabádati k pokání a polepšení života, k bázni a lásce Boží, a to ne tak slovy, jako dobrým příkladem. Nezamlčoval jim nikterak mnohé obtíže, jež se jim časem naskytnou, ale povzbuzoval je k statečnosti podle příkladu Božského Spasitele, jenž se také nehrozil obtížím, ani ne smrti, jen když mohl získati svému Otci nebeskému duše nesmrtelné. Napomínal je, aby se ve všem svém počínání vzájemně podporovali a vždy jako bratři milovali. To že bude lidem nejlepším poučením.

Zdůrazňoval, že příčinou tolika hříchů ve světě jest vlastně trojí zhoubná žádostivost: žádost očí, těla a ducha. Proto jim doporučoval, aby statečně čelili tomuto trojímu zdroji zla chudobou, čistotou a poslušností k svaté římské církvi a duchovním představeným. Upozorňoval je, jak jim nyní bude žítí mnohem opatrněji nežli dříve, aby nikdo neměl sebe menšího podezření proti nim, co se týče mravopoctnosti a bezúhonnosti života. Nejčastěji kladl jim na srdce lásku k svaté chudobě. Když se vzdali svého majetku, ještě nevykonali vše, nýbrž ukázal jim, že chtějí-li býti opravdu chudými, musí býti spokojeni se vším, čeho se jim od lidí almužnou dostane.

Znenáhla také zaučoval své první společníky, jak by měli choditi po almužně. „Nestyďte se, drazí bratři, choditi po almužně, neboť věřte mi, že tím způsobem budete kráčet ve šlépějích samého Syna Božího, jenž k vůli nám lidem se stal chudým. Pamatujte si, když chodíte almužnou, že dáváte svým spolubližním příležitost, aby si získali zásluh pro život věčný.“ První pokusy nových žáků byly ovšem trpké a nejednou se stalo, že místo almužen přinesli domů jen slzy. Leckde jim vyhubovali, že lidi obtěžují, nazývali je blázny, kteří odřeknuvše se majetku, nyní připadají lidem na obtíž a ubírají almužny mrzákům a k práci neschopným lidem. František je však těšil, aby si z protiventství ničeho nedělali, že je za to očekává veliká odměna v nebesích.

Sám biskup assiský Quido podívoval se horlivosti tří prvních společníků Františkových. Ale přece se mu zdál jejich život trochu přísný. V témž smyslu se také jednou vyjádřil před Františkem, jenž se k němu často uchýloval o radu, podáváje mu zároveň jako svému duchovnímu představenému zprávu o životě, jak svém, tak svých soudruhů. „Důstojný otče,“ odvětil mu František pokorně, „sám zajisté uznáte, že jest věcí zcela nepříjemnou a mrzutou míti a starati se o majetek. Takové starosti člověku ani v noci nedopřejí klidu a pokoje. Nejednou též bývá majitel zapředen v rozličné spory a rozepře, ano mnohdy bývá potřebí i se zbraní v ruce obhajovati majetku. Za takových okolností pak nezřídka

se stává, že hájením buď vlastního či cizího majetku trpí újmu láska k bližnímu. A právě z toho důvodu jsme se rozhodli trávit život svůj v naprosté chudobě.“

Těmto rozumným důvodům nucen byl biskup chtěj nechtěj přisvědčiti. Od té chvíle se již ani slůvkem nezmínil Františkovi nebo jeho soudruhům, že by snad život jejich v chudobě, strádání a sebezapírání byl nějak nesnesitelný a příliš obtížný. Ano měl radost z jejich rekovné obětavosti a podporoval je všemožně a chránil před nepřátely.

Jak dlouho trvala příprava, kterou František zasvěcoval své soudruhy do jejich budoucího povolání, není nám známo, neboť životopiscové nám o tom nezanechali bližších zpráv. Jen krátce se zmiňují, že jak je viděl František dostatečně připraveny, učinil s nimi první pokus a vyslal je mezi lid, aby jej slovem a hlavně příkladem nabádali k pokání a polepšení života. Bernarda s Petrem Kathanií poslal k severu, sám pak s bratrem Jiljím se odebral na východ k městu Ankoně. Dříve nežli se rozešli, určil jim dobu, kdy se zase mají vrátiti do Rivortorto.

Cestou, když viděli lid pracující v polích a na lukách, zastavovali se a dávali se s ním do hovoru a chápali se práce, jednak pro dobrý příklad, jednak i proto, aby si zasloužili skývu chleba k nasycení. Mezi prací, hlavně však v čas odpočinku rozmlouvali s pracovníky o veliké dobrotě a lásce Boží k lidem, a o tom, co nám Ježíš Kristus vyzískal svým vykupitelským dílem. Ukazujíce jim obraz Ukřižovaného, líčili jim slovy prostými a nehledanými dobrotu a lásku Syna Božího, jak mnoho trpěl od jeslí až na kříž. Se slzami v očích ukazovali na nevděk mnohých lidí, kteří odměňují se Bohu tím, že Ho urážejí. Prosili a zapřísahali své posluchače, by neuráželi tak dobrého a laskavého Boha a novými hříchy Jej znovu nekřižovali. Uváděli jim též na paměť jejich povinnosti, co mají činiti a čeho se mají varovati. Povzbuzovali je, aby se neváhali smířiti s milým Pánem Bohem, jsou-li hříchem obtíženi.

Jak již lid na venkově bývá dobrý a upřímný, choval se k našim apoštolským mužům s počátku dosti

ostýchavě a nedůvěřivě, ježto jejich šat a vystoupení se jim zdálo nápadným. Opatrně vyzvídali na nich, odkud jsou a za jakým účelem světem cestují. Prostě odpovídali, že jdou nabádat lidu k pokání a polepšení života, čemuž také nasvědčovalo jejich vzorné chování. Lid se brzo přesvědčil, že nejsou poběhlíky, ani špatnými lidmi. Když je slyšeli tak prostě a krásně mluvíti o Bohu, pocítili k nim úctu. Mnohý se nad jejich slovy zamyslel, svědomí se v něm ozývalo, aby též s Pánem Bohem učinil pořádek. Třebas že takový člověk ještě nebyl proniknut vůlí k pokání a polepšení života, přece jen zapadla slova těchto mužů hluboko do srdce, kde také časem vzklíčila a přinesla žádoucí užitek.

Lid poznav znenáhla Františka a jeho spoléčníky, pojal k nim úctu a náklonnost. Leckomu se zamlouval jejich způsob života. V srdci nejednoho venkovana se vynořilo přání žíti jako oni. Nikdo však se dosud neodvážil vyasiti se veřejně se svým přáním; zarážela ho jejich naprostá chudoba a drsnost života a mimo to ohledy na rodinu, přátele a příbuzné.

Bratři Františkovi nezdrželi se na jednom místě dlouho. „Jen se řiďte tím, co jsme vám řekli, až sem přijdeme po druhé, přesvědčíme se, jak jste se polepšili.“ Podobnými slovy se loučili s posluchači, odcházejíce jinam, aby i tam zaseli s pomocí Boží seménka křesťanských etností.

Mýlili bychom se, kdybychom se domnívali, že všude dostalo se Františkovi a jeho spoléčníkům laskavého uvítání. Na venkově to ovšem ještě celkem ušlo, ale za to v městech bývali přijati s posměchem. V městech, zvláště větších, byla již tehda bázeň a kázeň Boží v úpadku. Nadutí měšťáci neměli o kajícnosti ani potuchy, ano velké většině se zdála býti věcí zbytečnou a hloupou. Jen když se jim dobře vedlo, o duši se nestarali. Kdo by si tím lámal hlavu, zdaž jest život po smrti? Tak a podobně rozumovali. Nelze se tedy diviti, že jim František a jeho spoléčníci nepřišli vhod. Jedva se objevili, již se kolem nich nakupila rozpustilá mládež, jež si z nich tropsila úsměšky. Házela po nich kamením a blátem, považujíc je za blázny. Trvalo často

dosti dlouho, než někdo rozumnější učinil jejímu řádění přítrž. Někteří je také měli za poběhlíky, kteří se nějakým nekalým úmyslem vloudili do města. Ale všem bylo nápadno jejich chování. Zarážela je trpělivost a tichost nových kazatelů, s kterou všechna protivenství snášeli. To mnohého přivedlo k názoru, že přece jen nejsou tak špatní a pošetilí, jak se na první pohled zdálo. Dopřávali jim sluchu, aby se přesvědčili, za jakým účelem přišli. A naši bratři ochotně před nimi rozvinuli své záměry, za jakými se odebrali do světa.

Účinek jejich prostých slov byl rozdílný. Jedni slyšíce, že jim mluví o pokání a polepšení života, rozmrzele se od nich odvraceli a horšili se na ně, že se opovážili s takovou mezi ně přijíti. Jiní, zvláště starší a rozvážnější, je vyslechli pozorně a konečně uznali, že takto nemluví pomatenec, ani tulák. Odcházejíce od nich, rokovali mezi sebou, jací jsou to asi lidé, kteří mluví tak dojemně a při tom bez bázně každému vytýkají jeho chyby. Všeobecný úsudek pak byl, že jsou to nadšenci, kteří zamýšlejí Bohu dokonale sloužiti než jiní lidé, anebo blouznivci. Neboť jinak nedovedli si lidé vysvětliti jejich chování a způsob života.

Františkovým apoštolům bylo však úplně lhostejno, jak o nich lidé soudí. Povzbuzovali městský lid brzo tu, brzo onde, buď na veřejném náměstí, nebo stojíce na stupních chrámu, nebo na jiném místě, jak se jim k tomu naskytla příležitost. Výsledků valných se ovšem s počátku nedodělali. Na nich jistě viny nebylo, nýbrž na jejich posluchačích, kteří lpěli na hroudě zemské a neměli smyslu pro statky duchovní a pro duši. Určitý čas pobýli mezi lidmi a pak v ustanovený den se vrátili domů.

V Rivortorto skládali všichni Františkovi účty ze své činnosti. „Lidé jsou proti nám zaujati,“ sdělovali Františkovi první jeho dva učedníci, „ale přece u některých lze pozorovati polepšení. Až nás lidé lépe poznají, výsledky naše budou také větší“.

František pochválil je za jejich horlivost, potvrdil jejich názor a dodal: „Na jednu okolnost vás zvláště upozorňuji, a ta jest: Nestydte se za práci a kde můžete, hleďte si vydělati živobytí, abyste lidem nebyli na

obtíž. Později, až nás lidé lépe poznají, bude ovšem jinak. Lidé nám za naši ochotu, s kterou jim budeme lámati chléb duchovní, rádi dají chléb hmotný; zatím však řídme se příslovím: Modli se a pracuj.“

Odpočinuli si ve svém chudičkém útulku několik dní, aby se pak věnovali práci na vinici Páně. Velikou radost jim přinesl den, kdy se k nim přidružili noví tři druhové. Byli to Sabbatino, Morico a Jan Conpello. František přesvědčen jsa o jejich upřímné snaze Bohu sloužiti, přijal je s podmínkou, že dříve rozdají svůj majetek mezi chudé a že budou ošetřovati malomocné. Když rozdali všechn svůj majetek, vyžebal jim František roucho, jaké nosil sám a jeho společníci a přijal je do své družiny. Jestliže po přijetí prvních tří soudruhů vznikl v Assisi hněv proti jejich „svůdci“ Františkovi, byl nyní lid takořka již rozlícen, když opět noví tři soudruhové se k němu přidružili. Vidouce je choditi po městě, nebo prací rukou svých aneho že-brotou si opatřovati výživu, dávali jim na jevo svou nenávist. Byli to zvláště jejich rodiče a pokrevenci. Zasypávali je hanou a potupou, že sám František pocítil s nimi soustrast. Pozoruje, jak nenávist proti nim roste, odešel se svými soudruhy do údolí Reatinského, kde z dřívějška znal nedaleko vesničky Poggio Bustone tiché místo, k modlitbě a rozjímání jako stvořené. Asi tři čtvrti hodiny od vísky stála opuštěná poustevna, v níž se ubytovali.

Z této samoty vycházeli mezi lid, aby hlásali pokání. Horský lid potřeboval poučení ve věcech svaté víry jako soli. Krajina ta jest hornatá a obyvatelé museli si v potu tváře zasloužiti kousek rezného chleba. Františkovi zželelo se jich a proto hned po příchodu do nového bydliště zahájil mezi nimi prostou venkovskou misií. A chudičkový lid přijal je s jásotem. Lahodilo mu, že mužové, kteří kdysi zaujímali ve světě postavení, snížili se k nim a podávají jim toho, po čem lačněla duše jejich. Dobrá pověst o nich rozšířila se po celém horském kraji. Lidé přicházeli k nim se všech stran, aby vyslechli jejich poučování. Vesničané se takořka drali o ně. A František hleděl vyhověti všem.

Jednou přišel k Františkovi jinoch jménem Filip,

pro svou velikou postavu od lidí zvaný Longo, to jest Dlouhán. Jinoch vedl život velice zbožný a mravný, takže když požádal za přijetí, František přijal ho bez váhání do svého stáde. A nelitoval toho, neboť tento nový bratr dospěl záhy v životě k ideální dokonalosti jak si ji představoval František.

Lidé si přáli, aby František a jeho soudruzi usadili se mezi nimi. Ale František jim naznačil, že Bůh je volá i jinam, že však za dané příležitosti zase se k nim vrátí. Se slzami v očích loučili se dobří horalé s apoštolským stádečkem.

Když se vrátili do Rivortorto a trochu si odpočinuli, vyzval František své soudruhy, aby se vydali na novou cestu, která tentokráte měla trvati déle. Dříve než je rozpustil, znovu jim na srdce vložil, jak by si měli počínati.

„Drazí bratři,“ mluvil k nim, „víte dobře, že nás Bůh ve svém milosrdenství povolal, abychom pečovali netoliko o své spasení, ale i o spasení jiných. Máme lidi napomínati, jak slovem, tak svým příkladem, aby činili pokání a polepšili svůj život. Nermuťte se, budou-li vás lidé míti za blázny a poběhlíky. Vždy buďte trpěliví a tiší, neodplácejte zlé zlým, nýbrž dobrým. Pamatujte na Božského Spasitele, že i Jeho pronásledovali a tupili; vzpomeňte si, že není učedník nad mistra a služebník nad pána svého. Dbejte na své cestě o svatou chudobu a nebojte se, že budete trpěti hlad. Bůh který nás povolal, jistě se nám vždy také postará, abychom měli co jísti.“

Objímaje své milované syny, dával jim jedinou výbavu na cestu slovy žalmisty Páně: „Uvrz všechnu svou péči na Boha a On tě bude živiti.“

Tážeme se, kam poslal František své druhy? Rozvrh práce nestál Františka mnoho námahy. Udělal na zemi znamení svatého kříže, jehož ramena směřovala do čtyř úhlů světa a poslal vždy dva a dva ze svých duchovních synů v jednu stranu. Kam se odebrali, není nám známo; jen o Bernardovi z Quintavalle a Jiljím nám zaznamenali životopiscové, že se vydali do Španělska k hrobu svatého Jakuba v Kompostelle. Kterou krajinu si vyvolil František s kratrem Filipem, rovněž

nám neznámo. Snad si zvolil za své působišťe údolí Reatinské, kdež na něho a jeho společníka čekalo mnoho práce.

Čím více se vzdalovali misionáři od Assisi, tím s většími překážkami zápolili. Obtíže jim působil nejen lid, nýbrž i kněžstvo. Za tehdejší doby se potulovalo mnoho poustevníků, poutníků i mnichů; jedni měli namířeno na majetek lidský, druzí zase hleděli připravit lid o katolickou víru. Musili tedy duchovní býti bdělými, aby pod rouškou beránčí se nevloudil do jejich stádce nějaký dravý vlk. Proto i na soudruhy Františkovy hleděli s nevěrou. Někde je sice uvítali s radostí, zvláště tam, kde duchovní byl viažným nebo dokonce vedl život hříšný, ale za to jinde jim spílali a po nich házeli blátem a kamením. Rozpustilá mládež je tahala za šaty, nebo je někdy povalila na zem a smýkala blátem. Místo almužny velice často dostávali nejsprostší nadávky a přezdívky, takže často snášeli hlad a žízeň. Mnohdy je lidé ani pod střechu nechtěli přijmouti, považující je za tuláky nebo kacíře. Byli tedy nuceni přespat v nějakém koutku nebo výklenku. Při chatrném oděvu za studených nocí byla to od nich veliká oběť. Než pamětlivi otcovských slov a rad Františkových, snášeli s nezdolnou trpělivostí a oddaností všechna protivitství a obtíže povolání. Modlili se za své pronásledovatele, prosíce Boha, by jim odpustil, poněvadž nevědí, co činí. Každou sebe nepatrnější almužnu, sebe nepatrnější dárek přijímali s vděčným srdcem, nikdy však nepřijali peněz. Velice se radovali z toho, že se mohou nejen nazývati, ale že jsou opravdu chudými. Nikdy netoužili po bohatství, aniž ho záviděli jiným, považující je za věc pomíjitelnou a člověku po dokonalosti toužícímu překážející. Cestou, kdykoliv se jim k tomu naskýtala příležitost, uchylovali se do špitálů pro malomocné a posluhovali jim dle návodu Františkova.

Přes nesčetné překážky, jež se synům Františkovým kladly v cestu, byla jejich misijní cesta požehnána; Bůh dával zřejmé požehnání jejich pracím. V Rieti, kde jak řečeno, kázal František s bratrem Filipem, podařilo se jim získati nového společníka, který

vojenské brnění zaměnil za prosté roucho Františkovo. Jméno jeho bylo Tankred Angelo. Maje těchto dvě horlivých společníků po boku, pracoval František horlivě a neúnavně o vzdělání venkovského lidu v údolí Rietském. Lidé lnuli k nim stále více, projevující touhu míti je stále u sebe. František se též v duchu obíral plánem, dopřeje-li mu Bůh více soudruhů, že několik jich ponechá stále u těchto hodných lidí, aby pečovali o jejich duše.

Když nastal čas, kdy se měl se všemi svými syny sejíti v Rivortorto, vracel se se svými dvěma společníky do Assisi. Kdo popíše radost při setkání milovaných synů s láskyplným otcem! Všichni vzdávali Bohu díky za vše, co jim na dlouhé cestě prokázal. Co tu bylo vypravování, co tu bylo divení, když si vzájemně vypravovali své zkušenosti! František byl se všemi spokojen. Zejména ho velice těšilo, že soudruzi tak dobře pochopili jeho ducha. Nejvíce ho však potěšilo, když spatřil, že jako on i bratři získali tři nové stoupence, Jana od sv. Konstance, Barbarusa a Bernarda Veda. O všech těchto mužích dí svatý Bonaventura, že byli lidmi počestnými. Byli plni nadšení pro ideu hláсанé Františkem.

IX.

Schválení řehole.

Když Františkovi členů stále přibývalo, nabyl přesvědčení, že jim nelze dále tak žíti jako dosud. Uznal za nutno požádati svatou římskou církev o schválení jejich života. K tomuto rozhodnutí valně jej přiměla okolnost, že se mnozí kněží jim stavěli na odpor, považující je za lidi víře a mravům nebezpečné. Poradil se o tom s biskupem Quidonem a ten jeho záměr schválil. Vybídl Františka, aby se dostavil se svými soudruhy do Říma, že se tam též odebere a že je bude svým vlivem podporovati. Měl však Františka k tomu, aby nejdříve sepsal pravidla, která by předložil kurii k schválení.

Sestaviv v krátkých slovech, co měl na srdci, vydal se na cestu do věčného města. V Římě jim zatím dobrý jejich biskup upravil poněkud cestu. Získal pro jejich ideály mocného kardinála Jana od svatého Pavla, biskupa Sabinského. Tento vlivný hodnostář byl s počátku zaražen přílišnou přísností života Františkova a jeho synů. Radil jim, aby vstoupili do některé přísné řehole, aneb aby vedli život poustevnický, ale o tom František nechtěl ani slyšeti. Výmluvnými slovy líčil kardinálovi, jak jest to nutno jíti mezi lid a slovem i příkladem ukazovati vzor evangelického života. František stále zdůrazňoval, že třeba duchem svatého evangelia obroditi církev. Konečně Jan od svatého Pavla byl přesvědčen, že tito mužové se opravdu mohou státi apoštoly v církvi Boží. S radostí se jim tudíž nabídl, že jejich záležitost bude celým svým vlivem u kurie podporovati.

Vymohl Františkovi a jeho společníkům audienci u papeže Inonence III. a poradil Františkovi, jak by měl mluvit. „Milé děti“, řekl papež, když vyslechl pozorně všechny důvody Františkovy, „uznávám sice vaši horlivost, než přece jen se mi zdá život váš příliš přísný a drsný. Jak pozoruji, máte v úmyslu vytvořiti řád, jehož byste byli základními kameny. Než uvažte přece, z čeho budete živi? Dokud jest vás hrstka, lidé ještě se nad vámi slitují, ale když by vás mělo býti více, jistě byste zbožné křesťany omrzeli a čekalo by vás strádání a bída.“

„Svatý Otče“, odvětil pokorně František, „důvěřujeme pevně v pomoc Ježíše Krista. Ten, jenž nás povolal, jistě nás také neopustí.“ Než papež se nedal tím másti. Jednalo se mu nejen o tento hlouček Bohem nadšených vyznavačů chudoby, ale o všechny ty, kteří po nich přijdou, aby nebyli jednou církvi svaté na obtíž. Téhož mínění byli i druzí kardinálové kurie.

František však bojoval za svůj ideál jako lev. Ať mu předložili ten či onen důvod, každý dovedl pokorně ale i rozhodně vyvrátiti, že žasli nad jeho výmluvností. Veliký papež Innocenc III. v duchu již byl nakloněn Františkovi, jen chtěl získati pro Františkovu myšlenku i druhé kardinály, bez jejichž souhlasu nechtěl ničeho

podnikati. Požádal tudíž laskavě Františka, aby počkal v Římě, až se o jeho záležitosti poradí se svým dvorem. Určil mu den, kdy vyřkne své rozhodnutí. Žehnaje jim vlídně jako laskavý otec, propustil je.

František odporučil svou záležitost Bohu. Vroucně se modlil, aby Bůh obměkčil papežský dvůr, by jeho žádost byla příznivě vyřízena. Kurie zatím se obírala důkladně jejich žádostí. Papež jsa již s počátku nakloněn Františkovi, byl zcela získán zvláštním snem. Viděl totiž ve snách, jak basilika lateránská se bortí a jest blízka sřícení. Tu však spatřil chudě oděného muže, jak přichází a podepírá ji. V muži poznal Františka. Když se probudil a uvažoval o tomto podivném snu, řekl sám k sobě: „Ano, doufám, že tento chudičkový muž bude, jak příkladem tak i apoštolským slovem, podporovati církev Boží. Neváhám vyplniti jeho žádost.“

Druhého dne z rána sdělil kardinálům svůj podivuhodný sen a žádal je, aby dali svůj souhlas k schválení nové řehole. Kardinálové se podrobili jeho vůli. Když se udaného dne dostavil František se svými soudruhy ke kurii, shledal, že jeho záležitost nemá odpůrců. Papež si dal ještě jednou vysvětliti Františkem, jaký život vlastně chtějí vésti a pravil dojat: „Milé děti, vidíme zcela patrně, že dílo, jež jste započali, jest dílem Božím. Jsme tudíž přesvědčeni, že si Bůh přeje, bychom způsob vašeho života schválili a tím mu jaksi na čelo vtiskli církevní známku. Nuže tedy, drazí bratři, vyplňuji vaši pokornou žádost. Potvrzují vám a schvalují jako náměstek Ježíše Krista váš život dle rad a pokynů svatého evangelia, jakož i předloženou řeholi. Žijte dle ní nejen vy, ale i vaši budoucí. Jděte s Pánem Bohem a hlásejte všemu světu pokání, jak vás Bůh osvítí. Až pak Všemohoucí rozmnoží váš počet a mnoho dobrého způsobíte mezi lidem, přijďte a oznamte mi to. Buďte ujištění, že ve mně najdete vždy svého příznivce. Pak vám udělím milostí a výsad, jež vám budou při vašem apoštolském působení k velikému užitku.“

Rázem splněny byly všechny Františkovy naděje. František a s ním všech jeho jedenácte synů před papežem padlo na kolena, aby slíbili jemu a všem jeho nástupcům poslušnost a uctivost. Zavázali se v jeho

přítomnosti též druhými dvěma obvyklými sliby, chudobou a čistotou, jak jménem svým, tak i všech budoucích společníků. František pak ještě zvláště složil v ruce svatého Otce ony tři základní sliby, načež jej papež ustanovil představeným nově založeného řádu. Jemu pak musilo všech jeho jedenácte učedníků slíbiti u přítomnosti kurie poslušnost a zároveň se zavázati, že nikdy nebudou ničeho podnikati bez svolení Františkova a jeho řádných nástupců. Bylo to dne 16. dubna roku 1209. Památný to zajisté den v letopisech řádu bratří Menších.

Poděkovavše co nejpokorněji papeži za prokázanou milost, spěchali všichni s kardinálem Janem do jeho paláce, kde jim vystrojil zbožný hodnostář malou hostinu, ačkoliv se pokora a chudoba Františkova proti tomu vzpírala. Aby hodného církevního knížete nezarmoutili, s vděčným srdcem přijali, co jim nabídnul. František měl v úmyslu, hned se vrátiti domů, než opatrný kardinál je přemluvil, by zůstal u něho ještě několik dní. Bylť přesvědčen, že potřebují ještě mnoha pokynů a rad, jak by si měli pro budoucnost počínati. Mimo to uznal za vhodné, aby František i jeho společníci přijali aspoň církevní tonsuru, a tím byli vřadění mezi osoby církevní. — —

Vida František, že všechny jeho tužby jsou splněny, zdržel se jen tak dlouho v Římě, pokud toho jejich příznivec za dobré uznával. S vděčným srdcem přijímal všechny otcovské rady a pokyny, jež mu uděloval jeho nový dobrodinec. Loučení jejich s tímto hodnostářem bylo dojemné. Vznesený kníže církevní, poznav dokonale Františka a jeho soudruhy, tak si je zamiloval, že se těžko s nimi loučil. Poněvadž však uznával, jaký vznesený úkol čeká na ně na vinici Páně, propustil je v pokoji, prose jen, aby ho pamětlivi byli ve svých modlitbách. Pokorně odmítl všechny díky jejich, vmlouvaje se, že co učinil, bylo vlastně jeho povinností.

Opustivši palác svého příznivce, odebrala se Františkova družina ještě k hrobům knížat apoštolských, Petra a Pavla. Poděkovavše Bohu za všechna jim dosud prokázaná dobrodiní, vyprošovali si na svatých knížatech apoštolských potřebnou sílu a pomoc k hodnému

jich následování. Plni sladké útěchy a vznešených nadějí pro budoucnost opustili staroslavné město Řím a zamířili do Assisi. Na cestě učinili zastávku blíže Otricoli na zrušeném hřbitově. Tam vykonávali jakási duchovní cvičení, trávíce větší část dne na modlitbách a rozjímáních. Po celou cestu živili se pouze almužnami. Pak posílnění na těle i duchu přišli do údolí Spoletského a usadili se v Rivotorto.

Polozbořená chatrč ovšem nestačila pro dvanáct lidí; ale to nezarmoutilo milovníků chudoby. Chudoba byla jejich ideálem. Vzpomínali si na Božského Spasitele, který byl nucen spočinouti v chudičkém chlévě na drsných jeslích.

„Rozmilí bratři,“ těšil je František, „nehleďte na to, že tento náš příbytek jest tak chudý a nedostatečný, neboť věřte mi, snáze se lze dostat do nebe z chudé chatrče, nežli z nádherného paláce.“

Tam žili nějaký čas pospolu, aby se jaksí připravili k novému úkolu, ku kterému je Bůh volal. Živili se jednak prací rukou svých, a když se jim práce vůbec nenaskytovala, almužnami. Oltáře v této své poustevně neměli a nemohli míti pro těsnost místa; stačil jim prostý kříž zavěšený v čele světnice. Před ním klekali při svých zbožných modlitbách. Neměli ani modlitebních knih, stačilo jim znamení naší spáasy.

František zaséval v duše svých bratří seménka křesťanských ctností. Učil je zbožnosti, poslušnosti, čistotě, sebezapírání, lásce k Bohu a bližnímu. Povzbu zoval jich k dětinné úctě k blahoslavené Panně Marii, k statečnosti ve víře, k opatrnosti a jiným ctnostem. Seménka jím zasetá přinášela znenáhla užitek mnohonásobný. František znal chyby současného kněžstva, a proto vštěpoval svým synům úctu a oddanost ku všem kněžím církve svaté, ať byli hodni nebo ne. Za důvod úcty ke kněžím uváděl, že oni jsou našimi prostředníky u Boha a oni nám udělují svaté svátosti, zejména nejvyšší Svátost oltářní.

„Nehleďte, drazí bratři,“ říkával jim, „na osobu kněze, ale mějte na zřeteli jeho velikou důstojnost, která jest mnohem větší, než jest důstojnost andělská,

Věřte mi, kdybych měl potkati anděla a kněze, vždy nejprve pozdravím kněze a teprv potom anděla.“

Když se assiský lid dověděl, že způsob života Františkova a jeho společníků římská kurie schválila, choval se teď k nim mnohem přívětivěji a úslužněji než dříve. Přijímal s vděčností jejich příklad i prostičká poučování. Mnohý rodák Františkův dal zcela nepokrytě na jevo touhu, že by rád kráčel v jeho šlépějích. Apoštolský muž však při nejlepší vůli nemohl žadatelům vyhověti, jelikož v Rivortorto se nedostávalo místa. Jen jednoho z četných žadatelů výjimečně přijal, a to proto, že byl knězem. Jmenoval se Sylvestr. František seznámil se s ním, když opravoval kostelíček svatého Damiana, neboť jmenovaný kněz prodal mu z lomu, který otevřel na svém poli, stavební kámen. S počátku přenechával Františkovi kámen za nepatrnou cenu. Když však Sylvestr viděl, jak Bernard z Quintavalle rozdává mezi chudé svůj majetek plnými hrstmi, žádal ve své touze po penězích, aby mu František doplatil ušlý zisk. František se jeho žádosti jen usmál. Sáhł Bernardovi do měšce a podal Sylvestrovi hrst zlaťáků. Tázal se ho ještě, má-li dost. Lakomý kněz rozradostněn svým úspěchem, prohlásil, že jest zcela spokojen. Popadł chtivě obnos mu podávaný a utíkal k domovu, aby si snad František vše nerozmyslil. Nevyzpytatelné jsou cesty Boží! Tentýž kněz zanedlouho po návratu Františkově z Říma přišel do Rivortorto a žádal za přijetí do řádu. Rozdal pracně nashromážděný majetek mezi chudé a stal se jako vynavač evangelické chudoby netoliko mužem dokonalým, nýbrž dokonce i svatým. Zemřel r. 1240 v Assisi smrtí vzorného a svatého řeholníka.

X.

V práci na vinici Páně.

Assiský biskup Quido pozoroval s velikým potěšením, že prostá kázání a příklad duchovní rodiny Františkovy měly patrný úspěch na všech stranách. Radoval se z jejich pobytu ve své diecési. Proto chtěje Fran-

tiška jaksi vyznamenati, dovolil mu každou neděli a svátek v stoličním chrámu kázati. Vyznamenání to přijal František pokorně. Měť radost, že se mu naskýtá příležitost pracovati o spasení svých rodáků. Vždy v sobotu nebo před svátkem přicházel z Rivortorto do Assisi a nocoval obyčejně v malé chyšce v zahradě kanovníků svatého Rufina. Při tom však nezapomínal na svou družinu.

Jednou po kázání dostavil se František k biskupovi a sdělil mu své starosti o ubytování svých bratří. Rivortorto hodilo se ještě jakž takž pro jeho malé stádečko, ale nevystačovalo pro budoucnost. Biskup to uznal a slíbil, že se poohlédne po větším útulku pro ně. Ptal se Františka, kde by se mu nejlépe líbilo. Tázaný prohlásil, že by se nejraději usadil u kostelíčka Porciunkulového. Biskup se sám nabídl, že promluví s otcí Benediktiny, zdaž by kostelíček nepřenechali novému řádu. Co slíbil, také splnil. Již za několik dní na to byl František volán k opatovi řádu benediktinského, a když mu opětoval svou žádost za přenechání kostelíčka Porciunkulového, dostal příznivou odpověď. Hodný opat se mu dokonce nabídl, že mu postaví u této svatyňky domek, kde by se mohli usaditi. Vše to přijal František s myslí vděčnou. Ale hned se v něm ozvala láska k paní „Chudobě.“ Vymínil si, že jak svatyňku, tak i domek, který bude u ní postaven i s malou zahrádkou k občerstvení bratří, nepřijímá do svého vlastnictví, nýbrž že vše zůstává majetkem řádu benediktinského; členové jeho družiny že budou jen jakýmisi nájemci. Na důkaz toho zavázal se, že bude každoročně hodným otcům odváděti jako nájemné košíček rybiček, jichž byla spousta v blízké říčce Ghiascio. Opat, znaje touhu Františkovu zachovávatí svatou chudobu co nejprísněji, milerád svolil, ale potají do pamětnice řádové dal vepsati zprávu, že kostelíček Panny Marie, Královny andělů, Porciunkula zvaný, patří na věčné časy řádu, který založil František.

Otcové svatého Benedikta vykonali veliký čin. Přijali jaksi chudičkový řád Františkův pod svá křídla a vykázali mu první trvalé obydlí. Prokázali Františkovi dobrodiní, za něž jest jim až podnes vděčna celá sera-

fická rodina. Bohužel opatství, jehož obyvatelé byli tak šlechtní k Františkovi a jeho synům, již dávno zahynulo; chudičká porciunkulová svatyňka trvá však dosud, jsouc celému křesťanskému světu vyvoleným místem milosrdenství a slitováním Božího. V této svatyňce obdržel František o několik let později známý odpustek porciunkulový, jenž již tolika duším dopomohl do nebeské vlasti.

Marianská svatyňka byla hned s počátku zřídlem, z něhož vytékaly bohaté proudy milostí a požehnání Božího na řád Františkův. Jakmile se rozhlásilo, že František a jeho duchovní synové obdrželi kostelík a že se u něho trvale usadili, již se k nim odevšad hrnulo mnoho žadatelů. Poněvadž teď měl dosti místa v nově vystavěném domě a na políčku kolem Porciunkule mohlo se postavit ještě několik podobných domů, přijal František nové žadatele. Ale počínal si při výběru členů velice opatrně. Ukládal žadatelům rozmanité, někdy dosti obtížné zkoušky. Kdo obstál, byl přijat. První zkouškou, jak již bylo řečeno, bylo obsluhování malomocných. Kdo se tomu rekovnému dílu lásky cítil sláb, byl propuštěn.

Řád Františkův měl již trvalé sídlo, ale neměl dosud jména. Jednoho dne vykládaje svým žákům o ceně svaté pokory, připadl František na to, jak by měl svůj řád před světem pojmenovati. Dosud je zval lid „bratři Františkovi“ nebo „bratři chudí“. Než tyto názvy se nezamlouvaly našemu apoštolskému muži. První lichotil příliš ješitnosti, a druhý byl nebezpečný, poněvadž tehda též bludaři nazývali se chudými Lyonskými. Jak snadno mohli býti s nimi zaměňováni! Toho bylo třeba se uvarovati. Nabádaje tedy bratry k pokoře, pravil jim: „Bratři moji, nechtějte zaujímati vysoké postavení ve světě, ale buďte vždy malými a nepatrnými. Čím budete menšími ve světě, tím budete většími před Bohem.“ A tato myšlenka tak se mu zalíbila, že svůj řád pojmenoval řádem „bratří Menších.“ Samo pojmenování mělo bratry povzbuzovati, aby byli vždy pokornými; neboť assiští měšťané nazývali se honosivě „většími“, obecný lid z okolí zvali „menšími“.

Mezi novými příslušníky řádu vyniklo časem ně-

kolik bratří, o nichž se nám v letopísech řádu zachovala čestná vzpomínka. Jedním z těchto bratří byl kněz bratr Lev, který od Františka byl pro svou mírnou a klidnou povahu nazván „ovečka Boží.“ František k němu přilnul tak, že si ho vyvolil za zpovědníka a tajemníka. Jiný byl bratr Rufino. Byla to duše od Boha vyvolená, mnohými milostmi zahrnovaná; o níž se sám František vyjádřil: „Pán mi zjevil, že on jest z nejvěrnějších a nejčistších duší. Proto bych se nestrachoval již za jeho života jej nazývati svatým, neboť za takového již jest jistě v nebi dávno uznán.“

Jiným miláčkem Františkovým byl bratr Maseo. V jednání s lidmi byl neobyčejně skromný a vlídný, k sobě samému zase velice přísný. Velice často bylo ho vídati ve společnosti Františkově. Jejich obcování bylo tak důvěrné, že dobrý bratr si nejednou dovolil i nevinný žert vůči svému duchovnímu otci. V dějinách řádu nejznámějším byl zajisté bratr Junipero, což znamená v naší řeči tolik jako jalovec. Byl to muž dokonalé panické čistoty, prostoty a nelíčené dětinnosti, kteréžto vlastnosti jej činily Bohu i lidem milým. Jeho prostota a dětinství hraničila nezřídka s pošetilostí, které však František dobře rozuměl, říká: „Kéž bych takových „jalovců“ měl celý les.“

To jsou ovšem jen namátkou přední učedníci Františkovi. O všech jeho žácích nám pro nedostatečnost místa není možno se zmiňovati.

Biskup assiský byl tomu povděčen, že stádečko Františkovo roste. Bylť o tom přesvědčen, že bude v nich míti výborné pracovníky na vinici Páně. A věru nezklamal se ve svém očekávání, neboť všichni nově získaní členové řádu kromě jediného, který slul Jan z Conpello, a jenž opustiv řád, ve světě bídne zahynul, byli ke cti a užitku celé církve svaté. A nedivme se tomu: Byli to nadšenci, vedení výtečným učitelem Františkem.

Vida stádečko své rozmnožené a duchovně dobře připravené, pomýšlel František na to, zahájit novou misijní výpravu, a to po celé Itálii. Příčiny, proč mu v první řadě na srdci ležel prospěch vlasti, jsou nám jasny. Především jako syn své vlasti chtěl na prvním

místě prospěti své rodné zemi. Mimo to viděl Itálii velice zanedbanou, válkami zpustlou a ve víře lhostejnou. Všude byla nutná náprava a obnova, jak ve víře tak i v mravech. Svě vlastní chtěl tudíž nejprv prospěti, pak teprv se obrátiti do jiných krajů. Dle činnosti bratří v rodné zemi chtěl se také přesvědčiti, co by každý z nich mohl vykonati v krajinách cizích

Svěřiv svým bratřím ten úmysl, shledal u nich nejživější zájem a souhlas. Všichni pláli touhou po duších nesmrtelných. Rozdělil je tedy na několik hloučků a oznámil vůdci každé výpravy, do které krajiny se má s podřízenými bratry odebrati. Nebudeme doprovázeti v duchu jednotlivé ty hloučky Bohem nadšených mužů na jejich na jejich cestách; odvedlo by nás to od sv. Františka. Obrátme jen zřetel na toho, jehož život píšeme.

Dle řádového kronikáře Waddinga odebral se František s bratrem Sylvestrem do Toskánska. Oba kázali nadšeně. Obsahem jejich promluv byly tyto myšlenky:

„Ctěte a bojte se Boha; velebte a chvalte Jej. Vzdávejte Mu díky. Uctívejte mocného Pána trojjediného, Otce, Syna i Ducha svatého. Čiňte pokání a přinášejte hojné ovoce svého kajícího smýšlení, neboť dobře víte, že jest nám brzo umříti. Dávejte, a bude vám dáno. Odpouštějte, a bude vám odpuštěno, neboť neodpustíte-li vy, i Bůh vám neodpustí. Požehnaní ti, kdo v pokání umírají, neboť budou děditi království nebeské. Běda však těm, kteří v pokání nezemrou, neboť budou syny ďábla, jež následovali a s nímž odejdou do ohně věčného. Varujte se tedy všeho zlého, konejte dobré a vytrvejte v něm až do konce.“

Hle, jaká to jednoduchost, jaká však vznešenost myšlenek! Každá věta, ba každé slovo dýše evangelickou prostotou. Poněvadž František, jako pravý kazatel, svá slova dotvrzoval vlastním příkladem, vysvětlíme si, proč jeho prostá kázání měla tak velkolepý úspěch. Jako zářící nové světlo, jež Bůh s nebe seslal na ubohou zemi, jevil se František lidu, rozháněje tmy, jimiž byla tehdejší církev zahalena. Vždyť veliká část lidu ani nevěděla, co znamená Boha milovati; přikázání Božích a církevních nebylo dbáno, život nábožensko-

mravní nalézal se v úpadku. Působením Františka a jeho společníků však tvářnost Italie jakoby kouzelným proutkem byla změněna. Vinice Páně tak vyprahlá se zazelenala a počala nésti žádoucí ovoce. Církevní slavnosti, o něž se před tím nikdo nestaral, opět se počaly s dřívější okázalostí konati; zbožnost počala kvésti i v nejchladnějších srdcích. Se všech stran se počínaly ozývati zbožné zpěvy, vznášejíce se jako vonné kadidlo k nebesům. Kde kdo se snažil, naleznuv opět Boha a Jeho milost, projevovati Mu city lásky a vděčnosti a dávati na jevo živou víru. A Nejvyššímu, jenž nás lidi tolik miluje, byly příjemny ty city lásky, úcty a vděčnosti, jichž se Mu od polepšeného lidu dostávalo, že byl opět usmířen.

František byl silným magnetem, jenž lidi k sobě přitahoval. „Bohatí i chudí,“ píší o něm jeho životopiscové, „šlechticové i měšťané, lidé učení i prostí, duchovní i laici, mužové slavní i zcela obyčejní dostavovali se k němu, prosíce, aby je přijal do řádu, a žádný z hodných žadatelů nebyl odmítnut.“

Po kratičkém povzbuzení svých bratří, jež zanechal v Porciunkuli, nabíral se František s bratrem Sylvestrem přes Perugia, Kortonu a Arezzo do Florencie; pak prošli téměř celé Toskánsko. V Perugii několik vznešených jinochů přidružilo se k našim misionářům. Mezi nimi zvláštní vzpomínku zasluhuje ten, jemuž pro jeho podivuhodnou pokoru dal František jméno Humilis. V Kortoně přidalo se k němu dvě nadějných jinochů: Quido a Eliáš z Beviglio. Našed tak hodné lidi a žáky, František zdržel se v této krajině delší dobu a založil v místě, zvaném Cella, nedaleko Kortony nový útulek pro bratry. Když poněkud vycvičil nové společníky ve svém způsobu života, zanechal je tam, aby ve městě a okolí dále působili, a sám se ubíral dále.

V Arezzo přispěl velice k tomu, že obyvatelstvo rozštěpené na několik stran se usmířilo. Také tam byl František přijat jako apoštol míru, a práce jeho byly od Boha hojně požehnány. Poněvadž opět několik nových mladých mužů se k němu přidalo, mezi jinými též bratr Benedikt, usadil je v dřevěné chatrči, kterou jim město vybuďovalo. Vážnost Františkova v tomto

městě stoupala den ode dne, a výsledek jeho kázání byl skvělý. Tam se také po prvé setkal s bludaři. Než, tito brzy ustoupili před Františkem, nemohouce snésti výmluvnosti a pokory, jež sálala z celého počínání jeho. Přece však odvážnější utkali se s Františkem na kolbišti, ale brzo podlehli. Několik z nich František získal pravé církvi.

Přes Gangheretti, kde byl přijat zvláště přívětivě ubíral se František přímo do Florencie a usadil se u svých milých přátel, malomocných. Pověst o něm již ho sem předcházela, takže lidé naň již čekali, toužíce ho slyšeti. Tam byla jeho činnost neobyčejně požehnaná. Za pobytu Františkova ve Florencii přivedeni byli k němu od rodičů tři hošiči, kteří žádali od něho požehnání. Neříkaje ani slova, odebral se František do blízké zahrady a utrhl tam si pět fíků, jež pak rozdal mezi hochy. Dvěma dal po fíku, ale třetímu dal zbývající tři fíky. Laskavě se na toho hochu usmívaje a líbaje jej na nevinné čilko, řekl: „Milé dítě, ty se jednou staneš mým duchovním synem.“ Na to požehnav všechny tři i jejich rodiče, propustil je. Co se stalo z prvních dvou hochů, není nám známo; o třetím víme, že později vstoupil do řádu, kde jako bratr Angelo vynikl ctnostným a svatým životem. Pokora a veliká láska k bl. Panně Marii byly jeho hlavními ctnostmi.

Z Florencie pustil se náš apoštolský muž přes Pisu do Sieny. V městě tom podařilo se mu získati několik nových společníků, s nimiž se pak dále bral k jihu a dorazil až do Sarteano. Lid tamější tuze ho prosil, aby se u nich zdržel delší dobu. Prání tomu František vyhověl, poněvadž nastala zima a sám se cítil velice unaven, že měl odpočinku zapotřebí. Uchýlil se s nově přijatými žáky na osamělé skalnaté místo v lese za městem, kde zbudovavše si skrovné obydlí, trávili život vpravdě poustevnický.

K témuž zátiší Františkovu se pojí událost, kterou aspoň krátce sdělím. Zlý nepřítel lidstva vida, jak František den ode dne více prospívá v dokonalosti, soptil hněvem a pomstou. Jedné noci, když František dlel na modlitbách, učinil pokus, aby jej odvrátil od dosavadní horlivosti. Trikráté zvolal na něj: „Františku!“ a když

se mu světec konečně ozval, počal jej sváděti: „Proč se tolik moříš, proč týráš tělo své takovou kajícností? Víím, že jsi mnoho chyboval, když jsi žil ve světě, ale což pak nevíš, že ti Bůh již dávno vše odpustil? Pamatuj si, že kdo přílišnou kajícností si zkracuje život, hřeší a nenalezne milosrdenství na onom světě.“ Tato lstivá řeč však Františka nikterak nepomátla. Na první pohled poznal, že jest mu jednati s lhářem od počátku. Věděl, že ho chce zlý nepřítel nejprv svésti k liknavosti a životu pohodlnějšímu, by jej pak snáze svedl k hříchům těžkým. Proto nevšímaje si ho, modlil se dále. Než, tímto odporem byl roznícen pokušitel k větší útočnosti. Chtěje se Františkovi pomstíti, napadl jej prudkým pokušením proti svaté čistotě.

František však byl na útok připraven. Jakmile se mu před očima dostavily nečisté představy a pocítil v sobě nečistou žádost, hned se vzchopil a počal se nemilosrdně provazem bičovati. „To ti patří, bratře osle,“ mluvil sám k svému tělu, na něž dopadala rána za ranou. Pozoruje však, že pokušení neustává, nýbrž že jest ještě prudší, vyběhl ven do mrazu, shodil se sebe roucho a počal se váleti ve sněhu. Pokušitel zahanben prchl. Díky vzdávaje Nejvyššímu za toto vítězství, oblekl se a všecek zkřehlý vracel se do své poustevny. Myslíl, že ho nikdo nepozoroval, ale jeden z bratří byl svědkem jeho vítězství nad zlým duchem. Od něho máme také o tomto vítězství zprávu, jinak bychom se byli o něm při pokoře Františkově ničeho nedověděli,

Jakmile zima polevila a cesty se staly schůdnějšími, opustil František Sarteano a navštívil jiné vesničky a města. V Chiusi, Citta da Pievo, Orvieto, Baschi, Spoleto, Foligno, Spello a jinde pracoval s apoštolskou horlivostí na spáse duší nesmrtelných. Počátkem postu roku 1212 vrátil se skorem po roční nepřítomnosti do Assisi. Jeho rodné město přijalo ho tentokrát zcela jinak než dříve. Došláť tam zvěst o velikých věcech, jež vykonal na své apoštolské cestě. Když se přiblížil k Assisi, lid spěchal mu v celých zástupech vstříc. Staří i mladí se k němu tlačili, každý chtěl s ním promluvit, nebo mu aspoň ruku políbiti; jiní se zase spokojovali tím, že se mohli aspoň roucha jeho dotknouti. A podivná

věc! Pokorný František ničeho nenamítal proti projevům pocty, kterým se jinde až úzkostlivě vyhýbal. Byla to snad pýcha a marnivost, anebo jakési odškodnění za všechna pokořování, jichž se mu před tím dostalo od rodného města?

Podobnými myšlenkami se také zaměstnával jeho společník, ježž toto chování na výsost znepokojilo. Ve své prostosrdečnosti nadržel dlouho jazyk za zuby, nýbrž obrátil se k Františkovi se slovy: „Bratře, což pak jsi slepý, ke všemu tomu, co se kolem tebe děje? Jak jen můžeš všechny ty projevy úcty s klidnou myslí snést? Místo abys odmítal, jak by se na sluhu Božího slušelo, všechny chvalozpěvy a pocty, zdá se mi, že v nich nalézáš zalíbení, a to přece není správné.“ „Milý bratře,“ odpověděl mu světec laskavě se usmívaje, „jsem dalek toho, abych prokazovanou úctou od sebe odmítal; ba naopak vše to se mi zdá příliš nedostatečným. Myslím, že by tento dobrý lid mohl ještě více činiti.“

Tím byl jeho společník uveden ve větší ještě zmatek. František však mu v jeho nesnázích pomohl okamžitě. „Bratře,“ pravil k němu vlídně, „upokoj se a poslyš, co ti řeknu. Ničeho si nepřivlastňuji ze všech těchto důkazů pocty a lásky, nýbrž vše bez výhrady zase odevzdávám Bohu. Mám při tom před očima Jeho velebnost a svou nicotu a hříšnost. Podobám se soše, již lidé prokazují čest. Jako socha o tom neví a nic si z projevů úcty pro sebe nepodržuje, nýbrž vše přenechává tomu, ježž představuje, tak se to má i se mnou. Co pak se toho dobrého lidu týče, pravím ti tolik, že mají z toho, co mi prokazují, sami největší užitek. Oni jen tím získávají, když na stvoření, jako nyní na mně, poznávají Boha a velebí Jej.“

Naše vlast a náš lid upadají též do vlažnosti náboženské. Kéž Bůh vzbudí podobného apoštola, jako byl sv. František, který za největších poct zůstal věren pokoře. Našemu věku jest též třeba misionářů výmluvných, vzorných a pokorných.

XI.

Svatá Klára.

Ženské pohlaví neúčastnilo se dosud hnutí františkánského. Ale ta doba byla nedaleká. Nadšení Františkovo brzo uchvátilo též ideální ženy.

Evangelická dokonalost, k níž nabádal Božský Mistr, byla věřícím předložena tak, že se v ní cvičiti mohli nejen silní muži, nýbrž i pokolení slabé. Dalo se tudíž očekávat, že hnutí vyvolané Františkem se rozšíří nejen mezi mužským pohlavím, ale že zasáhne i ženy. Zatím co první řád tak utěšeně zkvétal, probudila se v ctnostných dívkách touha vésti podobný život, jaký vedl František se svými společníky. Nějaký čas se tajila jako jiskra pod popelem, ale pojednou vyšlehla v jasný plamen.

V té době žili v Assisi vážení a bohatí manželé, Favorano Scifi-Fiumi, jeden z nejpřednějších šlechticů města, a Hortulana, jež také vynikala vznešeností rodu, ale ještě více ctnostmi. Byla to paní velice zbožná a k chudým nesmírně štedrá. Manželům těmto daroval Bůh tré dívek, jež jsou pravou ozdobou velkolepého stromu, který v půdě svaté církve vypěstil svatý František. Prvorozená z nich slula Klára, druhá byla Anežka a třetí Beatrix.

Klára od svého mládí byla vždy andělem nevinosti a zbožnosti. Od nejútlejšího věku cvičila se v různých kajících skutečích, nosíc zejména pod svým nádherným rouchem kající pás k zachování panenské čistoty. Ač bylo přáním rodičů, aby se provdala, a nabízely se jí partie skvělé, přece z lásky k milovanému Spasiteli se odhodlala žíti v ustavičném panenství. Ač se mnoho na veřejnosti neukazovala, přece jen jako skrytá fialka šířila vůni svých ctností. A tuto skromnou fialku vyvolil si Bůh, aby se stala semínkem hořčičným, z něhož by časem vyrostl strom druhého řádu — Klarisky.

Narodila se 16. července 1194. Byla tudíž malou dívenkou, když František započal svůj hrdinský krok a pomalu se ubíral za svým Spasitelem. Se svou matkou

několikrát byla přítomna prostým promluvám Františkovým a našla v nich zalíbení. Podívovala se vznešenosti a hloubce jeho myšlenek a byla mnohdy dojata až k slzám. Uvažujíc o hrdinské chudobě a sebezapírání svého spolurodáka a pozorujíc jeho přísnou kajícnost, pocítila ve svém čistém a nadšeném srdci touhu, vésti podobný život. Jen čekala na vhodnou příležitost, aby se mohla s Františkem poraditi.

František z vnuknutí Božího toužil po seznámení se zbožnou dcerou Hortulány. V jeho srdci uzrál úmysl, vyrvati tuto bohabojnou duši světu a získati ji Ježíši Kristu. A Bůh sblížil obě ty duše, aby si spolu vyměnily názory a vzájemně se nadchly pro vše, co směřuje k Bohu. Bylo to v době, kdy František se roku 1212 vrátil zpět do Assisi. Na žádost biskupa assiského konal zase promluvy v kostele svatého Rufina. Klára nescházela ani na jediné jeho promluvě. Každé nadšené slovo Františkovo jí hluboko utkvělo v srdci. Touha její po rozmluvě s Františkem se stále zvětšovala, až konečně přemohla svoji ostýchavost a po jedné promluvě prosila světce, aby jí popřál několik okamžiků. František s úsměvem vybídl hodnou děvušku, aby se s ním odebrala do biskupské zahrady, tam že si budou moci nenuceně pohovořiti.

Škoda, že se nám nezachovala aspoň zpráva o této rozmluvě duší tak spřízněných! Jak při nich plála jejich srdce láskou k Bohu! František pozoruje, že Klára jest odhodlána vésti život v chudobě jako sám vedl, byl nadšen. Pozdvihl oči vzhůru a v duchu děkoval Bohu, že mu dal dočkati se té radosti. Schválil něžné dívce její úmysl a nepochyboval ani dost málo, že jej také s pomocí Boží provede. Od té chvíle se stal František duchovním vůdcem této mladé dívenky. Klára byla nadšena pro Františka a František pro Kláru, ale bylo by hříchem vykládati si tento vzájemný poměr jinak, než jako nanejvýš čisté porozumění dvou andělských duší. Kdo pojímá Kláru a Františka s tohoto stanoviska, nalezne v nich tolik záchvěvů lidského srdce, plných symbolů a poesie, jak málo kde jinde, kdežto naopak kdo snižuje jejich poměr na lidskou lásku, uráží tím obě Bohem nadšené duše.

František po několika rozmluvách s Klárou obíral se úvahami, jak má postupovati, aby ta andělská duše mohla vésti život jako on a jeho společníci. Po mnoha úradách s bratřími dospěl k názoru, že Klára musí opustiti dům svých rodičů. Čekal ovšem veliké obtíže a nesnáze — a také se tím své duchovní dceři netajil — nebylo však jiné pomoci; jinak se plán provésti nedal. Nechtěje však ve věci tak vážné jednati o své újmě, poprosil biskupa, aby sám rozhodl. Quidam, dav si k sobě zavolati Kláru, dal si všemožnou práci, aby se přesvědčil o jejím nezvratném úmyslu v chudobě sloužiti Kristu. Jako kdysi Františkovi, tak také jí připomenul všechny překážky a trpké zkoušky, jež jí v nastávajícím životě očekávají. Než přesevědčil se, že již celým svým srdcem a smýšlením jest oddána svému Božskému ženichovi a tudíž jen zbývá, aby ještě před lidmi se prohlásila za jeho nevěstu. Ve své opatrnosti však nejprve hleděl vyzvědět, jak by její rodiče na její krok pohlíželi. Za vhodné příležitosti promluvil s jejím otcem a matkou a zmínil se o jejich dceři, jakou mohou míti z ní radost. Otec stál na tom, že se jeho Klára musí provdati, svobodnou že ji doma nestrpí. Z toho biskup poznal, že se strany otcovy narazí něžná dívka na překážku nepřemožitelnou. Hortulána byla již spíše odhodlána obětovati prvorozenou dceru Bohu, ale bála se svého manžela. Věděla ze zkušenosti, že co si jednou umíní, musí provésti.

Nebylo jiné cesty, než že Klára byla nucena z domova tajně se vzdáliti a bez svolení rodičů Bohu a jeho svaté službě se zasvětiti. K provedení toho plánu stanovila Klára i František noc o Květné neděli t. j. z 18. na 19. března roku 1212. Po několik zbývajících dní do Květné neděle prožila Klára mnoho útrap, ale i radostí z brzkého oddání se Bohu.

O Květné neděli po skončených obřadech tlačili se lidé k oltáři, aby si vzali větev posvěcené palmy. Klára se netlačila a čekala, až dojde na ni řada. Její pokorné chování zalíbilo se biskupovi tak, že sestoupil od oltáře a podal jí palmovou ratolest, jako odznak vítězství, jehož dobyla nad světem. Kdyby byli tušili rodiče její, co zamýšlí, jistě by byli zmařili její záměr.

Proto také se bohumilá dívka odhodlala k tajnému útěku z domova. V noci, kdy všichni v domě byli pohříženi v hluboký spánek, opustila svou komnatu a spěchala v průvodu několika jí oddaných žen do Porciunkule, kde ji již očekával František se svými bratřími. Za zpěvu bratří byla uvedena k oltáři, kde poklekla na klekátku. Začala mše svatá. Po evangeliu obrátil se František ke Kláře a otcovským hlasem ji znovu vybídl, aby setrvala až do konce na té cestě, kterou jí nebeský ženich, s Nímž se dnes zasnubuje, vykázal. Po těch kratinkých, dojemných slovech ustříhl Kláře krásné dlouhé vlasy na znamení, že se úplně odřiká světa a všech jeho marností, a podal jí kající šat podobný jako měl sám, totiž roucho barvy popelavé, jež si opásala hrubým provazem. Ostříhanou hlavu jí pokryl závojem.

Po obláče odvedl František s bratřími novou nevěstu Kristovu, obklopenou jejími průvodkyněmi, do kláštera panen řádu svatého Benedikta, do zátíší sv. Pavla, asi hodinu vzdáleného. Tam měla zůstat tak dlouho, až by jí Bůh opatřil jiný útulek. Svatý Benedikt to tedy byl opět, jenž jako kdysi Františkovi, vykázal této čisté panně první útulek.

V domě hraběte Favorino nastal poplach, když se rozhlásilo, že Klára zmizela. Kam se poděla, co se s ní stalo? Podobnými otázkami lámali si rodičové hlavu. Pátrali neúnavně po zmizelé dceři, až konečně přišli jí na stopu. Jedna ze služek, když na ni udeřili, prozradila vše. Hněvem soptě, vydal se otec hned do Porciunkule, neboť služebná dívka sice prozradila, že v tomto kostelíčku přijala chudičké roucho Františkovo, ale nepověděla, kam František Kláru zavedl. Hroze bratřím násilím, dozvěděl se konečně, kde jeho dcera dlí. Bez prodlení se vydal do kláštera svatého Pavla. Nastal hrozný výstup, když se setkali otec s dcerou. Favorino prosil, hrozil, proklínal, ale marné byly prosby, sliby, konečně i hrozby a spílání. Klára pevně stála na tom, že se nestane věrolomnou Kristu Ježíši, kterému se zasnoubila. Poněvadž tušila, že by se otec mohl dopustiti násilí, chytila se oltáře a strhnuvši si závoj s hlavy, ukázala otcovi ostříhanou hlavu a prohlásila ještě jednou svatosvatě, že se již neodloučí od Ježíše Krista, Jemuž

se zaslíbila. Její pevností byl konečně hrabě Favorino poražen. Opětoval ovšem svůj pokus ještě několikrát, ale vždy se stejným výsledkem. Klára se nedala přemluvit.

František vida její pevnost, zaradoval se z toho srdečně, přece však se mu zželelo ubohé dívky, jež byla stále pronásledována, a proto jí opatřil jiný útulek u panen Benediktinek v San Angelo de Panso. Tam žila nevěsta Kristova klidně a bezpečně, zkvétajíc jako běloskvoucí lilie před Hospodinem. Vůně jejích ctností brzo přivábila i její sestru Anežku a později i třetí sestru Bèatrix. Obě musily sice podniknouti ještě horší boj než Klára, ale vyšly z něho vítězně. Ba Klára se později dočkala té radosti, že mohla uvítati jako svou milou spolusestru i svou matku Hortulánu, která po smrti svého manžela opustila také svět a přijala na se jho Kristovo. K nim se poznenáhlu přidružily i jiné zbožné dívky, takže František byl nucen postarati se o samostatný útulek pro ně. Určil pro ně po zralé úvaze s biskupem asiským kostelíček svatého Damiana, kde pro ně věřící vystavěli malý klášter.

O výživu panen u svatého Damiana pečoval František se svými bratřími. Za to ony zase pečovaly o kostelní prádlo a roucha, jež hotovily pod dozorem své mladé matky Kláry. S počátku byl František sám hlavou i této ženské větve svého řádu, ale roku 1215 ustanovil Kláru za představenou a zavázal všechny sestry jí poslouchati. Dokavad byl na živu František, panovaly nejprátelejší styky mezi Porciunkulí a svatým Damianem. Než, když sester stále přibývalo a měly již několik klášterů, bylo nutno, aby žily samostatně. Působením kardinála Hugolina, pozdějšího papeže Řehoře XI., utvářily se v samostatný řád. Byl to tedy řád druhý, jehož otcem byl náš František.

Klára od té chvíle, kdy byla ustanovena Františkem za představenou svých spolusester, přičiňovala se ze všech sil, aby byla jejich vzorem. Mezi jiným vynikala zvláště pokorou. V domě jakoby byla nejposlednější služkou. Žila tak umrtveně, že František jí to musil mnohdy zakázati. O své duchovní dcery pečovala jako pravá matka, a ony se k ní chovaly jako k laskavé matce. Dlužno se také podívatí její horlivosti v mo-

dlitbě. Žila v neustálém spojení s Bohem. Dlouho ještě po večerní pobožnosti, kdy ostatní sestry již dávno se odebraly na odpočinek, dlela na modlitbách a svatých rozjímáních. Měla ovšem jako sám František nejednou kruté pŕtky se zlým pokušitelem, ale vždy jej zahнала na útěk.

Když roku 1239 město Assisi bylo obléháno německými houfy pod vedením Vitala z Aversy, zachránila město více svými modlitbami než odporem silných hradeb. Její modlitbou assiští posilněni, náhlým výpadem odrazili nepřátele od města a na hlavu je porazili. O několik let později hrozilo městu Assisi a zvláště sestrám u svatého Damiana nové nebezpečí od sarsenských žoldnérů bezbožného císaře německého Bedřicha II. Již se hnali ozbrojenci na slabý klášter našich chudých sester, a věru zle by byli v něm hospodařili, kdyby v rozhodné chvíli se nebyla na zdi klášterní objevila velebná postava svaté Kláry s monstrancí v ruce. Považující Kláru za zjev nadpřirozený, dali se nepřátelé na zmatený útěk a prchli nejen od svatého Damiana, ale opustili též Assisi, které po jejich odchodu si oddechlo.

Jako věrná následovnice Františkova zachovávala Klára po celý svůj život svatou chudobu. „Takovou smlouvu učinila se svatou chudobou,“ píše její životopisec, „že mimo Ježíše Krista nechtěla nic mít.“ Také bylo jejím přáním a o to usilovala, aby její duchovní dcery neměly ničeho, kromě nejnnutnější obživy a šatu. Přejíc si, aby její řád byl na věky ozdoben znakem evangelické chudoby, vyprosila si na papeži Innocenci III. výsadu, aby její řád zůstal navždy chudým. Když papež Řehoř IX., veliký ctitel svaté Kláry, nutil kdysi světici, aby aspoň vzhledem na nepříznivé doby přijala několik statků pro svůj řád, odpověděla; „Svatý Otče, jsem šťastna, jsem-li zbavena svých hříchů, ale nikterak se nedám osvoboditi od slibu evangelické chudoby.“ A Bůh nejednou odměnil služebnici svou za její lásku k chudobě patrným zázrakem, jak se o tom její životopisci obšírně zmiňují.

Říkává se, jaký život, taková smrt. Toto přísloví se nejlépe osvědčilo na svaté Kláře. Její poslední oka-

mžiky byly chvíle nejnežnějšího spojení s milovaným Ježíšem. Takovou touhou plála po předmětu své lásky, že vybízela svou duši, by jen brzo tělo opustila a spojila se na věky se svým Spasitelem. „Jen se neboj, duše má, neboj se ničeho. Jen již jdi, vždyť jsi přece dobře připravena na cestu. Vždyť Stvořitel tvůj to jest, jenž tě posvětil a jenž neustále nad tebou bděl jako pečlivý Otec. Ty pak, ó Pane, buď za to veleben, že jsi mne stvořil.“ Po těchto slovech upadla světice ve vytržení myslí. Na otázku sestry u lůžka stojící, koho vidí, zvolala: „Hle, milá sestro, pohleď na Krále nebeského, jak na mne hledí a přívětivě mi kyne.“ Po těch slovech vydechla svou čistou panenskou duši, která jistě přímo spěla k nebi, aby se tam kochala Tím, jenž byl jejím Božským ženichem zde na zemi. Stalo se to v noci z 11. na 12. srpna léta Páně 1253. Pohřbena byla hned následujícího dne v kostelíčku svatého Jiří. Od smrti její neuplynula ani tři léta, kdy ji papež Alexander IV. prohlásil za svatou.

XII.

První pokusy o obrácení nevěřících.

František s radostí pohlížel na ctnostný a bohumilý život Kláry a jejích společnic. Vida jejich horlivost, s jakou vzdáleny ruchu světského slouží Bohu a pečují o spasení duší svých, modlíce se též za spásu jiných duší ve světě žijících, záviděl jim jaksi toho duchovního a v Bohu jedině uzavřeného života. V srdci jeho stále více převahy nabývala touha, aby podobně jako sestry od svatého Damiana v zátíší nějakém sloužil Bohu na modlitbách a v rozjímáních a tak v skrytosti pečoval o spásu vlastní a jiných. Svěřil své pochybnosti bratřím. Ale ti, zvláště bratr Sylvestr, rozehnali všechnu jeho nejistotu. Jejich rada zněla: „Jdi a kaž; neboť Bůh tě povolal nejen k vůli tvému spasení, ale i k spasení jiných.“ Od té chvíle zaplálo srdce Františkovo ještě větší touhou po spásě duší nesmrtelných. Jeho nadšení rostlo a nepostačovala mu Itálie a krajiny

kolem ležící, nýbrž jeho touha nesla se výše. Byl by rád sebe sama v obět přinesl Bohu za spásu nevěřících; zatoužil zkrátka po smrti mučednické. Umínil si, že se odebere na východ a tam bude kázati nevěřícím evangelium a zpečetí je smrtí. Příležitost k tomu se mu naskýtala. Právě v tu dobu pokoušela se křižácká vojska dobýti svatých míst v Palestině, jež Ježíš Kristus svým životem a svým umučením posvětil.

František bedlivým zrakem sledoval záležitosti na Východě. Vypozoroval brzo slabé stránky křižácké výpravy. Málem by byl zaplakal, když viděl, jak přemnozí pánové jen proto se ozdobili křížem, aby se v Palestině pokryli slávou a zjednali si hodně pokladů k vedení života rozmařilého. Málo bylo poměrně těch, kdož z čisté lásky k Spasiteli se odhodlali táhnouti do zemí nevěřících. Mezi nevěřící táhla Františka touha jeho srdce; do tábora křižáckého chtěl jíti a tam promluvit křižákům do duše. — Než, vyvstala v něm pochybnost, jak by mohl opustiti svůj mladý a právě se rozvíjející řád, jak by mohl opustiti Kláru a její duchovní dcery, když tolik měly jeho rady zapotřebí? Přemýšlel usilovně o této věci a dospěl k názoru, že dříve musí se postarati o zorganizování svých dvou řádů a pak teprv že půjde za touhou svého srdce.

Dychtivě tudíž čekal na příchod svých bratří, které rozeslal po světě, aby se s nimi poradil, neboť jim před jejich odchodem uložil, aby se v určitou dobu vrátili do Porciunkule. Konečně hlouček za hloučkem vracel se do Assisi. Každý oddíl bratří přiváděl nové členy, takže srdce Františkovo zajásalo, když spatřil kolem Porciunkule tolik vyznavačů svaté chudoby. Ani netušil, že jeho řád za tak krátkou dobu vzroste. Ani všichni neměli místa v klášteře; musili přenocovati venku pod širým nebem, dokud si nezrobili přístřeší nad hlavou v čas nepohody. Vyslechl s radostí jejich zprávy, jak se jim vedlo ve světě. Pochválil je a povzbudil k další horlivé práci. Když si po namáhavé misijní cestě dostatečně odpočinuli, svolal je a radil se s nimi, jak by řád stále vzrůstající postavil na pevný základ.

Po vzájemné dohodě usnesli se, že každoročně dle možnosti sejdou se u Porciunkule nebo na jiném ozna-

čeném místě, aby se tu radili o záležitostech řádu. Schůzky ty nazvali kapitolami. Hlavní schůzka čili kapitola byla vždy určena o svátcích svatodušních, druhá pak dle nutnosti o svátku svatého Michaela archanděla. Kapitoly ty s počátku, kdy bratří ještě nebylo mnoho, neměly toho významu jako v letech 1217 a později, ale přece se pravidelně konaly od r. 1212.

Každému bratru bylo při kapitole dovoleno bez bázně přednésti všechny své stesky a přání nebo pochybnosti o té či oné věci. František ne jako přísný a neúprosný představený, ale jako láskyplný otec urovnával všechny nesrovnalosti. Ač přál horlivosti svých duchovních dětí, přece byl nejednou nucen jejich nadšení krotiti, což dávalo se nejlépe na kapitolách. Na těchto schůzkách se také jednalo o zachovávání řehole. František chtěje svým synům co nejvíce vyhověti, snažil se ji co možno nejvíce zdokonaliti. Proto dovoľoval každému z bratří, by se o jednotlivých člancích řehole vyjádřil, co o nich smýšlí a zdali mu možno dle nich žíti, či zda by snad pokládal za lepší, by něco bylo pozměněno, přidáno, vynecháno a podobně.

Na kapitolách bylo také vždy stanoveno, kam se mají jednotliví bratří odebrati a v jakém počtu, aby doma i v cizině působili na spáse duší nesmrtelných. Pro nové kláštery byli také ustanovováni představení, v stávajících byly prováděny změny podle potřeby.

Z těchto několika slov o kapitolách jest patrné, jak byly důležitý pro rozvoj řádu. Jest v nich zcela patrný organisátorský duch Františkův.

Po této první kapitole, která dle všech známek se konala asi koncem roku 1212, rozešli se bratří Menší zase do širého světa. Někteří nadchnuti svatým otcem vydali se přímo do krajin, kde by snadno mohli dojíti kýžené mučednické smrti. Také František doprovázen několika bratry vydal se na cestu do Syrie. V kterém přístavě vstoupil na loď, není nám známo. Než Bůh nechtěl, aby jeho věrný služebník již teď prolil svou krev za víru, jeho čekalo jiné mučednictví, mučednictví lásky, jak se o tom později dovíme.

Loď, na kterou vstoupil František se svými spoludruhy, měla hned na počátku plavby neštěstí. Přepadla

ji prudká bouře, která ji zahnala na břehy Slavonské. Nárazem o pobřežní skaliska ztroskotala se, a obyvatelé její byli rádi, když vyvázli životem. Mohl sice František vyčkati tu jiné lodi, která by ho odvezla na místa, po nichž toužilo jeho srdce, ale viděl v zmaření svého záměru vůli Boží, aby neodcházel, a proto se rozhodl pro návrat do Italie. Když dorazila do přístavu loď plující do Ankony, umínil si, že po ní se přeplaví do své vlasti. Měl sice s lodníky velikou potíž, poněvadž ho bez peněz nechtěli převézt, ale konečně mu přece vyhověli. Ne-
divme se jim, že nechápali, jak se někdo může vydati na tak dalekou cestu bez jediného haléře.

Vystoupiv na pevninu, pokračoval ve své apoštolské činnosti, a věřící ho všude rádi vídali. Zdá se pravdě podobno, že se vrátil ze Slavonska buď v zimě r. 1212, aneb počátkem roku 1213. Jisté zprávy aspoň máme o tom, že v květnu roku 1213 byl v Romagni. Jednou přišel František a jeho průvodce, snad bratr Lev, do hradu Montefeltro, kde se konala velkolepá schůzka okolního rytířstva. Bez bázně předstoupil František před shromážděné bohatýry a mluvil k nim na slova textu: „Štěstí, které očekávám, jest tak veliké, že každá bolest jest mi radostí.“ A bylo ku podivu, jak rytíři kteří jindy měli smysl jen pro zábavy a radovánky, poslouchali Františka, a jaký dojem na ně učinila jeho slova. Majetník hradu, hrabě Orlando dei Catani, byl tak vděčen Františkovi za jeho slova, že mu nabídl v Toskáně horu, která se zvláště dobře hodila k rozjímání a ke konání duchovních cvičení. František milerád přijal toto místo, jehož tak nutně potřebovali, aby časem setřáslí se sebe prach nahromaděný putováním mezi lidmi. Rád by se byl ihned podíval na darovanou horu, ale poněvadž musil předsedati kapitole svatodušní, odložil návštěvu na dobu pozdější.

Na cestě do Porciunkule navštívil František také město Imolu. Šel se představití biskupovi a požádati ho, aby směl k lidu promluvit. „Nepotřebuji nikoho, aby mi pomáhal v mé práci,“ odpověděl mu biskup suše. František se poklonil a odešel, jsa ještě zdvořilejší a ještě mírnější než obyčejně. Ale ani hodina neuplynula a byl tu zase. „Co to, bratře, co mi ještě chceš?“

„Otče,“ odpověděl pokorně František, „vyžene-li otec syna dveřmi, vrátí se syn oknem.“ Biskup odzbrojen tak zbožnou naléhavostí, dal mu pak s úsměvem žádané dovolení.

Když skončil v Porciunkuli kapitolu řádovou, přemýšlel František, kam by se měl odebrati. Měl zůstatí stále v Itálii, kde ho přece tolik třeba nebylo, když tam působilo tolik jeho bratří? Či měl ukojiti svou touhu a odebrati se opět mezi nevěřící? Chtěl to zkusiti ještě jednou. Rozhodl se, že půjde do Marokka; pobádala ho k tomu zvěst o vítězství, jehož dobyla spojená vojska králů aragonského, navarského a kastilského nad sultánem Mohamedem-el-Nase. František byl přesvědčen o tom, že by toto vítězství nebylo úplným, kdyby po něm nenásledovalo duchovní vítězství evangelia.

Byl tak zaujat svým záměrem a tak spěchal k cíli své cesty, že často zapomínal na svého průvodce a rychlým krokem o mnoho jej předbíhal. Životopisci, bohužel, velmi málo mluví o této výpravě. Sdělují jenom, že přišed do Španělska, upadl do těžké nemoci, takže byl nucen se vrátiti. Vedle několika místních legend nevalné ceny nemáme žádných zpráv o práci jeho v této zemi. Životopiscové Františkovi zůstavili nám o cestách svatého Patriarchy mimo Itálii jen zcela stručné zprávy. Než jejich stručnost v této věci nemůže nám býti příčinou, bychom snad podceňovali jejich výsledky.

Zanechav bratra Bernarda z Quintavalle ve Španělech, vydal se František po vykonané pouti u svatého Jakuba apoštola v Kompostelle na zpáteční cestu přes jižní Francii. Čeho mu Prozřetelnost Boží nedopřála mezi nevěřícími, vynahradil si František v míře nejhojnější mezi lidem jihofrancouzským a severoitalským. Cesta jeho od životopisců řádu protkána velice zajímavými událostmi, o nichž se nám však pro omezenost místa nelze obšírněji vysloviti. Přijal cestou mnoho nových učedníků, s nimiž jako triumfátor se vrátil do svého rodiště.

V Porciunkuli byl přijat od svých bratří s největší radostí. Počet jejich se zatím zmnohonásobil. Mezi nimi zasluhuje zmínky Tomáš z Celáno, který se později stal prvním životopiscem Františkovým, a Petr Cat-

hanii, doktor práv a kanovník při chrámu svatého Rufina v Assisi. František přijal zvláště tyto dva muže s upřímnou uctivostí vzhledem na jejich vzdělanost a postavení ve světě. Kromě znamenitého přírůstku řádu čekala Františka v Assisi ještě jiná útěcha. Benediktini na hoře Subasio nabídli mu poustevnu asi tři čtvrti hodiny ležící od města. Od lidu byla pojmenována Carceri, t. j. žaláře. Malebná poustevna ta jest zavěšena jako vosí hnízdo na svahu hory Subasio a zakryta jest krásným dubovým lesem. Po tom místě František a jeho společníci již dávno toužili, neboť svými jeskyněmi ve skále vytesanými — odtud název Carceri — se jim k osamělému životu rozjímavému velmi hodilo. Přijal tudíž František poustevnu a vroucně za ni poděkoval synům svatého Benedikta. Hned také ji osadil několika bratry, kteří vynikali rozjímavým životem. Po svato-dušní kapitole, kterou toho roku 1215 navštívilo zase více bratrů než loni, odebral se František na horu Alvernu, aby si ji prohlédl a osídlil. Než, cestou byl zadržán apoštolskými pracemi a proto poslal tam zatím dva bratry, aby připravili vhodné místo k obývání.

Teprve v polovici července t. r. vydal se doprovázen bratrem Lvem do této samoty. Šlo s nimi ještě několik bratrů, kteří zůstali stálými obyvateli na darované hoře. Cestou ovšem nezaháleli, ale jak jen se jim naskýtala příležitost, pracovali o spáse duší nesmrtelných.

Horní oblast řeky Arna tvoří kraj pro sebe oddělený, zvaný Kassentino. Útulné vesničky oživují tuto rovinu, jež má asi 10 mil v průměru. Obklopeny jsou nebetyčnými stěnami Apennin, jimiž na jihu se prodírá řeka Arno. Vesničky ty slují Bibbiena, Poppi, stará Romena, kterou opěvuje nesmrtelný básník Dante, Kamalduli a vysoko na horském hřbetě Chiusi, kdysi hlavní město této krajinky se zříceným zámekem, jenž svého času patřil hraběti Orlandovi.

Mezi horskými velikány Apennin a menšími jejich vrchy po rovině roztroušenými jest jeden kopec nápadný oku každého cestovatele. Není okrouhlý a stlačený jako ostatní, nýbrž štíhlý, strmý, osamocený. Jest to hora Alverna, Italové ji nazývají La Verna. Vrchol její dosahuje výše asi 1269 m. Činí dojem obrovského kamene

a vpravdě jest to jakýsi zbloudilý balvan, jenž v této krajině, ať tak dím, jako zkamenělá archa Noemova na vrchu Ararat, jest uložen. Na všech stranách jest hora srázná, jen jedinou skalní stezkou možno dojíti vrcholku. Dnes ovšem stezka tato jest upravena, že přístup k tomuto zátíší, posvěcenému přítomností svatého Františka, jest snazší nežli dříve.

Po této stezce se ubírala naše maličká karavana s Františkem v čele. Vedl ji jakýsi venkovan, jenž na žádost Františkovu se jim nabídl za průvodce. Čím více se blížili k cíli své cesty, tím strmější a sráznější jevila se cesta. Slunce nemilosrdně pražilo. Všichni byli zpoceni a unaveni. Pojednou zvolal venkovan: „Nemohu již dále, zemru, nedostanu-li vody k pití!“ Než, nikde nebylo v této pustině vody. František cítil upřímnou soustrast s venkovánem. Nevěda si jiné rady, obrátil se k Bohu o pomoc. S důvěrou pozdvihuje ruce k nebi, prosil Boha jako druhý Mojžíš, aby ve svém milosrdenství se nad nimi slitoval. Kratičkou chvíli jen setrval na modlitbě a již cítil, že jest vyslyšen. „Vidíš tamto skalisko? Jdi tam a najdeš pramen, který právě k vůli nám na onom místě otevřel Bůh.“ Venkovan sice nedůvěřivě vrtěl hlavou, nemoha pochopiti, kde by se v té skalnaté pustině vzal pramen vody, ale spoléhaje na slovo Františkovo, šel a našel skutečně pramen čisté vody jako křišťál. Když se všichni občerstvili, zmizel zase, jak se náhle objevil a nebylo po něm stopy.

Konečně dospěli na nejvyšší bod planiny. Všichni byli nadšeni čarokrásnou vyhlídkou, která se jim odtud otevírala na všechny strany. Velice se jim líbila tato samota, její krásy a divy přírodní je okouzlovaly. Když se dosti pokochali krásným panoramatem, ohlíželi se, kde by našli vhodné místo k pobytu. Všude byla pustina, a bylo třeba pracovitých rukou, aby se stala přístupnější. Bratři se dali hned do práce. František jim ukázal místo, jež se mu zvláště líbilo, a tam také vystavěli prozatímní obydlí.

Když se hrabě Orlando dověděl, jací hosté zavítali na Alvernu, spěchal tam za nimi, aby se jim nabídl k službám. Na prosbu Františkovu, aby jim na označeném místě dal zbudovati chatrč a malou kapličku,

ihned povolal dělníky, kteří v málo dnech vše vyhotovili. Bylo to ovšem skromné obydlí, ale právě odpovídalo chudobě svatého Františka. Kapličku na hoře zasvětil František Panně Marii, Královně andělů.

Zatím nadešel čas čtyřicetidenního postu, který František zachovával ke cti svatého Michaela archanděla. Uchýlil se do skalní rozsedliny, kde sám a sám trávil na modlitbách a rozjímáních. S nikým se po celý čas nestýkal, jedině se svým zpovědníkem a důvěrníkem, bratrem Lvem. Svátkem svatého Michaela archanděla skončily se duchovní hody Františkovy. Znamenitě posílněn na duchu, opouštěl toto nebeské zatiší, k němuž po kostelíčku Panny Marie v Porciunkuli nejvíce přilnul. Počátkem měsíce října již byl na cestě k věčnému městu Římu, kde se měl konati čtvrtý sněm Lateránský. Veliký papež Innocenc III. cítil, že jest jeho dnů na mále, svolal tento církevní sněm, chtěje na něm projednávat o věcech nesmírné důležitosti, hlavně o dobytí Svaté země a o reformě církevní. Svatý Patriarcha nebyl sice k sněmu tomu povolán jako opatové z Cluny, Citeaux a Praemonstré, přece však se do Říma dostavil, bezpochyby na vybídnutí kardinála Jana od svatého Pavla, neboť založením jeho řádu zahájena byla jedna z největších obnov, jež se kdy v církvi stala. Poněvadž obnova Františkova obracela na sebe mysl mnoha lidí, bylo na snadě, že přijde na sněmu na přetřes, a proto učinil František dobře, že se do Říma dostavil, aby dle potřeby vše vysvětlil, oč by byl požádán.

Počátkem listopadu šťastně dorazil do věčného města. První jeho cesta byla ke kardinálovi Janu od svatého Pavla, aby mu oznámil, jak utěšeně se rád šíří. Skvělé úspěchy, jichž se František dopracoval, přivedly, jak se zdá, kardinála na myšlenku, že by světec mohl ještě více a zdárněji působiti, kdyby byl knězem. S myšlenkou tou se netajil před Františkem, avšak dočkal se překvapení. František poukazuje na svou nehodnost a neschopnost k úřadu vznešeného kněžství, prohlásil svému příznivci, že nikdy se nemíní dáti vysvětit na kněze. Marně jej kardinál přemlouval, František stál na svém. Po dlouhém přemlouvání podařilo se kardi-

nálovi přece pohnouti Františka, aby přijal aspoň vyšší svěcení a stal se jáhnem.

Za svého pobytu v Římě navštěvoval starobylé svatyně, na něž jest bohato věčné město. Jednoho dne meškaje v chrámu na modlitbách, viděl jakéhosi muže v jemu neznámém řeholním šatu, jak si jej bedlivě prohlíží. Domnívaje se, že mu asi neznámý něco chce a přece si netroufá, vstal a kráčel mu v ústrety. Než v té chvíli padl mu neznámý kolem krku a líbaje ho, zvolal: „Ano, tys mým soudruhem, bratře, spolu půjdeme, spolu budeme žítí a pracovati a pak nám nikdo neodolá.“

Kdo jest tento muž a jak podivně ke mně mluví? tázal se v duchu sebe sama František. Než neznámý nenechal ho dlouho v pochybnostech. Vyvedl jej z chrámu a sdělil mu, že se jmenuje Dominik a za jakou záležitostí mešká ve věčném městě.

Dominik totiž založil podobně jako František nový řád, jehož účelem bylo kázáním obracet zbloudilé jinožerce a utvrzovati křesťany ve víře Kristově. Oba mužové dlouho setrvali v důvěrné rozmluvě, sdělující si vzájemně své ideály a naděje pro budoucnost. Od té chvíle přilnuli k sobě tak, že bratři rodní se nemohli více a upřímněji milovati.

Oba mužové si sdělili starosti o své mladé řády. Byloť jim známo usnesení sněmu, že pro budoucnost nemají býti zakládány nové řády, aby se předešlo různým zmatkům. Oba měli sice od papeže ústní schválení. Leč dostane se jim též schválení sněmu, či bude se ustanovení sněmu vztahovati i na ně a jejich řády? Brzo však byli zbaveni starostí. Papež Innocenc III. prohlásil totiž, že usnesení sněmu se netýká ani řádu bratří Menších, který byl již před tím ústně schválil a jež znovu slavně potvrzuje, ani právě v život vstupujícího řádu Dominikova. Celé sněmovní shromáždění projevilo s tím svůj souhlas, počítajíc oba řády k řádům církevně schváleným.

Rozradostněni opouštěli oba apoštolští mužové věčné město. Dominik vrátil se rychlým pochodem do Toulouse, kde jaksí stála kolébka jeho řádu, František zase se pomalu ubíral různými oklikami do svého mi-

lého zátíší v Porciunkuli. Na této zpáteční cestě přišel do Toscanelly, kde uzdravil svou modlitbou nemocného synka jakéhosi šlechtice. Odtud se ubíral dále k severu podle jezera Lago di Bolsena do Celly u Kortony, aby se přesvědčil, jak pracují bratři, které tam zanechal. Na cestě do Celly ovšem neopomenul zastaviti se v Sarteano, aby se i tu potěšil se svými 'duchovními syny. Tam stihla jej zdrcující zvěst, že v Perugii pracuje veliký papež Innocenc III. k poslední hodině. Minul tedy Celly u Kortony a přímo pospíchal do Perugia, aby tu ještě jednou spatřil svého dobrodince. Leč nebyl připuštěn k lůžku papežovu, jelikož nemocný potřeboval klidu. František se ptal také na kardinála Jana a uslyšel k svému velikému zármutku, že již není mezi živými.

Nad smrtí toho výborného muže si František upřímně zaplakal. Zarmoucen šel do Porciunkule, aby ho doporučil do modliteb svých bratří. Brzo na to byli překvapeni novou zdrcující zprávou, že papež Innocenc III. dne 16. července téhož roku 1216 se rozžehnal s tímto světem. Nástupcem jeho byl hned den na to zvolen za papeže kardinál Cenci Savelli, jenž přijal jméno Honorius III.

XIII.

Organisace řádu.

Pohřbu papežova v Perugii zúčastnil se František se všemi přítomnými bratry. V příštích dnech vyžádal si audienci u nového papeže, aby mu doporučil svůj řád. Byl přijat velice blahosklonně a ujištěn plnou přízní papežskou. Rozradostněn ubíral se pak do svého zátíší Porciunkulového. Měl sice v úmyslu hned se vydati na novou cestu, byť pln touhy po spáse duší nesmrtelných, ale cosi ho zdržovalo doma. Měl tušení, že se mu tu dostane od Boha neobyčejné milosti. A neklamal se.

Jedné noci — bylo to buď na sklonku července nebo počátkem srpna — zjevil se mu v kostelíčku Porciunkulovém Božský Spasitel se svou Máteří a zástu-

pem andělů a propůjčil mu za jeho horlivost o spásu duší milost plnomocného odpustku ve prospěch jeho a všech jeho duchovních synů i všech křesťanů vůbec. Na rozkaz Spasitelův odebral se do Perugia k papeži Honoriovi III., který mu odpustek schválil. Neobdržel sice František o tom psané listiny, ale světec ve své živé víře zcela jistě očekával, že Bůh se již sám postará, aby odpustek vešel ve všeobecnou známost. To se také stalo v měsíci lednu následujícího roku.

František jedné noci byl napaden prudkým pokušením dábelským. Po slavném vítězství nad nepřitelem lidských duší byl vnitřním hlasem volán do Porciunkule, kde zase jej očekával Spasitel, Matka Boží a zástup andělů. Spasitel laskavě domlouval Františkovi, proč se dosud nepostaral o rozšíření propůjčených mu odpustků. Světec pokorně odpověděl, že čeká, až na který den Jeho Božská velebnost určí získání oněch odpustků. Spasitel mu laskavě odvětil, že si přeje, aby každý, kdo s kajícím srdcem navštíví Porciunkuli v době od prvních nešpor prvního srpna až do nešpor dne následujícího, dosáhl odpuštění všech svých časných trestů za hříchy, z nichž se před tím řádně vyzpovídal. Zároveň dostal František od Božského Spasitele rozkaz, aby se znovu odebral k papeži a oznámil mu toto rozhodnutí, ten že se již postará o to, aby řádným způsobem odpustek vešel ve známost.

To se také stalo dne 1. srpna roku 1217. Za přítomnosti několika biskupů a nesčetných zástupů věřících byly odpustky — od té chvíle zvané Porciunkulové — veřejně prohlášeny a čtena o tom papežská listina. František byl pověřen kázáním, v němž lidu ukázal, jaké milosti se mu dostalo. Mlčel při tom ovšem sám o sobě — pokora mu tak kázala — než přítomní biskupové poučení od papeže, jak k odpustkům došlo, nemlčeli, a tak lid Františka velebil a přímo zbožňoval za velikou lásku, s kterou pečuje o jejich duše nesmrtelné.

Po této milé a něžné episodě, která má až dosud veliký význam pro celý křesťanský svět, sledujme dále události týkající se řádu Františkova. Po celou dobu od prvního zjevení v Porciunkuli až do prohlášení odpustků v srpnu 1217 František nezahálel, ale věnoval

všechn svůj zřetel rozvíjejícímu se řádu. Členů a klášterů na všech stranách přibýlo utěšeně. Světec již se nebál, že řád jeho jako meteor zase zajde, nýbrž jasně pozoroval, že mu kyne budoucnost.

Jak zaplesalo srdce toho starostlivého otce, když viděl, jak ke kapitole svatodušní, která měla se konati v Porciunkule, odevšad scházejí se bratři. Bylo jich tentokráte tolik, že světec užasl. Jak velkolepě vzrostlo serafické vojsko, jaké nadšení planulo z očí všech, kteří se přiznávali pod prapor Františkův!

Mile byl také František překvapen návštěvou mu nanejvýš milou. Dostavil se totiž do Porciunkule i jeho milý bratr Dominik. Ubíraje se z Říma do Francie, nedolal, aby se nezúčastnil kapitoly, jež tak velkolepě byla u Porciunkule zahájena. Dominik hleděl pln podivu kolem sebe. Divadlo, jež se před jeho očima rozkládalo, působilo naň silou neodolatelnou. Nepředstavoval si, že by František měl již tolik členů o spásu duší tak nadšených a při tom tak chudičkých. Bylo mu divno, jak se tolik lidí uživí, když přece byli odkázáni pouze na dobročinnost lidskou. Ale když viděl, jak lid odevšad zásobuje bratry Menší potravinami všeho druhu, velebil v duchu moudrého Františka, že na tak pevném základu založil svůj řád.

František ztrávil skoro celou noc před Božím Hodem svatodušním, kdy se měla započítí pro celý řád památná kapitola, na modlitbách. Prosil Boha, aby ho osvítil, by řádně provedl' dílo, kterým se již dlouho obíral, totiž organizaci svého řádu. Po slavné mši svaté, kterou sloužil jeden z vynikajících jeho synů, započalo jednání kapitolní. Za nádherné pohody vše se konalo pod širým nebem italským. Po přehlídce bratří, při které, jak již bylo podotknuto, možno bylo každému přednésti svá přání a stesky, vystoupil František na povýšené místo před kostelem a měl k shromážděným synům ohnivou řeč. Stručnými, avšak případnými slovy jim ukázal, co tvoří základ života křesťanského a řeholního zvláště. Kládl jim na srdce, aby vždy a všude dávali na jevo svou poslušnost a oddanost k svaté římské církvi, aby pohrdali světem a jeho marnostmi, aby si zachovali čistotu srdce i těla, lásku k svaté chudobě, pokoru a

svornost mezi sebou, lásku k bližnímu, bedlivou ostrážitost nad smysly a plamennou horlivost o spásu duší nesmrtelných.

Jádrem jeho řeči byla slova: „Bratři! Veliké věci jsme slíbili, avšak mnohem větší jsou nám přislíbeny. Zachovejme ony, vzdychejme po těchto. Rozkoš krátká, trest věčný; nepatrné útrapy, sláva nekonečná! Mnozí jsou povoláni, málo jest vyvolených, než všichni budou odměněni podle skutků svých.“

Když František domluvil, bylo zahájeno nejdůležitější jednání kapitoly. Vida, jak v málo letech počet bratří tak úžasnou měrou se rozmnožil, ustanovil, že znovu rozešle své syny po Itálii a jiných krajinách, ale zcela jiným způsobem než dříve. Dospěl totiž po delší úvaze k tomu názoru, že bude nejlépe, když všechny krajiny, kam hodlá poslati své bratry, rozdělí na více obvodů čili provincií, a do každé vyšle určitý počet bratří, aby jedině v tom obvodu působili pod dozorem a vedením jednoho ze zkušených bratří, jenž se měl nazývati ministrem, t. j. služebníkem provincie, nebo provinciálem. Tím chtěl docílit organické jednoty a vzájemné podpory bratří v díle apoštolském. Výbornost záměru toho svědčí o jeho moudrosti a věhlasu jako zakladatele řádu.

K provedení toho záměru, jak se nám zdá, přiměla Františka ta okolnost, že bylo přáním věřících, aby bratři jeho bydleli mezi nimi ve stálých bydlištích a tak jim byli stále ku vzdělání a poučení ve věcech spásy. Ač se to nesrovnávalo s jeho původním úmyslem, přece jen se řídil tímto přáním, tuše zcela správně, že to bude k prospěchu duší. Aby však zakládáním pevných sídel neutrpěl duch řádu, odhodlal se k řečené organizaci, která měla sloužiti k tomu, by i při větším rozvoji řádu/ po různých krajinách se zachovala přece organická jednota.

Itálii rozdělil František na šest, vlastně sedm obvodů čili provincií. Petra Cathanii ustanovil provinciálem v Umbrii, Eliáše z Beviglio v Toskáně, Benedikta z Arezzo pro Marku Ankonskou, Jana ze Stiacchia pro Lombardsko, Augustina pro Terra di Lavoro a konečně bratra Daniele určil pro Kalabrii. Jméno provinciála

Apulie, kterážto provincie se teprv zřizovala, není nám známo.

Než světec ve své horlivosti se tím nespokojil, že se postaral o svou rodnou zemi. Provedl též organisaci misií řádových, t. j. organisaci bratří mimo Itálii. Svatý Patriarcha si přál, aby i v jiných zemích se rozšířil jeho řád a proto ustanovil, že se bratr Bernard z Quintavalle odebere s bratřími do Španělska, Jan z Penny do Německa a Jan Bonelli do Provencalska. Pro sebe vyhradil si František Francii, a to střední a severní a krajiny s ní souvisící, t. j. Belgii a Nizozemsko. Příčinu, proč si obral za své působíště právě tuto zemi, udává Tomáš z Celano: Učinil to světec proto, že Francie byla tehda nadšenou ctitelkou svátostného Spasitele. Tam prý si také přál krev svou prolíti pro Toho, jenž v zemi té byl tak vřele od lidu uctíván.

Projednáním těchto důležitých záležitostí byl program této řádové kapitoly téměř vyčerpán. Stala se sice na ní ještě jiná usnesení, ale jistě menší důležitosti, poněvadž se o nich životopiscové Františkovi ani nezmiňují.

Po kapitole nepropustil František své duchovní syny do krajín jim vykázaných hned, ale aby je zdržel až do slavného dne prohlášení odpustků Porciunkulových, nařídil jim rozptýliti se zatím po okolí assiském a tam působiti. Bylo zajisté jeho přáním, aby všichni bratři obcovali slavnosti pro celý řád tak významné. Ježto však do prvního srpna bylo ještě několik neděl, odebral se František po tklivém rozloučení se svatým Dominikem do Říma, aby vykonal svou pobožnost u hrobu svatých knížat apoštolských. Průvodcem na této cestě byl bratr Masseo.

Cestou zastavovali se brzo tu, brzo jinde, všude pracující o spáse duší. V Narni přilnul lid tak k Františkovi, že se k němu s důvěrou utíkal v rozmanitých potřebách těla i duše. A světec jim pomáhal svou modlitbou u Boha, která velice často byla zázračně vyslyšena. Tak na př. pomohl muži raněnému mrtvicí a ženě, která se nalézala v moci zlého ducha. V Terni, biskupském sídle, pozdržel se na žádost biskupa po několik dní. Účastenství lidu při jeho kázáních bylo

neobyčejné. Po jednom jeho kázání povstal biskup, jenž pravidelně jim býval přítomen, a pravil k shromážděným davům: „Právě v tomto čase obdařil Bůh církev tímto chudičkým mužem, jenž jest sice u mnohých dosud v opovržení, poněvadž jest tak chudičký a prostý, ale zaslouží si býti nazván chloubou své vlasti. Proto jsme povinni vzdávati Bohu vroucí díky za toto veliké dobrodiní, dobře vědouce, že co prokázal Bůh nám, neprokázal hned tak každému národu.“

Pro pokorného Františka byla ovšem tato slova chvály trapna. Aby zahladil jejich dojem, povstal a řekl: „Nejdůstojnější otče, svými slovy prokázal jsi mi velikou čest a vyznamenání. Tys mi věru ponechal, co mi náleží, kdežto jiní se mne snaží o to oloupiti. Tys jako muž moudrý oddělil drahé od sprostého, prokazuje Bohu díky, mně pak ponechávaje opovržení.“

Po slavném prohlášení odpustku Porciunkulového promluvil František ještě jednou k bratřím a pak je se svým požehnáním propustil do krajín jim určených. Sám se ubíral s několika bratřími, mezi nimiž lze jmenovati bratry Pacifika, Agnela a Alberta, do jižní Francie, kterou, jak jsme slyšeli, si vybral jako pole své působnosti.

Ve Florencii se seznámil s kardinálem Hugolinem, který dlel jako papežský vyslanec v tomto městě. Kardinál pozoroval již delší dobu se zálibou rozvoj nového řádu a vydatně jej svým vlivem podporoval, aniž měl František o tom tušení. Slyše o tomto vlivném hodnostáři, umínil si, že ho požádá, aby bděl otcovským zrakem, jako kdysi kardinál Jan, nad jeho řádem. Zbožný kardinál přijal Františka velice laskavě. Rád mu slíbil, že se svým vlivem zasadí, aby se mu u kurie i u lidu dostalo co nejvlídnějšího přijetí. Za tuto ochotu mu světec upřímně poděkoval a zároveň prosil kardinála, aby se laskavě zúčastnil řádové kapitoly, která bude s pomocí Boží konána o svátcích svatodušních r. 1219. Hugolin slíbil, že přijde; vždyť se mu také jednalo o to, aby zevrubně poznal život bratří Menších. Dlouho rozmlouval s Františkem o záležitostech řádu. Souhlasil s Františkem, že zorganizoval svůj řád, projevil však svůj nesouhlas nad zamýšlenou jeho cestou do Francie.

Jako věhlasný muž nahlížel totiž, že není radno, aby se na tak dlouho z Itálie vzdálil a zůstavil svůj řád v rukou snad méně spolehlivých. František nerad slyšel, že má zůstat doma, kdežto jiní bratři budou zdárně působiti jinde, než uznal důvody svého příznivce. Poslal tedy své bratry pod vedením bratra Pacifika do Francie a sám se zdržel nějaký čas u kardinála Hugolina, jenž si jeho přítomnosti velice přál.

Meškaje na skvělém dvoře papežského vyslance, nezměnil František ani za mák způsob svého života. Kázal buď v městě nebo ošetřoval malomocné. Vše, čeho měl k výživě zapotřebí, si vyžebrával, ač to kardinálovi milé nebylo.

Jednou pozval si světce na hostinu, které se zúčastnilo mnoho hodnostářů, jak duchovního tak světského stavu. František přijal sice pozvání, ale při stole nepožil ani sousta z podávaných jídel. Položil si kousky vyžebraného chleba před sebe a jedl s velikou chutí. Mnozí z hostů se nad tím horšili, než světec pozoruje to, omlouval se tím, že vyžebraný chléb zvláště výtečně chutná, aby se o tom přesvědčili. Dal každému z přítomných kousek. Někteří z chleba pojedli, jiní si schovali kousek ten na památku. Po hostině zavolal si kardinál Františka a pravil žertovně: „Způsobil jsi mi velikou ostudu.“ Světec však pokorně se omlouval a prosil za odpuštění: „Pane můj, nezpůsobil jsem ti dnes zahánění, ale prokázal jsem čest tvému domu, neboť jsem následoval příkladu samého Spasitele, jenž tak na výsost miloval svatou chudobu. Věř mi, že mi lépe chutnalo vyžebrané sousto než tvé vybrané pokrmy, které se přičily mému názoru o chudobě.“ „Synu můj,“ zvolal prelát dojat, „příště jednej, jak za dobré uznáš; vím, že Pán jest s tebou.“

Od kardinála Hugolina odebral se František dále na jih do vnitra Toskány. Maje za průvodce bratra Eliáše, provinciála té krajiny, s velikými výsledky pracoval tu o spáse duší. Za nastalé zimy přerušil svou apoštolskou cestu a usadil se na čas v poustevně v Sarteano. Když pak cesty trochu oschly, vydal se do oblíbeného údolí Reatinského, kde pomohl lidu od veliké rány, totiž od vlků, kteří v té krajině natropili mnoho

zlého. Dobytek i lidé byli jimi ohrožováni. Za jeho pobytu v tomto údolí vzniklo dle kronikáře řádového Waddinga čtvero klášterů, a to: v Greccio, U Madonny dela Foresta, ve Fonte Colombo a v Poggio Bustone. Všechny tyto kláštery tvoří svou polohou znamení svatého kříže, oblíbené znamení svatého Františka.

Před svatodušními svátky roku 1218 ubíral se zase zvolna k Porciunkuli. Když se přibližoval, viděl, že tu panuje nebývalý ruch. K svému podivení setkal se tu s bratřími, kteří byli od něho vysláni do různých dalekých končin. Nemilou předtuchou puzen, uspíšil své kroky, aby se dověděl, co jest toho příčinou. Bratři vidouce svého otce, zaradovali se. Se slzami v očích mu sdělovali, jak jejich misijní cesty skončily buď úplným nezdařením, nebo měly jen malý význam. Bylo jim snáseti mnoho protiventství, jak od osob světských tak i duchovních. Nejhuře s nimi zacházeli ve Francii, kde je měli za zakuklené bludaře. Z mnoha krajin musili přímo prchnouti, aby zachránili holý život.

František těšil je, jak nejlépe dovedl, slibuje jim, že se postará o to, aby byli podobných nepřístojností pro budoucnost ušetřeni. Nechal je zatím u sebe, aby se trochu zotavili a slíbil jim, že se obrátí o pomoc ke kardinálu Hugolinovi, o němž jim vypravoval. Napsal kardinálovi list do Říma a vyložil mu, o čem běží. Hugolin obratem mu odpověděl, aby se dostavil do Říma. Když mu pak světec vypověděl, co jeho duchovní syny potkalo, zamyslel se a řekl: „Upokoj se, milý synu, postaráme se o to, aby něco podobného se neopakovalo.“ A slovu svému také v plné míře dostál. Vymohl si na papeži, že jej jmenoval protektorem čili zastáncem řádu. Od té chvíle se dařilo bratřím všude lépe, neboť vliv Hugolinův sahal daleko.

Kardinál Hugolin byl by si rád Františka podržel delší dobu u sebe, ale světec nechtěl, poněvadž nádherné místnosti hodnostářovy byly ustavičnou výčitkou jeho svaté chudobě. František měl jediné přání, aby kláštery jeho synů byly opravdu sídly, jak se slušelo na vyznavače svaté chudoby. Sám jim v tom byl vzorem.

Chudé kláštery, chudé kostely, chudí bratři — to bylo ideálem svatého Františka. Bohužel nepříznivé okolnosti náboženské a hospodářské, v nichž se později řád jeho ocitl, způsobily, že bylo nutno od těchto základních pravidel na mnoha místech se poněkud odchýliti. Přes to však ideál svatého patriarchy v podstatě u jeho synů jest až dosud v platnosti.

XIV

Rohožková kapitola.

Ačkoliv kapitola slavená roku 1217 byla velikým krokem ku předu pro řád serafický, přece jen od kapitoly, která byla ohlášena na letnici 1219, se očekávalo mnohem více. Při jiných kapitolách vzdálenější bratři nebyli přítomni, k této kapitole se však z nařízení svatého zakladatele sešli všichni, takže jich dle udání hodnověrných svědků bylo kolem pěti tisíc. Byli tu shromážděni bratři z různých krajín, mluvící rozmanitými jazyky; než všude vládla mezi nimi jednota, svornost a bratrská láska. Tábořili pod širým nebem; někteří z nich spali v noci jen na holé zemi; jiní na rohožkách, jež si z rákosí upletli; odtud onen název, kterým staří spisovatelé nazvali tuto kapitolu kapitolou rohožkovou. V tomto táboru žili jako v klášteře, nezanedbávajíc nikterak svých řeholních cvičení. Bylo viděti tyto bojovníky Krista Ježíše v jednotlivých skupinách, jak bratrsky mezi sebou rozmlouvají, ne o věcech světských, nýbrž o Bohu, spasení svém a bližních.

Hned zrána na Boží Hod svatodušní hrnuly se zástupy zvědavého lidu k Porciunkuli. Kdekdo si pospíšil, aby zaujal vhodné místo, odkud by vše dobře viděl a dle možnosti i slyšel. Od Porciunkule stáli bratři špalírem podél cesty vedoucí do Říma. Bylo patrné, že někoho očekávají. Klidně stáli s očima sklopenýma, čekajíc, až přijede ke kapitole ohlášený kardinál Hugolin. Konečně se ukázal v dálce mrak prachu. Očekávaný se blížil. Přijížděl koňmo s několika jezdci. František hnul se se svými bratřími příchozímu vstříc.

Kardinál spatřiv je, seskočil s koně a kráčel jim pěšky naproti. Objav srdečně Františka a přívětivě pozdraviv ostatní bratry, prosil, aby mu dali nějaké roucho svého řádu, že by rád jako jejich bratr mezi nimi se zúčastnil kapitoly. Když se takto veřejně přestrojil jako bratr Menší, dal se na cestu do Porciunkule.

Shromážděný lid vida pokoru kardinálovu, vypukl v nadšené provolávání slávy, jak to lid italský umí. František a několik bratrů, kteří se směstnali v malé svatyňce Panny Marie, doprovodili kardinála do Porciunkule. Ostatní všichni zůstali venku. Když se vznešený host krátce pomodlil před oltářem, měl k bratrům krátkou promluvu, v níž vyjádřil svou nelíčenou a upřímnou radost, že mu bylo Bohem dopráno zúčastnit se tak řídké slavnosti. Po promluvě následovala slavná pontifikální mše svatá za asistence bratrů. František při ní zastával úřad jáhna a zpíval evangelium. Když se církevní hodnostář pomodlil po mši svaté poděkování a maličko se pokrmem občerstvil, počal s prohlídkou bratrů a jejich tábora. Na tváři zbožného kardinála bylo znáti radostné překvapení nad tolika pracovníky Krista Ježíše. Plným právem v té chvíli zvolal: „Vpravdě jest to tábor Boží!“ Před jeho zrakem rozkládala se vyvolená armáda velikého Krále, pokojné a zároveň výbojné vojsko bez zbraní a přece silné, podivuhodně spořádané a plné bojovnosti. Zcela se na ně hodila slova Balaáмова: „Jak krásní jsou stánkové tvoji, Jakube, a příbytkové tvoji, Israeli!“

Po přehlídce bratrů zahájeno jednání kapitolní. Záležitosti kapitolní nebyly nikterak nové. Týkaly se jako dříve zachovávání řehole, svaté chudoby, přijímání nových členů do řádu, života bratrů v klášteře a ve světě, apoštolských prací a podobně; než tentokráte se o všem jednalo s neobyčejnou přesností a podrobností.

Nemnozí nespokojení bratři, kteří se dostavili ke kapitole, zabývali se myšlenkou vymoci změnu přísné řehole, pak že by se řád tím více rozšířil; takto že svou přísností mnohého odstrašuje. Bylo to několik bratrů, nad jiné vyššího vzdělání. Svěřili se nejprve se svou záležitostí kardinálu Hugolinovi, obávající se právem od svatého zakladatele přímého zamítnutí. Hugolin vyslechl

jejich prosby, ale hned dodal, že to asi půjde těžko, jelikož František tak lpí na svém ideálu. Slíbil, že světci jejich záležitost přednese.

Když František vyslechl, co mu kardinál sdělil, neřekl ani slova, nýbrž vystoupil na povýšené místo a počal takto mluvit ke svým bratrům: „Bratři, Bůh mne povolal po cestě prostoty a pokory, abych následoval bláznovství kříže. Vy pak jste se odhodlali zcela dobrovolně mne následovati. Způsob života, který jsme si z milosti Boží zvolili, jest dle ducha svatého evangelia Pána našeho, Ježíše Krista. Od tohoto způsobu života se nemíním odchýliti ani na krok. Komu z vás by se zdál tento život příliš přísný, ať jen přijde a řekne: Františku, nelze mi zachovávat, co jsem na se vzal. Já mu řeknu: Bratře, jdi tedy s Bohem, abys ve světě činil pokání za své hříchy. Pamatujte si všichni, co vám teď pravím: Kdo se bude vzdalovati této mé řehole nebo jiné přemlouvati, aby se od ní odchýlili, toho stihne hněv Boží; zahanben pak navrátí se k svému dřívějšímu životu.“

Po těch slovech vzdálil se stranou, chtěje dáti příležitosti bratrům, by si dobře promyslili, jak by se měli zachovati. Jeho prostá slova byla sprchou oněm několika bratrům, jež ďábel pokoušel, aby pod záminkou zmírnění řehole opustili řád a i jiné svedli k vystoupení z řádu. Ustoupili okamžitě od své žádosti, což kardinál s libostí vyslechl. Několika důtklivými slovy pak domluvil oněm nespokojencům a povzbudil je, aby pro budoucnost se něčeho podobného ani neodvažovali. Tím byla záležitost hladce vyřízena a za chvíli, když se světec vrátil, pokračovali v jednání kapitolním.

Druhým nemálo důležitým bodem jednání kapitolního bylo přijímání nových členů. Byli sice bratři oprávněni přijímatí nové žadatele, ale konečné rozhodnutí vymíňoval si světec sám. Po zorganizování řádu bylo sice provinciálům dovoleno přijímatí ve svých provinciích novice, ale František jim vždy na srdce kladl, aby si při tom počínali s velikou opatrností. Nechtěl do řádu přijmouti živly, které by mu byly k záhubě a na ostudu. Na této památné kapitole byl tento požadavek znovu zdůrazněn. Byly přesně vyznačeny podmínky, dle

nichž bylo možno uchazeči státi se členem řádu. Pravé povolání, hluboká pokora, vroucí láska k chudobě byly zásady nejpřednější. Na nic se nesměl bráti ohled, ani na bohatství, ani na vznešený rod, ani na učenost, ani na zbožnost. Nikomu neměl býti odepřen vstup do řádu, ať byl bohatý či chudý, vznešený či prostý, učený či nevědomý, jen vyhovoval-li oněm svrchu uvedeným podmínkám. K přijímání nových členů ze šlechty kladl svým provinciálům zvláště na srdce obezřelost, neboť cenil právem vždy výše šlechtnost ducha než vznešený původ.

Potom přišla na přetřes kazatelská činnost bratří. Světec si přál, aby jeho synové zcela prostě poučovali lid, jak on sám činil. Varoval své bratry, aby pod záminkou osvojení si potřebných vědomostí k úřadu kazatelskému neztratili svého řeholního povolání, totiž svaté pokory a modlitby. „Nebudte hrdí na to, drazí bratři, když se doděláte úspěchů, nýbrž hledejte ve svých promluvách vždy jen Boha a spásu duší nesmrtelných. Vězte, že co si z marné chlubitosti přivlastňujete, nevykonali jste vlastně vy, nýbrž modlitby a slzy chudých, pokorných a prostičkých bratří, i když tito svatí bratři o tom nemají tušení.“

Při kapitole přišla řeč i na chování se mnohých duchovních k bratřím. Někteří činili návrh, aby si jejich řád vyžádal na papeži výsadu, že může všude bez zvláštního dovolení biskupů či kněží svobodně kázati slovo Boží. Než, s tím František nesouhlasil. „Věru, divím se vám, drazí synové,“ řekl k nim, „že ještě neznáte vůle Boží a překážíte mi, abych obrátil svět, jak si Bůh žádá ode mne. Slyšte, nejprve chci svatou pokorou a uctivostí obrátiti preláty, kteří, až uvidí naši pokoru, náš život a naši úctu k nim, ještě vás za to budou žádati, abyste lidu kázali. To vám více prospěje než kdovíjaká výsada, která by vás jen nabádala k pýše a jiné snad popuzovala proti vám. Co se mne týče, přeji si od Boha míti jen tu výsadu, chovati se ke každému uctivě a poslušně a pracovati více příkladem než slovem na obrácení lidí.“

Kardinál Hugolin, ač zcela souhlasil s vývody světcovými, přece jen radil Františkovi, by si vyžádal

na papeži doporučovací listinu, poněvadž sám František musí uznati, že od toho závisí další rozvoj řádu a neomezenost jeho působení. Dlouho se světec zdráhal přivoliti k tomu, než když mu zbožný kardinál dokázal, že bez doporučovacích listů bratři mimo Itálii nebudou pracovati se zdarem, a když mu slíbil, že mu sám u papeže ono doporučení vymůže, svolil konečně. Učinil to nerad a s těžkým srdcem, nechtěje pečlivého protektora řádu, který se o ně jako otec staral, uraziti.

Zvláštním předmětem kapitálních jednání bylo také uspořádání misí řádových. Tentokrát jednalo se Františkovi o provedení velkolepého plánu, totiž o vydobytí skoro celého okrsku země pro kříž Kristův. Do všech křesťanských zemí měli býti bratři posláni, ano měli se pokusiti i o získání pohanů a nevěřících pro víru Ježíše Krista. Dlouho se František modlil, prose Boha za osvícení. Věc byla projednávána se vší možnou obezřelostí, aby se ta duchovní křížová výprava potkala s výsledkem. Syrii a Egypt si vymínil František a dvanaácte jeho společníků. Bratr Lukáš byl určen pro Balkánský poloostrov; Elektus a Jiljí se měli odebrati do Tunisu, kdežto Vital s pěti jinými bratry měl se vydati do Maroka. Bratry, kteří se vrátili ze Španěl, poslal světec nazpět, avšak tentokráte pod vedením bratra Jana Parense. Totéž učinil s bratřími, kteří přišli z jižní Francie. Byli tam odesláni znovu, ale pod vedením Jana Bonelli. Do Německa nebyl tentokráte poslán nikdo, jelikož se mezi bratry rozšířila pověst, že jest to země barbarská, ve které lze sice snadno dosáhnouti koruny mučednické, ne však nějakého úspěchu duchovního. Ostatní provinciálové, jmenovaní na kapitole roku 1217, byli ponecháni ve svých úřadech.

Mimo jiná ustanovení, o nichž nemáme zpráv, má se za to, že na této kapitole bylo nařízeno, aby ve všech kaplích a kostelích řádových byla vždy každou sobotu sloužena mše svatá ke cti blahoslavené Panny Marie. Mimo to vložil světec bratřím na srdce, aby při svých denních modlitbách vzývali svatá knížata apoštolská Petra a Pavla, k nimž měl zvláštní důvěru. Poněvadž si František povšimnul, že budova, kterou vděční obyvatelé assiští pro bratry postavili u Porciunkule,

jest poněkud odchylnější od zásad svaté chudoby, vydal rozkaz kapitolní, že kláštery a kostely, jež mají převzítí bratři ve svou správu, musí býti vždy v duchu svaté chudoby, jinak že není bratřím dovoleno jich přijmouti.

Ze všeho jest patrno, jak důležitými věcmi se zaměstnávala tato kapitola. Než ke všemu tomu ještě do dávám dvě věci: dojem, jaký učinilo toto shromáždění bratří na lid, a zdůrazňuji Prozřetelnost Božskou, která se tak podivuhodně starala o zástupy opravdu evangelických chudých. Bratři tábořící pod širým nebem kolem Porciunkule a jejich vzorné chování, byli pro každého neobyčejným divadlem. Všichni, vidouce lásku a svornost, spokojenost a svatou radost těchto chudíčkových bratří, byli tím více dojati, než sebe pěknějšími kázáními o chudobě, sebezapírání, lásce k Bohu a bližnímu. Se všech stran přinášeli jim lidé, čeho měli bratři zapotřebí, snažíce se jim aspoň poněkud odměniti za jejich horlivost a práce o spásu duší nesmrtelných. Světec ovšem nechtěje dobroty lidu dlouho zneužívat, jak bylo po kapitole, rozeslal většinu svých bratří do krajů jim vyměřených. Vzdálenější na radu kardinála Hugolina zdržel tak dlouho, až jim budou vystaveny doporučující listy od papeže Honoria III.

Světec sám s kardinálem Hugolinem odebral se do Viterba k papeži, odkudž se za několik dní vrátil, nesa bratřím doporučující list. Zněl takto: „Honorius biskup, služebník služebníků Božích, arcibiskupům, biskupům, opatům, děkanům, archidiakonům a jiným církevním hodnostářům! Poněvadž naši milovaní synové, bratr František a jeho bratři se odřekli marností světských, aby zachovávali způsob života, jež svatá římská církev schválila, a poněvadž chtějí dle příkladů svatých apoštolů ve všech krajinách kázati slovo Boží, prosíme vás snažně ve jménu Pána našeho Ježíše Krista a důrazně vás vybízíme tímto listem, abyste ty, kdož se jím vykází a na vás se obrátí, přijali jako katolické křesťany a s nimi laskavě a vlídně nakládali z lásky k Bohu a z úcty k nám. Dáno dne 11. června, papežství našeho roku třetího.“

List tento dal František několikráte opsati a notářem ověřiti. Každý z provinciálů obdržel po jednom opisu a

měl se o další rozšíření jeho postarati. Spolu jim doručil listy několika kardinálů, jimiž tito je doporučovali některým biskupům a arcibiskupům. Sám pak napsal tři listy, jichž opisy doručil provinciálům s doložením, by se o jejich rozšíření postarali. Jeden z listů byl určen pro duchovenstvo vůbec, druhý pro úřady světské a třetí pro představené řádu. Listy ty jsou velice zajímavé svým obsahem a prostičkou formou. Rád bych s nimi seznámil laskavého čtenáře, ale stručnost tohoto spisu mi v tom brání. Koho by zajímal jejich obsah, tomu doporučuji spis vydaný P. Leandrem Brejchou, O. F. M. pod názvem: „Spisy a myšlenky svatého Františka,“ v Praze u B. Stýbla r. 1915.

Propouštěje své bratry do dálných krajin, hlavně mezi nevěřící, pravil k nim: „Synáčkové moji, Bůh mi rozkázal, abych vás poslal do země Saracénů kázat a vyznávat Jeho víru a bojovat proti zákonu Mohamedovu. Já se také odeberu na jinou stranu mezi nevěřící a vaši ostatní bratři se rozejdou po celém světě. Proto drazí synové, připravte se, abyste naplnili vůli Páně. Abyste tím lépe vyplnili rozkaz Boží o spasení duší k vaší vlastní spáse, dbejte o to, aby byl mezi vámi pokoj a svornost a nerozvížitelná páska lásky. Varujte se závisi, jež by byla příčinou naší záhuby. Buďte v utrpení trpěliví a ve štěstí pokorní, pak zvítězíte v každém boji. Buďte následovníky Kristovými v chudobě, poslušnosti a v čistotě, neboť Pán náš se narodil chudičký, chudě žil, chudobě učil a chudičce umřel. Aby ukázal, že miluje čistotu, ráčil se naroditi z panny. Panické, nevinné bojovníky posílal mezi lid, panictví zachovával a radil, mezi panenskými dušemi zemřel. Poslušnost zachovával od svého narození až do smrti na kříži. Vaše naděje budiž jen v Boha. Ten kéž vás řídí a podporuje. Noste při sobě svatou řeholi a brevír k řádnému konání církevních hodinek. Staršího bratra Vitála buďte poslušni. Synáčkové moji, ačkoliv se raduji z vaší dobré vůle, přece srdce mé jen s bolestí nese váš odchod, než nutno dáti přednost vůli Boží před naší. Prosím vás, mějte vždy před očima utrpení Páně, jež vás bude sílití a nadchne vás k statečnosti za rozličných utrpení.“

Po těch slovech dal požehnání šesti bratřím, ubírajícím se do Maroka. A požehnání jeho bylo tak mocné, že bratry tyto posílilo k hrdinské smrti mučednické. Byli to první mučedníci, kteří dne 16. ledna 1220 prolili svou krev za svatou víru. František, když se mu donesla zvěst o jejich mučednictví, zvolal: „Bratři, od této chvíle mohu každému s plnou jistotou říci, že mám pět pravých bratří Menších.“ Byli to: Berard, Petr a Otto, kněží; Adjut a Akkurs, laici. Vitál, jejich vůdce, onemocněl v Aragonii a musil k své největší bolesti cestu do Maroka přerušiti:

Dříve než nastoupil František cestu na východ do Syrie a Egypta, urovnal s kardinálem Hugolinem záležitosti, týkající se sester sv. Kláry. Klášterů sester sv. Kláry přibývalo, a František viděl, že nemůže se o všechny tak starati, jako se až dosud staral o sestry u svatého Damiana. Prosil tudíž kardinála Hugolina, aby se ujal řízení ženských klášterů, což tento také slíbil. Poněvadž však byl sám pracemi přetížen, jmenoval za svého zástupce bratra Ambrože Cisterciáka, jemuž vymohl titul „generální visitátor chudých sester.“

Urovnáním této záležitosti spadl Františkovi a jeho synům veliký balvan se srdce. Teď mu již nic více nebránilo vydati se s bratřími, kam ho srdce táhlo. Nuže, následujme ho na jeho cestě na Východ!

XV.

František na Východě.

Místa životem a smrtí Spasitelovou posvěcená, místa každému křesťanu drahá, nalézala se v době našeho vypravování již šest set let v rukou nevěřících. Srdce křesťanské krvácelo při vzpomínce na bohapusté řádění nevěřících. Poutníci, kteří s nasazením života se odvážili navštívit posvátná místa v Jerusalemě a okolí, vypravovali, s jakými potížemi zápasili, aby ukojili tužbu svého srdce a uctili místa, jež k vůli Božskému Spasiteli byla jim tak drahá. Vypravovali také, jak nehodně se zachází se svatyněmi, jak hynou drahocenné

památky a jak místa svatá jsou hyzděna ceremoniemi nevěřících. Líčení to mocně dojívalo každého křesťana a v duši se ozýval hlas, že by bylo záhodno svatá místa vyrvati z rukou nevěřících. Církev sama byla dojata osudem svatých míst, ale nevzdávala se naděje, že je přece jednou osvobodí z rukou nehodných. Poněvadž stesků na mohamedány stále přibývalo, stupňovala se také touha po osvobození posvátných míst, až konečně došlo k tomu, že muž Bohem nadšený, poustevník Petr Amienský, počal veřejně hlásati křížovou výpravu proti půlměsíci. Mnoho teklo krve, mnoho výprav bylo zničeno, ale vždy znova se tvořila křížácká vojska, která nadšeně tasila zbraň proti mohamedánům.

Tak tomu bylo i v době Františkově. Rytířstvo na všech stranách a ve všech zemích se strojilo ke křížové výpravě na osvobození svatých míst. Již dne 1. června 1217 sešlo se na 400.000 křížáků. Jejich zá-
měr byl udeřiti nejprve na Egypt, střed to říše mohamedánské a přinutiti tak sultána, aby vydal posvátná místa palestinská. V Egyptě křížáci oblehli pevné a nejvýznamnější město Damiettu. Po 8 měsíců trvalo obléhání, za něhož křížáčtí rytíři podali nejeden důkaz svého hrdinství. Leč nesvornost, která vznikla mezi křížáckými vojsky, ohrozila celou výpravu.

Na Východě tedy zuřil boj a spojená vojska se namáhala vyrvati moslemům místa Spasitelem posvěcená. František se domníval, že teď pro něho udeřila hodina, aby zarazil v oněch krajinách kříž Kristův a zúrodnil je třebas vlastní krví. Proto se odhodlal se zástupem svých bratří jíti do těchto zemí. Nejvíce však ho pobádala k cestě na Východ naděje na palmu mučednickou, neboť jak dí veliký Bossuet, František touhou po mučednictví tak byl roznícen, že neustále vyhledával nevěřící, doufaje, že snad žízni po jeho krvi.

Uspořádav záležitosti prvního i druhého řádu, vydal se na cestu. Mezi společníky, kteří jej měli na této misijní výpravě doprovázeti, byli nově jmenovaný provinciál Syrie bratr Eliáš z Beviglio, Petr Cathanii a bratr Illuminát. Po čas nepřítomnosti jmenoval svými zástupci bratry Matouše z Narni a Řehoře z Neapole. První měl stále sídliti v Porciunkuli, aby zkoumal hlá-

sící se do řádu žadatele a je přijímal; druhý měl cestovati po Itálii a starati se o bratry. František vyplul se svými soudruhy z přístavu ankonského na širé moře na loď, na níž bylo též mnoho vojínů, spěchajících křížákům v Egyptě na pomoc.

Plavba jejich tentokráte byla šťastna. Bez nehody dorazili ke břehům Syrie a zakotvili v přístavě St. Jean d' Acre, jinak též Ptolemaida zvaném. Tam vystoupil František se svými společníky. Nemínil však zůstatí v Syrii, neboť jeho rytířský duch nesl ho tam, kde právě zuřil prudký boj. Proto nejbližší loď dal se dopravití do Egypta; kapitán převezl jej a společníky jeho zdarma. V Ptolemaidě zanechal pod vedením bratra Eliáše ostatní bratry, aby působili v Syrii, zvláště, aby katolíky od Saracénů pronásledované povzbuzovali k vytrvalosti a statečnosti ve víře.

Jakmile dorazil do tábora křížáků, viděl na první pohled, jaký tu panuje nepořádek a nesvornost přes přítomnost papežského legáta Pelagia. Viděl také přípravy křížáků k rozhodnému boji proti nevěřícím. Na první pohled každý neválečník uznal, že za takových okolností boj dopadne pro spojená křížácká vojska špatně. I utekl se ve svých modlitbách k Bohu o pomoc a bylo mu od Boha zjeveno, že křížácká vojska budou na hlavu poražena, udeří-li ve své řevnivosti a nesvornosti na nepřítel. Nemeškal tedy a odebral se neohroženě k vrchnímu vůdci křížáckých vojsk, Janu z Brienne. Prosil a zapřisahal ho, aby od boje zatím upustil, ale vše bylo marno. Výborný vojevůdce s bitvou nesusouhlasil, ale musil povolití nátlaku rytířstva. V táboře se totiž utvořily dvě strany, které spolu zápasily o palmu vítězství. František nedal se odstrašiti tímto nezdarem a obrátil se na druhé vůdce. Ti se mu však vysmáli.

Dne 15. srpna roku 1219 byla svedena bitva. Křížácké vojsko, plno odhodlanosti a statečnosti, vytáhlo proti nevěřícím. Ti zdánlivě ustupovali, aby unavili rytířstvo v těžké zbroji oděné a pěší lid. Vylákali je na pustou rovinu, kde daleko široko nebylo vody. Teprv když viděli, že křížácké vojsko se žízní a únavou vleče, udeřili na ně s takovou prudkostí, že jízda na pravém křídle křížáckém brzo byla proražena a uvedena ve

zmatek. Její porážkou i pěchota dala se na ústup a posléze na šílený útěk. Zdálo se, že celé vojsko křižácké zahyne, neboť Saracéni vrhli se na ně s dravostí šelem. V rozhodné chvíli postavili se útočícím na odpor rytíři řádu templářského a německého s jerusalemským králem Janem v čele. K nim se přidružilo vojsko francouzské, vlámské a anglické. Stáli jako zeď a nehnuli se, až ostatní vojska křesťanská bez překážky dostala se do svého tábora. Pak teprve sami, bojem prořídli, pomalu se vraceli také do tábora.

Nezdar křižáckého vojska neodstrašil nikterak Františka, který byl naopak odhodlán jíti do tábora nepřátelského a tam kázati víru v Ježíše Krista. Papežský legát, jemuž se se svým záměrem svěřil, rozhodně mu zbraňoval, jelikož sultán vypsal na hlavu každého polapeného křesťana jeden byzantský zlatý, t. j. našich 40 Kč. Když však František stál na svém a chtěl se tam mermomocí odebrati s bratrem Illuminátem, radil jim, aby se smířili s Bohem, že se živi nevrátí.

Nepřátelští vojíni vrhli se na oba mnichy a málem by je byli rozsápali, pokládajíce je za vyzvědače, ale přece dostali se před sultána, který projevil obdiv nad jejich statečností. Vida jejich vyzáblé obličejy a chatrný šat, domníval se, že snad uprchli od křižáků a hledají u něho ochrany. Tázal se jich tedy, co vlastně hledají, zdaž snad se chtějí státi mohamedány. „Nikoli“, odvětil mu František francouzsky, „přišli jsme k tobě, poněvadž nás Bůh k tobě posílá. Chceme tobě a tvému lidu hlásati pravou víru a ukázati vám všem pravou cestu k spasení. Setrváte-li ve svých bludech, jež jsme vám přišli vyvrátiti, jistě věčně zahynete.“

Sultán Meledin pln úžasu hleděl na oba odvážlivce. Když domluvili, pravil jim nesmírně blahosklonně: „Jsem hotov vyslechnouti vás, co nám přinášíte. Ale učiním tak, jen u přítomnosti vynikajících hodnostářů duchovních své říše.“ František souhlasil. V duchu děkoval Bohu, že obměkčil tohoto nevěřícího, aby je vyslechl. Když se mohamedánští hodnostáři dostavili, přednesl jim sultán žádost Františkovu. K velikému svému podivu shledal však, že tito se zdráhají Františka vyslechnouti. Projevivše svůj odpor proti všemu křesťan-

skému dali svému pánti radu, aby oběma smělcům stál hlavu, sami však se vzdálili. Sultán usmáv se jejich strachu, že by snad oba cizí muži je mohli na svou víru obrátiti, vybídl Františka, aby tedy mluvil k němu samému. František mluvil k němu o náboženství Kristově s takovým zápalem, že sultán byl uveden v pochybnost o pravověrnosti moslimského náboženství. Když František všecek unaven skončil, požádal ho, aby byl po několik dní jeho hostem. Nad tímto jeho chováním byli dvořané sultánovi nadmíru překvapeni. Měli za jisto, že dá smělému kazateli, který se opovážil nazvati jejich proroka lžiprorokem a jejich náboženství za falešné, okamžitě hlavu stíti; zatím však pozorovali, jak laskavě sultán jedná s tím džauzem.

František rád se zdržel u sultána, který jej denně k sobě volal a se zalíbením naslouchal jeho slovům. Konečně Meledin vyzval Františka, aby u něho trvale zůstával. „Milerád,“ odpověděl František, „ale pod tou podmínkou, máš-li, sultáne, dobrou vůli neodpíratí pravdě. Když ty přijmeš učení Kristovo, pak i tvoji poddaní nebudou se vzpíratí. Kdybys kolísal mezi pravou věrou a svým bludným učením, jsem hotov na důkaz pravosti našeho náboženství podrobiti se zkoušce ohněm. Dej zapáliti veliký oheň, do něhož vstoupím já i tvoji duchovní. Kdo z nás zůstane bez porušení, toho náboženství jest pravé.“

Této výzvě Františkově se Meledin pouze usmál. Tušil správně, že by nikdo z jeho imanů se k takové zkoušce neodhodlal. Pozoruje tento úsměv sultánův, nabídl se František, že tedy sám postaví se na hořící hranici, aby ukázal, že Ježíš Kristus jest pravým Bohem a tudíž náboženství jím hláсанé jest náboženství pravé. K tomu však Meledin nesvolil. Snad tušil, jak by zkouška dopadla. Klonil se sice k náboženství Kristovu, ale poněvadž se bál o svůj trůn, neprozradil, jak smýšlí. Aby Františka za jeho pokyny přece nějak odměnil, nabídl mu skvostné dary, ale František s úsměvem odmítl. Tím byl sultán velice překvapen, neboť slýchal, jak mnozí křesťané se jen třesou na zlato a drahé kamení. Pojal takovou úctu k Františkovi, že ho žádal, aby jen dary, které mu z upřímného přátelství nabízí, přijal pro

chudé své křesťany. Než i tu setrval světec na svém. Prohlásil, že když nekyne naděje na obrácení jeho tábora, že se vrátí zpět do ležení křesťanského.

Meledin byl jeho odchodu velice nerad, ale Františka nezdržoval, poněvadž viděl nepřátelské pohledy svých dvořanů a bál se, že by někdo milému muži ublížil. Louče se s Františkem, prosil tiše: „Modli se za mne, aby mi Bůh dopřál milosti poznati pravdu a dojíti spásy.“ Světec to slíbil. Jistě se dalo očekávat, že modlitba Františkova, nebyla-li jí ctižádost sultánova v cestě, se neminula s účinkem.

Bylo to divení v táboře křižáků, když viděli Františka živého. Když jim vypravoval, jak byl od sultána přijat, tu teprv otrlí vojíní žasli. Světec zůstal s křižáky, až dobyli Damietty, což se stalo dne 5. listopadu 1219. V táboře pečoval se svými bratřími o spásu duší vojnů křesťanských. Mnozí vojíní vstoupili do jeho řádu, jak nám o tom zachoval spolehlivou zprávu biskup z Ptolemaid, Jakub z Vitry.

Z Egypta plavil se František do Syrie, kde se na čas zdržel a pomáhal bratřím tu zanechaným. Mimo jiné úspěchy, jichž se tam s bratřími dodělal, sluší uvést i to, že získal pro řád znamenitého řečníka a muže po dokonalosti křesťanské opravdu toužícího Cesaria ze Špýru. Hlavní svou péči věnoval křesťanům v tamních krajinách. Chodil od vesnice k vesnici, od města k městu, jak po Syrii, tak i po Palestině, všude horle pro spásu duší nesmrtelných. Rádi bychom sledovali našeho milého Františka na jeho cestě, kdyby nám byli spisovatelé zanechali o tom zprávy. František si nedal ujíti příležitosti a jistě navštívil Jerusalema a ostatní posvátná místa. Povážíme-li jakou lásku choval světec k milému Spasiteli, můžeme to předpokládati. Jak by byl také o něco později přišel na myšlenku zavést v Greccio památku jesliček betlemských?

Pobyt Františkův na Východě byl jaksi opanováním Svaté země. Založil tu říši mnohem stálejší než Bohumír z Bouillonu. Jak známo, od této doby se považovali synové svatého Františka vždy za strážce a ochránce svatých míst, posvěcených životem a smrtí Spasitelovou,

XVI.

Zlato v ohni.

Práce ostatních synů svatého Františka v krajinách jim určených potkaly se více méně s úspěchem. Mnoho ovšem přetrpěli, zvláště mezi nevěřícími, než přece jen se vykázkali výsledky na poměry dosti znamenitými. Řád bratří Menších mohutněl k užitku církve svaté a věřícího křesťanského lidu. Než, jako pro každou dobrou věc nastala i řádu doba zkoušky, ve kteréž měl býti vytríben jako zlato v ohni, aby se zastkvěl novým, mnohem krásnějším leskem. Zkouška, kterou dobrotivý Bůh na zakladatele svatého Františka a jeho řád poslal, byla sice trpká, než tím více byli odměněni ti, kteří jí dle vůle Boží byli navštíveni.

Zatím co František a jeho synové usilovně a neúnavně pracovali na vinici Páně mimo Itálii, v krajinách odlehlých a vzdálených, hrozilo bratřím zanechaným v Itálii nebezpečí rozkladu a úpadku. Tážeme se, kdo se opovážil smělou rukou sáhnouti na něžnou bylinku, kterou zasadil do půdy církve svaté František? Bohužel, jak tomu již obyčejně bývá, o zkázu řádu pracovali právě ti, jichž úlohou bylo jej podporovati a o jeho blaho vnitřní i vnější se starati. Byli to představení, které ustanovil František, aby za jeho nepřítomnosti spravovali řád.

Jak se pamatujeme, byli Matouš z Narni a Řehoř z Neapole ustanoveni za správce řádu po čas nepřítomnosti svatého Františka. Matouš zastával svůj úřad svědomitě a dbal o to, aby nikdo nepovoláný se nevpízlil do řádu. Také Řehoř s počátku konal svůj úkol, navštěvoval své bratry po Itálii a pečoval o pořádek mezi nimi. Oba se snažili státi se hodnými důvěry, kterou v ně skládal František.

Pojednou však se roznesla, Bůh sám ví kým vymyšlená zpráva, že František zahynul na Východě, byv umučen od rozlícených mohamedánů. Bezpochyby zprávu tu rozšířili nepřátelé řádu, aby do něho vnesli zmatek. S počátku tomu nikdo nevěřil. Když se však pověst o jeho smrti houževnatě udržovala, ba vypravovaly se

i podrobnosti o jeho mučednické smrti, zmizela i mezi bratřími nedůvěra k této zvěsti. O Františkovi a jeho spolubratřích nebylo praničeho slyšeti. Věru, moudře radil kardinal Hugolin Františkovi, aby se nikdy nevydával na daleké cesty. Teď se jeho moudrá rada osvědčila.

Oba zástupci řádu Matouš i Řehoř konejšili všemožně znepokojené bratry a bránili všem zmatkům. Právem měli za to, že teď asi vystoupí bratři, kteří byli nespokojeni s přísností řehole a vyvinou úsilí o její změnu. Tím by byl ohrožen celý řád Františkův. A nemýlili se. Jak se ustálila pověst o smrti Františkově, již se nespokojení živlové v řádu ozvali. Několik bratří obrátilo se přímo na zástupce řádu a vyzvali je, aby s nimi jednali o nutné změně v řeholi. Matouš i Řehoř dlouho se vzpírali, ukazující na to, jak by to zhoubně působilo na celý řád, ale nátlaku neodolali a musili aspoň v něčem povolití ústupky.

Svolali proto do Porciunkule nejváženější bratry, aby se s nimi poradili, co by bylo třeba podniknouti, aby řád netrpěl škody.

Řehole, kterou František předepsal svým synům, a kterou ústně schválil papež Innocenc III., byla velice prostá. Bohužel nezachoval se nám ani jediný její opis. Byla v ní na hlavním místě kladena váha na zachování úplné svaté chudoby. Posty v řeholi nařízené byly zcela snadné. Měli se totiž postiti pouze ve středu a v pátek. Mohli k nim připojiti ovšem také půst v pondělí a v sobotu, ale jen se svolením Františkovým. Ostatní pravidla byla taktéž velice jednoduchá, takže je mohl každý zachovati. Nej přísnější byla ovšem naprostá chudoba. Bratři měli si výživy dobývati buď prací rukou svých nebo almužnou, za kterou se nikdy neměli stydět. Hlavní povinností všech bylo dávat všem lidem dobrý příklad a pečovat ze všech sil, by křesťanská víra a křesťanský mrav všude pevně se ujaly. To byly asi hlavní body oné první řehole, kterou dal světec svému řádu.

Než, nyní nespokojenci pod rouškou zdánlivé přísnosti chtěli dosáhnouti zmírnění právě v tom, co bylo jaksi úhelným kamenem řádu, totiž svatá chudoba. Na jedné

straně chtěli, aby byly po příkladu jiných starších řádů zavedeny nové, mnohem přísnější posty, na druhé však měly býti v chudobě učiněny značné ústupky. Žádali o zavedení těchto postů:

1. Bratři v době mimopostní mají se zdržeti masitých pokrmů, vyjma že by jim byly nabídnuty.

2. Mimo středu a sobotu všichni se mají postiti také v pondělí:

3. V pondělí a v sobotu se mají zdržovati pokrmů mléčných, ledaže by jim je věřící sami náhodou dali.

Bratr Jordán nám zachoval z této kapitoly, která byla konána roku 1220, jen ustanovení o postech, ale výrazy, jichž užívá, dostatečně ukazují, že se nespokojenci snažili vydati skutečně jakousi novou řeholi, nebo aspoň nové konstituce řádu, právě tak, jak učinily kapitoly v Cisterciu a na Monte Cassino.

Změny řehole neobešly se bez odporu veliké části bratří, kteří se k této kapitole shromáždili. Jeden z bratří nemeškal a ihned se vydal na cestu do orientu prosit Františka, aby se vrátil co nejdříve a zařídil, čeho by stav řádu nutně potřeboval. Nevěřil zprávám roztroušeným o smrti svatého zakladatele. Vznikly také jiné příčiny k zmatkům. Bratr Filip, muž velice horlivý, žádal kardinála Hugolina, aby jim předepsal podobnou řeholi, jako měly od roku 1219 Klarisky, kterou byl kardinál sestavil dle vzoru řehole svatého Benedikta, hlavně v bodech, týkajících se přísné klausury, mlčení a postů. Jiný bratr, jménem Jan z Conpello, shromáždil veliký počet malomocných obojího pohlaví a napsal jim řeholi, chtěje s nimi založiti nový řád.

O těchto smutných zjevech se nám zachovaly zprávy, ač jich bylo snad i více, když řád Františkův pod nimi zakolísal. Jaké ústupky měly býti učiněny ve svaté chudobě, o tom bohužel se nám zprávy nezachovaly. Již z toho však patrno, jak nepřítel lidstva umí své síte rozhoditi, aby zničil, co jest mu protichůdné — a tím byl chudičkový řád Františkův na prvním místě.

Neobyčejně rychlým vzrůstem řádu vloudily se do serafické rodiny živly, které hrozily řádu rozkladem. Provinciálové dle nařízení svatého otce svého počínali si se vši možnou opatrností, ale přece jen z různých ohledů

přijali i muže takové, kteří by byli lépe učinili, kdyby byli zůstali ve světě. Ač oba zástupcové svatého Františka všemožně se postavili na odpor zamýšleným změnám, přece některé byly zavedeny přes jejich vůli. Nelze připustiti, že by většina synů svatého patriarchy tak brzo zapomněla na vše, co jim řehole k zachování ukládala. V řádu nebylo dosud tolik býlí, že by byla jím dobrá pšenice udušena, ale poměrně nečetný koukol uškodil řádu. Již tehda vznikl mezi bratřími povážlivý rozkol, jenž se stal počátkem velikého boje, a ku konci třináctého a počátkem čtrnáctého století ohrozil celý řád svatého Františka. Byl to spor o chudobu mezi horlivými a mezi méně horlivými syny svatého Františka. Většina bratří — a byli to hlavně ti, které světec sám do řádu přijal — neohroženě se postavila na odpor proti všelikým změnám, nepřijímajíc ani přísného nařízení o postech. Ohrazovala se, že podobná zostření řehole lze zavésti jen na řádné kapitole, kdežto kapitola, která se právě konala, že není k tomu nikterak oprávněna. Matouš i Řehoř přidali se k horlivým bratřím. Proti těmto neohroženým obhájčům ryzosti svaté řehole stál jen hlouček nespokojenců. Bylo patrno, že by nastal úplný rozklad mladého řádu, kdyby byla pověst o smrti Františkově pravdiva. Než Bůh ve své prozřetelnosti bděl nad svým dílem a nedal mu zaniknouti.

Velice by bývalo řádu nebezpečno, kdyby byl proveden záměr několika nespokojenců s bratrem Filipem v čele: změna řehole dle jiné trvající řehole, na př. svatého Benedikta. Stalo se tak s kláštery druhého řádu, vyjma ovšem klášter svatého Damiana, jenž zůstal až do smrti svaté Kláry věren ideálům serafického otce. Ideál Františkův byl by býval vzal za své i při prvním řádu, kdyby rozumnější živlové nebyli včas zabránili přemrštěným požadavkům nespokojenců.

O všech těch věcech neměl František na Východě ani potuchy. Měl za to, že řád v spolehlivých rukou Matouše a Řehoře prospívá. Pojednou však ho došla Jobova zvěst. Poslem neblahým, ji zvěstujícím, byl bratr Štěpán. Ten nejbližší lodí, která se mu naskytla, přeplavil se do Syrie. Hned v Ptolemaidě setkal se s Fran-

tiškem. Zajásal, užřev toho, kterého již oplakávali jako mrtvého. Ale bylo mu krušno, že musil podávati Františkovi tak zdrcující zprávy. Nebylo však vyhnutí, neboť nebezpečí pro řád bylo veliké.

S hlavou sklopenou a rukama na prsou zkříženými vyslechl František zdrcující zprávy. Když bratr Štěpán skončil, vzdychl si zhluboka; nemohl ani slůvka promluvíti, jak byl dojat. Jen mocně se dmoucí prsa a bledost obličeje prozrazovaly, jak mocně dopadají naň zprávy, jež mu bratr přinesl. Beze slova odebral se do své komůrky, kdež padl před Ukřižovaným na kolena. Z očí se mu vyhrnul proud slz, ústa nemluvila, ale srdce rozmlouvalo se svým Miláčkem. Žalovalo Mu vše, čím bylo rozbouřeno. Stěžoval si Spasiteli do svých synů, že tak brzo mezi nimi bují koukol, že tak brzo zapomněli jeho slov a příkladů.

Co v tak hluboké bolesti klečel, slyšel hlas Spasitelův : „Proč se tolik znepokojuješ, malověrný člověče? Myslíš snad, že tys hlavním pastýřem stáda, které já jsem vzbudil? Nevíš, že já to jsem, který řídím a spravuji tvůj řád? Ustanovil jsem tebe, člověče prostičký, k tomu, abych tebou dal příklad k poučení jiných, a aby dle tvého vzoru následovali Mne jiní. Já vás povolal, já vás též zachovám, já vás budu živiti. Jiné povolám místo tvých nevěrných synů, a kdyby i takový člověk nebyl ještě zrozen, způsobím, aby se narodil. Nekormuť se tedy, nýbrž pečuj o své spasení, neboť kdyby se tvůj řád ztenčil na tři členy, přece zůstane vždy věren mému poslání.“

Tímto ujištěním Spasitelovým František se rázem uspokojil. Odebral se ke svým bratrům, kteří právě seděli u oběda a prohlíželi si písemnou zprávu, kterou přinesl bratr Štěpán o novotách italských. „Bratře Petře,“ řekl klidně světec svému druhému společníku, „co máme dělati?“ „Tys otcem naším,“ odpověděl tázaný, „ty rozhodni, jak ti Ježíš Kristus dá své vnuknutí.“ — Světec se bolestně usmál a dal se do jídla, jež jim Prozřetelnost Božská uchystala. Byla to masitá krmě, které by vlastně dle nových italských předpisů nesměli jísti, poněvadž byl postní den. Tím dal světec nejlépe najevo, jak smýšlí o nařízení týkajícím se

postu, jakož i o všech dalších protizákonných nařízeních, zavedených za jeho nepřítomnosti. Po jídle se poradil se svými bratřími a rozhodl, že co nejrychleji se vrátí domů, by zachránil, co se zachrániti dá.

Šťastnou náhodou se mu naskytla kupecká loď benátská, jejíž patron se nabídl, že Františka a jeho několik společníků zdarma převezde do Italie. Loď vyrazila na moře, vzdalujíc Františka stále více a více od svatých míst a koruny mučednické. Ještě jednou pokynul bratřím, které v Syrii zanechal, šeptaje za ně vroucí modlitbu, aby zůstali věrni jeho ideálu. Zadumán pohlížel dlouho směrem, kde ležely kraje křížáckou krví zbrocené, kde se nalézala místa přítomnosti Spasitelovou posvěcená. Tušil, že těch krajů již neuzří.

Po dlouhé plavbě dorazila loď do přístavu benátského. Vystoupiv na pevninu, poslal František na všechny strany posly a listy, jimiž svolával své bratry ke kapitole, kterou chtěl toho roku 1220 slaviti výjimečně o svátku svatého Michaela v Porciunkuli, dne 29. září. Sám zůstal několik dní v Benátkách, aby si trochu odpočinul. Potom doprovázen jediným bratrem Leonardem ubíral se k jihu do Bologny. S počátku jim cesty ubývalo. Ale František brzo pozoroval, že síly jeho značně se vyčerpávají, jelikož úpal sluneční byl veliký a on po namáhání na Východě dosud nebyl dostatečně zotaven. Čím dále, tím častěji odpočívali. Konečně opatřil bratr Leonard mezka pro Františka, aby se včas dostavili ke kapitole. Cestou do Bologny se udála příhoda, která jest charakteristická pro pokoru našeho světce.

Ač bratr Leonard byl starší, přece nesl břímě horka a únavu cesty snáze než František. Když však cesta neměla konce, počal dobrý bratr sám u sebe trochu reptati: „To je divné,“ rozumoval sám se sebou, „já přece pocházím z lepšího rodu než František, a hle, on pohodlně jede na mezku, a já mu musím zvíře vésti.“ Tato myšlenka nešla mu z hlavy, ať dělal, co dělal. Říkal si sám k přemožení tohoto pokušení k závisti, že světec si toho zaslouží jako zakladatel řádu. Ale vše bylo marno, pokušitel se nedal odbýti. Dobrý bratr ani nevěděl, že jej František dobře pozoruje. Pojednou jej vytrhl hlas světce ze zadumání: „Bratře, máš pravdu,

nesluší se, bych já jel na mezku a tys šel pěšky. Tys zajisté rodem vznešenější než já.“ Leonard byl prozrazen, začervenál se zahanbením až po uši. Vrhł se před světcem na kolena a prosil za odpuštění. František objal ho laskavě, ujišťuje ho, že se proto naň nehnevá. Poučiv ho o marnosti všeho pozemského, jak jmění, tak cti a důstojnosti, jakož i o ceně svaté pokory, kráčel s ním pěšky dále. Nikterak se nedal přemluvit, aby se znovu posadil na mezka. Než by byl dal někomu pohoršení, raději se zřekl všeliké úlevy.

Na své bratry v Bologně se František upřímně těšil. Dlouho jich už neviděl. Také toužil promluvit k lidu, jenž byl kdysi tak vnímavý ke slovům spásy. Málem však byl by se městu vyhnul, když cestou slyšel od lidí, že Boloňští vystavěli jeho bratřím veliký dům. Ta zpráva byla takřka úderem blesku do duše Františkovy. Slovy „dům bratří“ byl hluboce rozechvěn. Tak daleko to již došlo s jeho řádem, že se mluví o jeho bratřích, že mají svůj dům a snad jest to dům nádherný, veliký? Což nezdůrazňoval svým synům vždy, že se mají považovati jako cizinci na tomto světě a že se mají spokojovati s obydlím prostíckým? Ne, nepůjde do Bologny, aspoň tím ukáže bratřím, jak ho zarmoutili a se prohřešili proti ryzosti svaté řehole. Půjde raději do kláštera svatého Dominika. Hned také vyslal bratra Leonarda k bratřím do Bologny, nařizuje jim mocí svaté poslušnosti, aby okamžitě opustili svůj dům, což oni, zvěděvše, že je svatý otec na blízku, také hned vykonali. Opustili nově zřízený klášter, ano i nemocné vynesli z něho ven a uložili je na ulici.

Přísnost Františkova způsobila v městě poplach. Na štěstí byl tu právě přítomen kardinál Hugolin. Hned spěchal k svému milému a váženému příteli, aby na něm vymohl odpuštění pro postrašené bratry. Ale milovník svaté chudoby nedal se tentokráte obměkčiti. Nedovolil bratřím vstoupiti do kláštera, až když Hugolin prohlásil klášter za svůj majetek. Teprv potom dal bratřím povolení, aby jako nájemníci mohli používat klášterních budov. Přísně však pokáral provinciála lombardské provincie Janá ze Stiacchia, který právě v tu dobu dlel v Bologně, že se opovážil přestoupiti

svatou řeholi. Tento představený ještě i v jiné věci jednal o své újmě. Otevřel totiž v novém klášteře bohosloveckou školu, kde přednášeli světští profesoři. František hned školu zrušil, ne snad ze zaujatosti proti studiu, zvláště věd bohoslovných, jak mu to mají mnozí spisovatelé za zlé, nýbrž proto, že zařízení a stanovy této školy odporují duchu svaté řehole; neboť jen pro zařízení školy postaral se provinciál Jan o rozšíření domu, jež svého času od právníka Mikuláše dei Pepoli obdržel Bernard z Quintavalle.

Provinciál Jan a jiní sice světce přemlouvali, aby školu v klášteře ponechal, že to bude také dobré pro vzdělání bratří; světec však odvětil: „Bratři, kteří se pachtí po vědomostech, v den soužení najdou ruce prázdné. Proto bych si přál, aby byli více utvrzeni ve ctnosti, aby až nadejde čas soužení, Bůh byl s nimi. Až nadejde doba soužení, knihy nic neprospějí, ale budou vyhozeny oknem na smetiště. Nepřeji si, aby moji synové se pachtili po vědách a knihách, ale chci, aby byli utvrzeni v pokoře a následovali svatou prostotu, chudobu a modlili se. Pouze tato cesta vede k spasení a vzdělání jiných, poněvadž Kristus Pán, k Jehož následování bratři jsou povoláni, nám ji ukázal a nás po ní kráčet naučil, jak slovem, tak příkladem. Mnozí bratři pod záminkou vzdělávání mládeže zpronevěřují se svému vlastnímu povolání, totiž pokoře, prostnosti, modlitbě, zbožnosti a svaté chudobě. Avšak jednou seznají, že nejsou naplněni zbožností, rozníceni láskou a osvíceni poznáním Boha, nýbrž, ač rozumějí Písmům svatým, nic nevyzískali, ale čas povolání svého v marném a nepravém studiu ztratili.“ Těmito slovy dal František nejlépe najevo, jak smýšlí o studiu.

Netoliko smutná a bolestná překvapení čekala Františka v Bologni, nýbrž také radost a útěcha. Setkal se tam se svým nejmilejším přítelem Dominikem, který právě v tuto dobu do Bologny dorazil. Radost obou svatých patriarchů nad nenadálým setkáním byla veliká. Upřímně jako bratr s bratrem spolu rozmlouvali a sdělovali si vespolek své radosti a strasti.

O svátku Nanebevzetí Panny Marie měl František dle přání obyvatelů v Bologně na náměstí řeč. Před-

mětem jeho řeči bylo thema: Andělé, lidé, ďáblové. O tomto předmětu mluvil tak výmluvně, že mnozí i vzdělání a učení lidé byli plni obdivu. Celá jeho řeč byla soustředěna v jedinou myšlenku: Třeba odstraniti nepřátelství a pomstychtivost, obnoviti mír a svornost mezi občany. Více mladých, ba i několik starších lidí se odhodlalo vstoupiti do jeho šlépějí a vésti život františkánský. Mezi nimi zasluhují zmínky Mikuláš dei Pepli a dva studenti, Pellegrin z Fallerone a Ricerio z Modeny.

S počátku chtěl se František zdržeti poněkud déle v Bologně, ale jak se zdá, kardinál Hugolin ho přemluvil, aby se s ním odebral na nějaký čas do zátíší kláštera mnichů Kamaldulských v Cassentino. Tam strávil skorem celý měsíc, a pak na těle i na duchu posílněn, spěchal s několika bratřími, s nimiž se cestou setkal, k Porciunkuli, aby tam zahájil řádovou kapitolu.

XVII.

Bouře se vzdaluje.

Leckdo z nás na sobě zakouší, jakým vlivem působí na člověka jasná pohoda a naopak zase den pochmurný, mlhavý a deštivý. Za nepohody jest člověk mrzut a stojí ho nemalého přemáhání, než přemůže svou špatnou náladu. Za to však když hned ráno vysvitne zlaté slunko, slibující krásný den, každý jest jako znovuzrozen, k zpěvu naladěn, a práce mu jde od ruky. V podobné tísní jako za dnů pochmurných žili synové svatého Františka, když se jim schovalo jejich sluníčko, jejich milený otec. Byli úplně skleslí, když se roznesla zvěst o jeho smrti. V těch kalných vodách snadno pak lovil nepřítel všeho dobra, ďábel. Jak se však rozneslo Itálií, že světec jest zdrav a svolává kapitolu do Porciunkule, ihned se mračna protrhla, a bratři se opět zmužili a okřáli. Doufali zase v obnovu pořádku a v nápravu života podle úmyslů svatého Františka.

Uprostřed duchovních synů zapomněl světec na zármutek a bolest, kterou mu některý z nich připravili,

Tvář jeho zářila svatým klidem jako jindy, což možno pozorovati jen na tváři světců. Kdo by jej byl pozoroval, nebyl by tušil, že srdce tohoto muže, jehož obličej zářil spokojeností, jest hluboce raněno proto, že v řádu jeho bují plevel.

O svátku svatého arciknížete andělského měl buď kardinál Hugolin sám, nebo některý jiný hodnostář slavnou mši svatou za zdar této důležité kapitoly. Po mši svaté vystoupil František na povýšené místo a ujal se slova. Obšírně vypravoval bratřím o svém a svých prvních soudruhů povolání, ukazuje na to, že vůle Boží jest, aby v chudobě a prostotě ducha pracovali o spáse své a svých bližních. Upozornil však na to, že někteří bratři, jsouce oklamáni světskou moudrostí a ohledy světa, pracují jak na své, tak i jiných zkáze.

„Drazí bratři,“ volal hlasem povýšeným, „slyšte mne, ač jsem tak prostý a neučený, slyšte má napomínání, jimiž byste se v budoucnosti řídili. Ač má napomínání, která jsem pro vás všechny napsal, jsou jednoduchá, přece přijměte je jen z lásky k Bohu a svým nesmrtelným duším. Poznáte, že pojednávám v nich o různých věcech, jež jsou potřebny každému člověku, zvláště pak každému z vás. Budete-li se jimi řídit, buďte ujištěni, že jdete cestou, kterou nám vykázal Pán a že plníte úkol, jež vám ukládá.“

Po těch slovech rozbil pergamen a počal předčítati napomínání, jak si je byl sestavil v zátíší Kamalduenském. Nemohu doslovně uvést jeho otcovských slov. Jsou obsažena ve sbírce již dříve citované; spokojím se pouze nadpisy jednotlivých napomenutí: 1. O víře v Boha a uctivosti k Svátosti Oltářní, 2. O zlu vlastní vůle, 3. O dokonalém poslušenství, 4. Nikdo nepřivlastňuj si představenství, 5. Nikdo se nepovyšuj, leč v kříži Ježíše Krista, 6. O následování Pána našeho Ježíše Krista, 7. O dobrých skutcích spojených s vědomostmi, 8. Třeba se varovati hříchu závisti, 9. O milování nepřátel, 10. O mrtvení těla, 11. Bratři ať se nikdy nehorší pro hřích bližního, 12. O poznání Ducha Páně, 13. O trpělivosti v protivenstvích, 14. O chudobě ducha, 15. O pokoji, 16. O čistotě srdce, 17. O pokoře při darech Božích, 18. O soustrasti k bližnímu, 19. O po-

korném služebníku Božím, 20. O dobrém a špatném řeholníku, 21. O marnivém a štěbetavém řeholníku, 22. O pokárání, jež třeba trpělivě přijmouti, 23. O pokoře, 24. O pravém milování, 25. Služebníci Boží nechť ctí duchovní, 26. O ctnosti, jež nestrpí protiv, 27. Třeba skrývati dobro, by se neztratilo.

Když skončil František, podal závitek pergamenu nejbližším stojícím bratřím s prosbou, aby se co nejdříve postarali o vyhotovení opisů, jež měly pak býti mezi všechny bratry rozděleny. Tím se hodlal postarati, aby jeho synové měli tato napomínání stále před očima a dle nich se řídili. Na to přikročil k dalším záležitostem kapitoly. Ač tentokrát nebylo tolik bratří v Porciunkuli na kapitole shromážděno jako jindy, neboť termínem ke kapitole byly vlastně svátky svatodušní roku následujícího 1221, přece tato kapitola svými ustanoveními zasluhuje v dějinách řádu bratří Menších místa prvního.

František nejdříve odstranil všechny přemrštěné předpisy o postu, jakož i všechny nezdravé novoty v řádu. Nařídil přísně všem přítomným provinciálům, aby nezaváděli o své újmě nic, co by se protivilo duchu svaté řehole a nic takového, také nestrpěli svým poddaným. Bratrovi Filipovi udělil přísnou důtku. Janu z Conpello dal na srozuměnou, že nemůže se nadíti schválení od kurie, aby tudíž svou společnost rozpustil. Stanovy sestavené lžikapitolou, konanou za jeho nepřítomnosti, byly prohlášeny za neplatné. Co se týče svaté chudoby, znovu byla ustanovena zásada, že jest to úhelný kámen řádu. Všude a od každého měla býti dle poměrů co nejprísněji zachovávána; úchytky nutné směly se státi pouze kapitolním usnesením a po zralé úvaze.

Změn v hodnostech představených provincií se stalo na této kapitole jen málo. Všichni dříve ustanovení provinciálové byli ve svých úřadech znovu potvrzeni, když se zavázali, že se přičiní o přesné zachování svaté řehole. Jenom v provincii Ankonské a Romanské staly se změny. V této stal se místo bratra Lukáše provinciálem bratr Benedikt z Arezzo, na jehož dosavadní místo byl dosazen bratr Pavel. O jiných změnách, jež se staly na této kapitole, se nám nezachovalo zpráv.

Poněvadž někteří bratři žádali svatého zakladatele, aby směli vésti život poustevnický, František jim vyhověl a sepsal pro ně pravidla. Předpisy ty byly prosté, leč uvažujeme-li o nich, cítíme v nich tlouci srdce Františkovo, jež lnulo s takovou láskou k životu rozjímavému, k životu, jaký si vyvolila Máří Magdalena u nohou Ježíšových, o kteréž sám Božský Mistr se vyjádřil, že si nejlepší stránku vyvolila.

Za kapitolního jednání došel světce papežský list, jekož důležitost pro řád byla veliká. V listu nařizoval papež bratřím menším, aby nikdo nebyl připuštěn k skládání řeholních slibů, dokud by neprodělal noviciát čili zkušební rok. Zároveň ustanovil papež Honorius III., že ten, kdo jedenkrát složí sliby, nemůže více o své újmě řád opustiti. Ti, kdož by se toho odvážili, neměli býti již do řádu přijímáni. Tento list, jak se zdá, vydal papež na zakročení kardinála Hugolina. Jest nejlepším důkazem, jak družina svatého Františka se stále více organizovala, což ovšem bylo jen k jejímu vnitřnímu prospěchu a vnějšímu rozvoji.

Ke konci kapitoly slyšeli shromáždění bratři z úst svého milovaného otce zvěst, která je přímo ohromila. František prohlásil totiž, že se vzdává vrchního vedení řádu: „Od tohoto okamžiku,“ pravil dojat, „jsem mrtev pro vás, avšak moje místo u vás bude zastupovati Petr Kathanii, jehož já i vy všichni pro budoucnost budeme poslušni.“ Po těch slovech vrhl se před novým představeným na kolena a sliboval mu přede všemi bratry svatou poslušnost.

Bratři stáli tu jako ztrnulí, ani nechtěli věřiti svým uším; nechápali, jak by něco podobného bylo jen možno. Nastal vzlykot a pláč: „Ach, co si počneme, když ztrácíme laskavého otce a stáváme se ubohými sirotami, a to tak náhle, aniž jsme tu ránu tušili?“ Všichni bez rozdílu byli zarmouceni, že ztrácejí ve Františkovi dobrého a laskavého představeného. Světec je sice těšil, že i na dále bude o ně pečovati, jak ani jinak býti nemůže, než bratry nebylo možno upokojiti. Tu povstal František a maje ruce sepjaté, s očima k nebi pozdviženými se modlil: „Pane, odporučím ti svou rodinu, kterou až do této chvíle jsem měl od Tebe v opatrování. Jak

dobře víš, nejlíbeznější Bože, pro svou nedostatečnost nemohu o ni dobře pečovati a proto předávám svůj úřad do jiných rukou. Ti, kterým tento úřad bude svěřen, zajisté v den soudu budou klásti účty ze svého jednání, kdyby snad jejich nedbalostí nebo příliš přísným nakládáním někdo zahynul.“

Uslzení stáli bratři, hledíce na tvář svého Otce, ozářenou a jakoby nadpřirozenou září ověčenou. Ač věděli, že František od rozhodnutí, k němuž se zajisté jen po zralém uvážení odhodlal, snadno neustoupí, přece neustávali prosbami na něho doléhati, když jest mu vedení řádu obtížno, aby aspoň hodnost vrchního představeného si ponechal a vedení řádu pod svým dohledem svěřil osvědčeným rukám bratra Petra Kathanii. František se vzdíral tomu návrhu, neboť jeho přáním bylo vždy spíše poslouchati než poroučeti, ale konečně přece svolil. Prohlásil tedy, že si podrží vrchní dozor nad řádem, avšak zcela se podrobuje poslušnosti svého zástupce Petra Kathanii, jehož všichni také musí poslouchati. Mimo to prosil Petra, aby mu dal některého bratra jako guardiána, t. j. představeného, aby ho byl poslušen. Bratři byli s tímto rozhodnutím spokojeni, byli rádi, že neztrácejí milovaného otce úplně.

Po urovnání kapitolních záležitostí rozpustil František bratry s nařízením, aby se dostavili příštího roku ke kapitole o svátcích svatodušních. Po jejich odchodu zabral se do velmi důležité práce. Jal se upravovati řeholi. Nastala totiž potřeba dosavadní řeholi rozšířiti, aby v ní bratři našli vše, čeho jest jim třeba věděti. Dle dosavadních zkušeností sestavil si nástin a zavolal bratra Cesaria, jenž byl velice zběhlým v Písmě svatém a právu církevním, a nařídil mu, aby dle náčrtků jeho sestavil důkladnou a obsáhlou řeholi. Ten dal se ihned do práce a za několik týdnů vyhotovil řeholi o třiadvaceti kapitolách.

Řehole ta jest jakýmsi otevřením srdce Františkova milým synům až do nejjemnějších záhybů. Ač se v ní shledáváme se slovy, jimiž to či ono přikazuje, převládá v ní přece spíše napomínání, povzbuzování a prosba. Po zpracování řehole odebral se František ke kardinálu Hugolinovi, aby mu ji ukázal a vyžádal si o ní jeho

dobrozdání. Hugolin v té době meškal v Římě, neboť nastávala zima. Před vánocemi roku 1220 vidělo zase město Řím svatého Patriarchu chudých. Ubytoval se ve špitále svatého Blažeje. Hned druhého dne po svém příchodu odebral se ke kardinálu Hugolinovi, kdež ku své radosti se setkal s milým přítelem svým Dominikem. František odevzdal nově sestavenou řeholi kardinálovi s prosbou, aby si ji prohlédl a podal mu o ní své dobrozdání. Tuto důvěru pokládal kardinál za zvláštní poctu a slíbil Františkovi, že si řeholi přečte, rozváží a pak mu sdělí o ní svůj úsudek. Kardinál zapředl s oběma zakladateli řádů při té příležitosti rozmluvu, zda by nebylo dobře, kdyby byli někteří vynikající jejich bratři povýšeni k církevním hodnostem, že by to bylo jen na prospěch jejich řádů. Než oba světci, jak se dalo očekávati, prohlásili rozhodně, že nestojí o vyznamenání pro sebe ani pro své duchovní syny.

Po několika dnech kardinál vrátil Františkovi řeholi. Byl s ní úplně spokojen. František potěšen jeho souhlasem, poděkoval svému příznivci a vydal se na zpáteční cestu do Porciunkule. Když se loučil s přítelem Dominikem, žádal ho tento o něco na památku. František byl v rozpacích, co by mu dal. Byl tak chudičký, že neměl ničeho. Dal mu tedy svůj provaz, který obepínal jeho bedra. „Bratře,“ pravil na to Dominik, líbaje svého soudruha, „přeji si, aby naše řády vždy k sobě lnuly páskou opravdového přátelství.“

Když František pooděšel, pravil svatý Dominik ke svým průvodcům: „Věřte mi, Františka měli by všichni řeholníci následovati; tak jest dokonalý a svatý.“ To řka, dlouho hleděl dojat za svým milým přítelem. V očích se mu zaleska slza, již snad vytlačila předtucha, že se s Františkem na této zemi asi již neshledá.

XVIII.

Petr Kathani a Eliáš,

Božský Spasitel vypravoval podobenství o hospodáři, který naseł na svém poli dobrého semene, ale člověk nepřítel v noci přišel a naseł koukoř mezi pře-

nici. Hospodář nedal hned vytrhati kougole, aby za své nevzala i pšenice, nýbrž kázal vyčkati až do žní, kdy měl býti kougol od pšenice oddělen a na ohni spálen. František také zasel v půdu církve svaté jen dobré sítě, než nepřítel lidstva nasele v ně kougole, jenž záhy tak se vzmohl, že ohrozil celý řád. Bylo tu třeba veliké opatrnosti, aby kougol byl ostražitě odstraněn a nebylo uškozeno dobrému semeni. A této málo vděčné práci měl nyní věnovati všechny své síly za dozoru Františkova Petr Kathanii.

Byla to nemalá a krušná práce pro Petra vymístiti zahrázěné nešvary a poklesky proti svaté řeholi. Než Petr byl řeholník vzorný a obezřetný, a svatý zakladatel si nemohl vyvoliti lepšího muže k tomu úkolu. Od přirozenosti byl povahy mírné a ústupné; výborně se tedy hodil k úkolu jemu svěřenému. Přes to František meškaje po svém návratu z Říma nějaký čas v údolí Reatinském na zotavené, uznal za dobré poslati mu list tohoto znění:

„Drahý bratře! Bůh tě opatruj a zachovej ve svaté lásce! Bratře můj, doporučuji ti ve všem jednání takovou trpělivost, že kdyby někdo z bratří nebo někdo jiný proti tobě povstal, ano i kdyby se tak zapomněl, že by tě stloukl, abys přijímal vše jako zvláštní milost, Takového buď vždy smýšlení a nikdy se mu nezpronevěř! Miluj ty, kteří s tebou špatně zacházejí a očekávej od nich polepšení jen potud, pokud ti Bůh svou milostí přispěje, abys je polepšil. Podle toho poznám, že Boha miluješ a ke mně, služebníkú Božímu a tvému láskou lneš, když nikdo z bratří, byť se již sebe více prohřešil, neodejde od tebe, aniž na sobě zakusil tvého milosrdenství. Ano i v tom případě, že by tě sám o milosrdenství neprosil, předejdi ho a nabídni mu svého milosrdenství; a kdyby jím opovrhl a tobě tisíckrát na oči přišel, ukaž mu pro jeho polepšení větší lásku, než snad chováš ke mně.“

„Měj vždy trpělivost s takovými bratry! Také oznam ostatním bratřím představeným, jak hodláš jednati. Když se jim donese, že někdo z bratří se provinil, ať jej veřejně nezahanbují a neroztrušují jeho chyb, nýbrž spíše ať s ním mají soustrast a jeho poklesky

před zraky jiných ukrývají. Nikoli zdraví, nýbrž nemocní potřebují lékaře. Dopustil-li by se kdo z bratří smrtelného hříchu, ať jest pod svatou poslušností nucen obrátiti se na představeného a ten ať ho pošle k provinciálovi. Provinciál pak ať má tak milosrdnou péči o svědomí hříšníkovo, jakoby si přál, aby s ním bylo jednáno, kdyby se ocitl v podobných okolnostech. Žádnému představenému nebudiž dovoleno takovému bratru uložití jiné pokání, než toto Jdi a již nehřeš! — Podle toho se spravuj! S Bohem!“

Ne bez důvodu napsal světec tento list. Jistě si mu Petr stěžoval, že někteří podřízení nesnesou napomenutí a pohrdají každým dobře míněným slovem a každou jeho radou. Psal mu o obavě, že se snad někdy ve své horlivosti přenáhle. Vždyť, Bože, jsme všichni jen lidé. A věru, moudrých pokynů v listu obsažených měl Petr velice potřebí, neboť nejednou narazil na tuhý odpor. Chtěj nechtěj, byl mnohdy nucen jednati rázněji, ba i trestati, vida, že se jeho napomínáními pohrdá. Ovšem jeho spravedlivý postup se některým nespokojencům nelíbil, takže počali nejprve tajně proti němu brojiti a jej tupiti, ba někteří se odvážili i veřejně proti němu vystoupiti.

Petr nerad dal Františkovi o tom zprávu, žádaje ho o radu, jak by se měl vůči takovým smělcům zachovati. Mezi řádky projevil jaksi touhu, aby se František vrátil do Porciunkule, že snad chybuující ho spíše uposlechnou. Mezi jinými truchlivými zprávami mu také sdělil, že zase někteří z bratří zavádějí různé novoty. Tak na př., že sám biskup z Tondi vida dva z bratří, že nosí nápadně dlouhý vous z toho důvodu, aby lidé jimi pohrdali, napomenul jich: „Dejte pozor, abyste svými novotami nezastínili krásu svého řádu.“

František tehdy ležel nemocen v klášteře údolí Reatského. Trápil ho jeho žaludeční a slezinový neduh, který se po návratu z Východu častěji objevoval. Světec sepjav ruce k nebi zvolal: „Pane Ježíši Kriste, jenž jsi sobě vyvolil dvanácte apoštolů, z nichž sice jeden klesl, druzí však k Tobě přilnuvše, jedním duchem nadšení byli hlásati evangelium, Tys právě v tomto čase založil náš řád k rozšíření své víry a hlásání svatého evan-

gelia. Kdo tedy Tobě zadostiučiní za bratry mého řádu, nebudou-li plniti, k čemu jsou povoláni, nebudou-li poskytovatí příklad světla, ale spíše budou ukazovatí skutky temnosti? Od Tebe, nejsvětější Pane a od celého dvoru nebeského a ode mne bídného buďtež zlořečení, kdož svým zlým příkladem ničí a kazí, co jsi jinými svatými bratřími našeho svatého řádu vystavěl a stavěti nepřestáváš.“

Tak hroznou kletbu vyřkl František nad bratry, kteří dávají zlý příklad, neboť příčinu toho naznačil sám slovy: „Zkazí se i dobří bratři příkladem jiných . . . Zlí bratři mne probodávají a rozedírají mé útroby po všechn čas.“

Jinou Jobovu zprávu četl světec v listu Kathaniově, že provinciál lombardský Jan Stiacchia zase zavedl zrušené studium bohoslovecké v Bologni. Při této zvěsti projevil již František svou vnitřní bolest, volaje: „Jací jsou to lidé, kteří se opovážili vyrvatí mi můj řád a mé bratry? Až se dostavím ke generální kapitole, pak jim ukáži, jaká jest vůle má.“

„Otče můj,“ pravil k němu ošetřující jej bratr, „sesadíš snad nehodné představené, kteří se opovažují zneužívatí svého postavení? Věru, dívíme se tvé shovívavosti k nehodným bratřím.“

„Odpusť ti to Bůh, bratře,“ odvětil mu pokojně František, „neprávem se domníváš, že bych byl lhostejný k chování se bratří a že bych byl k nim příliš shovívavý. Vidíš, vzdal jsem se vrchní správy řádu jednak proto, že jsem sláb k jeho vedení, zvláště ale pro některé zlé bratry, kteří mnou opovrhovali. Věř mi, kdyby opět všichni bratři byli takoví, jako moji první synové, nikdy by neměli jiného představeného než mne. Poněvadž však nemohu svých neposlušných bratří napraviti, nechci býti jejich tyranem, abych je trestal nebo bičovati kázal, jak tomu u světské moci. Bůh již najde takové neposlušníky a dovede je potrestati. Ať si žijí, jak chtějí; lépe bude když zahynou, než aby jimi jiní dobří byli v záhubu uvedeni. Co se mne týče, neustanu až do své smrti povzbuzovatí své bratry slovem a příkladem, aby kráčeli po cestě, kterou jsem jim z vůle Boží naznačil; pak se nebudou moci vymlouvati, a já nebudu nucen klásti za ně počet Bohu.“

Ód té chvíle stranil se světec všeho styku s bratřími, aby zase neslyšel nových žalob. Jen jednou se ještě před svými ošetřovateli prorocky vyjádřil: „Rozmilí bratři, věřte mi, nadejde čas, kdy rád náš od Boha tak milovaný zlým příkladem upadne do tak špatné pověsti, že se bude stydět každý člen se ukázat mezi lidmi. Ti, kdož v tu dobu budou přijati do řádu, budou k tomu puzeni samým Duchem svatým a budou čisti jak na těle, tak i na duši, a budou v pravdě od Boha požehnáni. Ač budou jednati záslužně, přece při chladnoucí lásce, jež pudí svaté k horlivosti, nadejdou jim mnohá pokušení. Vyskytnou-li se v ten čas schopní muži, budou lepší svých předchůdců. Běda těm, kdož se honosí jen zdánlivou podobou řeholního života a spoléhají na svou učenost a moudrost, ti budou počteni mezi zahaleče, t. j. jakmile se necvičí v ctnosti, v cestě kříže a pokání, v ryzím zachovávání svaté řehole a svatého evangelia, k čemuž jsou svou řeholí zavázáni. Taci nebudou totiž odpírati dosti statně pokušením, jež Bůh na ně dopustí, aby se ukázalo, kdož jsou vyvoleni. Ti pak, kteří obstojí a za schopné uznáni budou, přijmou korunu života, ku kteréž jim dopomůže zloba nešlechetníků a zavrženců.“

Několik dní František strávil na lůžku. Dychtivě toužil po okamžiku, až se mu poněkud ulehčí, aby se odebral do Porciunkule. Za dvě neděle se zotavil a vydal se na cestu. Když dorazil do Assisi, viděl, že Petr jako jeho zástupce si počíná vzorně, třebaž že jest zdravý chatrného, přece se zdarem pracuje o odstranění zlořádů. Pochválil ho, že si moudře počíná ve svém úradě a sám se znovu uchopil otěží svého řádu.

Jsa nápomocen svému zástupci při správě řádu, pozoroval František k své bolesti, že Petr neobyčejně chřadne. Snad to způsobil zastaralý neduh nebo byly toho příčinou veliké starosti a práce se správou tak velikého řádu. Dlouho se přemáhal, ale počátkem března r. 1221 ulehl a z lůžka již nepovstal. Postaral se mu sice František o zručného lékaře, ale ten ho nezachránil, jelikož nemoc byla smrtelná. Dne 10. března vypustil Petr svou šlechetnou duši. Ode všech hodných byl oplakáván, nejvíce však od samého svatého zakladatele.

Byl pochován v kostelíčku Porciunkulovém, kde tak rád prodléval. Kamennou desku s nápisem lze až dodnes viděti v Porciunkuli.

Po smrti Petra Kathanii hledal František nového zástupce, neboť sám nebyl dosti silen k odražení všech útoků, jež byly podnikány z různých stran proti ry- zosti svaté řehole. Rozvažoval, koho by měl ustanoviti za vikáře řádu. Zrak jeho utkvěl na prvním společníku svém Bernardovi z Quintavalle. Ten by se byl pro ten úřad hodil, ale zase sám se sebou prodělával boj s pokušeními ďábelskými. Toho tedy nemohl obtěžovati no- vými starostmi. Pak zase spočinul jeho zrak na spo- lečníku z výpravy na Východ, Eliášovi z Beviglio. Znal jeho výborné vlastnosti: bystrost rozumu, značné vě- domosti, neobyčejnou výmluvnost, zvláštní přívětivost ke každému a jeho nevšední zběhlost a horlivost v za- stávání různých úřadů. Proto svolal v Porciunkuli pří- tomné bratry a oznámil jim krátce, že od té chvíle jest zástupcem jeho bratr Eliáš. Hned také sám mu slíbil poslušnost a přítomní bratři musili jménem nepřítomných učiniti totéž.

Od té chvíle věnoval se František svému apošto- lování až do svátků svatodušních, kdy se sešli bratři se všech stran, aby konali kapitolu. Případalo to toho roku na den 30. května 1221. Dle zprávy Jordánovy bylo tu shromážděno na 3000 bratří. Ovšem nedostavili se všichni, neboť někteří byli zaměstnáni na svých půso- bištích, jiní zase byli tak vzdáleni, že se nemohli v čas dostaviti. Kardinál Hugolin také nepřišel a poslal ke kapitole za sebe kardinála-jáhna Rayneria. Ten při- byl do Porciunkule v průvodu několika biskupů a ře- holníků jiných řádů, kteří přišli, aby se stali svědky velkolepého divadla u kostelíčka Panny Marie, Krá- lovny andělů.

V zahajovací řeči vzpomenu František zesnulého svého zástupce, bratra Petra Kathania. Slovy otcovskými ale ráznými poukázal na to, jak mnozí z bratří mu ztrpčili poslední chvílky života. „Hle, rozmilí bratři,“ mluvil k nim, „všichni dobře víte, co jste dobrovolně Bohu slíbili a proto nechcete-li se státi slibům svým nevěrní a Bohu věrolomní a propadnouti trestům spra-

vedlnosti Božské, zachovávejte věrně svatou řeholi. Někteří z vás působí mně mnoho bolesti a zármutku. Nikoho nejmenuji, každý ví, koho míním. A právě proto jsem se vzdal vrchní správy řádu a ustanovil jsem za svého vikáře Petra Kathania. Po jeho smrti jsem zvolil nového zástupce. Stojí tu vedle mne, jest to bratr Eliáš z Beviglio. Znáte ho mnozí, a já doufám, že bude mým jménem vám vládnouti jako otec. Buďte ho poslušni více než jeho předchůdce.“

Po těch slovech usadil se na znamení pokory u nohou Eliášových. Bratr Eliáš řídil pak ruče záležitosti kapitolní. Přečetl nejprve změny, jež nařídil František v jednotlivých provinciích. Někteří z vlažnějších představených byli nahrazeni jinými horlivějšími. Prvním ze sesazených byl provinciál lombardský Jan Stiacchia, na jehož místo se dostal bratr Gratian. Po ustanovení představených zmínil se František krátce o úřadu každého představeného a jeho důležitosti. „Bratři,“ pravil, „jest zajisté věc dobrá a příjemná Pánu býti představeným jiných, ale jest k tomu třeba některých vlastností. Nejprve třeba, aby představení nehledali sebe samých, ale měli oči stále upřeny na vůli Boží. Majíce obrácený zřetel na spásu vlastní duše, mají všemožně pečovati o duchovní prospěch bratří, bez ohledu na to, zda jsou oblíbeni či snad nemilováni. Když pak někdo úřad obdrží, má jej přijmouti s bázní a považovati jej za jakési ponížení a má projevovati radost, když se úřadu opět může zbaviti. Tím se vždy, drazí bratři, spravujte, neboť na tom závisí prospěch váš i řádu. Jenom proto někteří z vás tak klesli, že zapomněli na vznešený význam a zodpovědnost svého úřadu a do-pustili se značných přehmatů proti řeholní kázni.“

František zakončil první sezení kapitoly vroucí modlitbou. Prosil Boha, aby bděl nad svěřeným stádečkem a aby chránil jeho syny ode všech zhoubných novot.

Kapitola trvala sedm dní. Byla poslední svého jména a původního významu, majíc ráz shromáždění bratří celého řádu. František poznal, že by to bylo pro bratry obtížno, kdyby se měli dostavovati každoročně ke kapitole. Nařídil tedy, že jen provinciálové mají se ke kapitole dostaviti, ostatní jednou za tři léta. Maje však

na myslí prospěch svého řádu, nařídil zároveň, že provinciálové jsou povinni v provinciích každoročně konati se svými bratřími kapitolu o svátku svatého Michaela archanděla. Tato nová ustanovení vložil do řehole, kterou bratřím na této kapitole předložil. Podal ji bratru Eliášovi, prose ho, aby ji všem přečetl, aby každý ne-stranně o ní podal svůj úsudek.

Posledního dne kapitoly provedl František svůj plán, jímž se již dávno zaměstnával, totiž vypravení bratří též do Německa. Sdělil svůj plán šeptem bratru Eliáši, prose ho, aby si s bratry o něm promluvil. Ač Německo bylo hodně vykřičeno jako země barbarská a nehostinná, přece se přihlásilo dobrovolně 90 bratří. Mezi nimi bylo též několik rodilých Němců, což bylo příští výpravě prospěšno. Mezi těmito bratry sluší jmenovati bratra Cesaria ze Špýru. Též nám již známý Tomáš z Celano a bratr Jan z Pian-Carpino s jinými se neohroženě přihlásili k výpravě do Německa. František se zaradoval, vida statečnost svých synů. Souhlasil, aby jejich provinciálem byl jmenován bratr Cesarius, který se mu k tomu úřadu zdál nejschopnějším.

Z přihlášených bratří vybral si Cesarius 25 bratří. Deset z nich bylo kněží, dva jáhni a třináct bylo bratří laiků. Jejich odchod do Německa zpozdil se však o celé tři měsíce; z jaké příčiny není nám známo. Teprv před svátkem svatého Michaela archanděla dorazili do Tridentu. Biskup je tu přijal velice vlídně. Dovolil jim kázati po celé své diecési, a jejich kázání tu měla značný úspěch. Jakýsi občan, příjmím Peregrin, vida jejich ošumělý šat, daroval každému z nich nové řeholní roucho. Sám pak vstoupil do jejich řádu.

Zanechav několik bratří v Tridentu, ubíral se Cesarius s ostatními přes Bozen, Bressanone, Mittenwald, všude rozsévaje semena slova Božího a dobrého příkladu, dorazil do Augsburgu. Tamní biskup i lid přijal jej s velikou okázalostí. O výsledcích jejich působení v Německu podávají nám zevrubné zprávy kronikáři řádu. Byly tak utěšené, že se podařilo bratřím Menším v několika letech založiti v těchto krajinách více klášterů. — Do Čech vyslal Jan z Pian-Carpino spolu-bratry až r. 1228.

Po kapitole vyřídil František ještě jednu záležitost, týkající se druhého řádu. Pověst o svatosti sester u svatého Damiana rozšířila se po celé Itálii a mnohá města prosila, aby se u nich sestry usadily. Klášter svatého Damiana však byl, jak známo, jediný klášter druhého řádu, který František a jeho synové osobně spravovali. O jiné kláštery pečoval papežský visitátor. Svatý zakladatel odchýlil se od své zásady v tom smyslu, že jeden klášter si umínil vzít do své správy, a to klášter v chudičském klášteře v Monticelli u Florencie. Poslal tam Anežku, rodnou sestru svaté Kláry jako přestavenou, jsa přesvědčen, že povede klášter v tom duchu jako její sestra Klára. A tak se také stalo. Klášter Monticellský se stal druhým mateřincem jiných klášterů.

Též z jiných klášterů přicházely prosby k Františkovi, aby jim poslal za představenou některou sestru od svatého Damiana. Světec milerád vyhověl, poněvadž ho blažilo, že duch druhého řádu tak zkvétá. Ovšem o výživu těchto sester v nových klášteřích nepřevzal péči ani světec, ani jeho synové, majíce dosti na klášteře svatého Damiana. Také do Čech a na Moravu r. 1234 přišly klarisky z Assisi, aby zavedly v zakládaných klášteřích ducha sv. Kláry a její sestry Anežky.

XIX.

Třetí řád.

Vyřídiv při kapitole všechny záležitosti, vydal se František na misionární cestu do Toskánska. Dorazil až do Poggi-Bonzi, městečka ležícího mezi Sienou a Florencií. Setkal se tam s kupcem Lucchesiem a jeho manželkou Bonadonnou, kteří byli v městě velice váženi. Lucchesio byl muž příjemných mravů, ale velice se pachtil po slávě tohoto světa. Jeho přáním bylo dostat se do vyšších kruhů a poněvadž k tomu potřeboval bohatství, podnikal různé spekulace, aby hodně vyzískal. Zvláště spekuloval obilím. Skoupil je všechno za laciný peníz, a když nastala neúroda nebo nedostatek, zase je s velikým ziskem prodával. Jeho spekulace se mu

dařily tak, že se stal zámožným člověkem. Pojednou na něm lidé pozorovali změnu.

Lucchesio totiž na radu svého zpovědníka konal duchovní cvičení. Při rozjímání o marnosti všeho pozemského nabytí přesvědčení, že dosud pošetile jednal, pachtě se po slávě a po bohatství, které v očích Božích platí tolik jako plevy a oblázky říční. Shledal také, že svým nemírným shonem po bohatství nejednomu chudákovi ublížil a mnohého hříchu se dopustil. Pociťoval výčitky svědomí a umínil si, že vše vynahradí. Prodal s vědomím své ženy velikou část svého majetku a obnos rozdál mezi chudinu, aby tím aspoň částečně napravil, čím komu ublížil.

Jeho dům, kterému se dříve chudí vyhýbali, stal se nyní dostaveníčkem chudiny. V zástupech přicházeli žebráci a neodcházeli s prázdnem. Právě tehdy přišel do Poggi-Bonzi František. Jakmile se to Lucchesio dověděl, přiběhl k němu a prosil, aby se u něho ubytoval. Světec slyše vypravovati o jeho obrácení, rád se u něho usadil. Od nedávna zabýval se totiž František záměrem, že založí pro lidi ve světě žijící nový řád. Prvotinami jeho měli býti tito zbožní manželé. Oba se mu totiž svěřili, že by rádi ještě více Bohu sloužili, aby jim poradil, co by měli učiniti.

„Moji drazí,“ pravil k nim laskavě František, „již dlouho mám v úmyslu založiti pro vás, lidi ve světě žijící, nový řád, v němž by každý z vás nestísněn zdmi klášterními mohl dokonale Bohu sloužiti. Chcete-li, můžete se státi prvotinami toho nového řádu“

Oba manželé byli ochotni žíti podle rady Františkovy a považovali to za veliké vyznamenání, že se mohou státi prvními členy nového řádu. Světec jim tedy v krátkých rysech naznačil, jak mají žíti a vybídl je aby mnoho dobrých skutků konali, čímž si Boha nakloní, aby jim byl milostiv. Sám se uchýlil do ústraní a spisoval řeholi, kterou mínil dáti třetímu svému řádu. Tanula mu již dávno na mysli. Bylo jí třeba jen řádně zpracovati, aby vedla k cíli, ježž měl František před očima. Za několik dní řeholi napsal a přečetl ji oběma manželům. Na otázku, jak se jim líbí, Lucchesio i Bonadonna prohlásili, že jim vyhovuje a prosili o šat, jenž

by se podobal šatu Františkovu. Vyhověl jim též v té věci. Předepsal jim popelavé roucho od krku až na paty splývající, přepásané provazem. To byl tedy počátek řádu, jenž dnes jest řádem vskutku světovým — vždyť ve všech dílech světa čítá dnes na miliony členů. V naší republice čítá 40.000 členů.

Bylo to divení v Poggi-Bonzi a okolí, když se po prvé na veřejnosti ukázali v řeholním rouchu oba manželé. Jejich oděv, podobný Františkovu, každého mátl. Což se stali osobami řeholními? Proč však zůstávají doma a neuchýlí se do kláštera? Či snad se oděli tímto šatem z pouhé úcty k Františkovi? Nikdo nevěděl s počátku na čem jest. Teprve když vypravovali oba manželé, že jsou členy nového řádu a ukázali řeholi jim Františkem danou, lidem se rozbřesko. — — Tak to tedy myslí František. Chce získati Kristu celý svět. Chce, aby jeho duch sídlil netoliko v jeho prvních řádech, nýbrž aby se stal majetkem celého světa. Každému dobře smýšlejícímu se nový řád zamlouval; to přece bylo něco zvláštního, zůstatí ve světě u svého zaměstnání a při tom požívati výhod života řeholního.

V domě Lucchesiově bylo od té chvíle jako v mraveništi. Lidé si tu podávali dveře, kde kdo chtěl míti jistotu, co vlastně ten nový řád jest. Nejedem vstupoval do domu kupcova s úmyslem, že se přidá k tomu novému spolku, jen nejsou-li pravidla příliš těžká. Ale to lidé špatně znali Frantiska. Když se k něčemu odhodlal, bylo to dokonale promyšleno, jak jen vůbec možno. Poučujíce se od obou manželů, souhlasili lidé a hned se také přihlašovali za nové členy řádu. František je nazval řádem kajícníků. Panny, vdovy, ženatí i provdané hlásili se pod prapor Františkův. Touha po sdružování a spolcích, jež byla význačnou známkou středověku a duch pravého křesťanství podporoval toto téměř všeobecné hnutí. Jako každý člověk páskou své krve lne k rodině, půdou k lidu a křtem k církvi, tak také tehda každý si přál býti členem tohoto řádu, jenž sliboval tolik milostí a výsad klášterního života, třeba ponechával své příslušníky v jejich domácnostech, ve světě.

Nelze se diviti, že věřící s takovou horlivostí se

cháпали prostředku, jenž jim podával výhody života klášterního. Pravým křesťanům jeví se svět nakažlivým a nebezpečným a proto se všemožně vynasnažují mezi ním a sebou vystavěti pevnou ochrannou zeď. Touto zdí byl nad vší pochybnost třetí řád, založený v pravý čas svatým Františkem. Stal se v krátké době semenem hořčičným, z něhož časem vyrostl obrovský strom, jehož větve sahají do všech dílů světa, poskytující křesťanům bezpečný útulek před zkaženým světem.

Pročítáme-li řeholi, kterou František předepsal novému řádu, divíme se její jednoduchosti a mírnosti. Neujde nám též, s jakou duchaplností je psána, jelikož se hodí pro všechny vrstvy lidí, pro všechny stavy. Jejím hlavním účelem jest: Duše, jež pro rozličné překážky jsou nuceny dlíti ve světě, povzbuditi k duchu v pravdě křesťanskému, v něm je podporovati a účastnými učiniti, jak ctností tak i výhod života řeholního.

Každý katolický křesťan mohl vstoupiti do tohoto řádu a míti podíl na jeho duchovních a časných dobrech. K přijetí však František stanovil následující podmínky:

1. Každý musil navrátiti nespravedlivě nabytý statek.
2. Veřejně a bez odkladu usmířiti se s nepřátely.
3. Odhodlati se věrně zachováti příkázání Boží a církevní a vedle toho předpisy řeholní.
4. Každý, kdo žil ve stavu manželském, musil míti výslovné nebo aspoň mlčky dané dovolení druhého manžela.

Po přijetí do řádu byl každý upozorněn, že žádné ustanovení řehole nezavazuje pod těžkým hříchem. Třebas tedy hlavní pohnutka, totiž bázeň před věčnými tresty, tu byla vyloučena a jednalo se jen o dobrou vůli, přece se řád za krátkou dobu velice rozšířil po všech národech. Vše to jest důkazem, že církev je mocnější než všichni zákonodárci světa, že její láska jest mocnější meče a že ona jest schopna otevřiti cestu pravé svobody a osvěty národům.

Nejdříve František uspořádal vnitřní život, jádro rodiny, neboť každá reforma musí začíti srdcem — rodinou. Jak by mohli jednotlivci, kteří nestojí za nic, utvořiti dokonalou, zorganizovanou společnost? Proto také poroučí František ve své řeholi, aby se bratři a sestry třetího řádu šatili prostě a jednoduše. Jejich do-

máci náradí a náčiní mělo býti prostičké, bez zbytečné nádhery. Každý měl žíti tak, jak se to s jeho stavem srovnávalo. Hlavně však o to měl pečovati každý člen řádu, aby z duše vyhladil všelikou touhu po bohatství a rozkošnictví. Podobně také měl vykořeniti žádostivost těla a očí, jež přivedla k úpadku a zániku staré státy, římský a řecký, a až podnes hlodá na moderních státech. Proto také zakazoval František bratřím a sestřím návštěvu neslušných divadel, slavností a světských radovánek.

Život jejich měl býti pokorný, umrtvený, prostý, posvěcený modlitbou. Nemocní a vůbec pracující lid nebyl zavázán k zvláštním postům a umrtvování. Aby učinil přítrž škodlivým rozepřím, nařídil František, aby každý, jakmile vstoupí do řádu, zhotovil poslední vůli o svém majetku. Vřele kladl všem členům na srdce, aby žili pospolu v lásce a varovali se různic a nesvárů. Vyskytl-li se někde spor, měli se vynasnažiti, aby jej brzo urovnali. Kdyby se to však nepodařilo, měla býti sporná záležitost předložena zákonitému soudci, aby mír za každou cenu byl obnoven. Zakazoval přísahu; dovoluje ji členům jen v nejnutnějších případech, na př. k zjednání pokoje, potvrzení víry, odstranění pomluvy, k důležitému svědectví. Nikdy však nedovoloval členům přísahu, kterou by se zavazovali státi při té či oné straně politické, čímž ovšem nikterak nezakazoval lásku k vlasti, k jejím zájmům a zákonům; neboť všechny moudré a spravedlivé zákony jsou vždy se zájmy a zákony církve Ježíše Krista v nejkrásnějším souladu, majíce v zákonu Božím základ a oporu.

František zakazoval členům třetího řádu nositi zbraně, leda že by toho vyžadovala obrana církve svaté, svatého náboženství nebo vlasti. Tento zákaz byl smrtící ranou pro všechny stranické boje, na něž bohužel Italie zvláště v té době byla bohata.

Jak se tu zalékli lenní pánové, vždyť se jednalo o jejich moc a nadvládu. Proto také se chápali všech možných prostředků, aby to „revoluční hnutí“ potlačili. Leč ani členům třetího řádu nescházelo ochrany. V řeholi bylo na podobné případy pamatováno. Měli se totiž hned obrátiti ke svým představeným z prvního řádu, a

ti pak měli zakročiti u diecesního biskupa. To se také stávalo na mnoha místech a vždy vítězili členové třetího řádu nad tyraný, kteří chtěli si z nich učiniti povolné nástroje svých ctižádostivých choutek. Mnozí se jen k vůli tomu stávali členy třetího řádu, aby nemusili sloužiti tyranům; bylť již každý válek syť.

Velikým přítelem a zastáncem třetího řádu proti lenním pánům byl staříčký papež Řehoř IX., nám již známý kardinál Hugolin. Stanovil, že terciáři mají býti považováni za pravé řeholníky, a že tudíž jest povinností svaté Stolice je chrániti a brániti, aby směli volně a řádně plniti všechny řeholní předpisy. Nařídil přísně všem biskupům třetí řád chrániti. Dále nesměli býti členové tohoto řádu nuceni k přijímání veřejných úřadů; jediné, co se od nich mohlo žádati bylo, aby se podrobili oněm povinnostem, k nimž jsou zavázáni držením svých statků.

Lenní zřízení tedy notně zakolísalo založením třetího řádu. Pánům připadly toliko dávky a poplatky od poddaných, z nichž se však také mohli vykoupiti, jak také mnozí s radostí učinili. Velmi často jim v tom pomohla řeholní pokladna, do níž každý člen byl povinen měsíčně nějakým obnosem přispívati. Zasáhl tudíž František velmi silně v řešení tehdejší sociální otázky. Mocnou oporu našel v papeži Řehořovi IX., který několikrát pozdvihl svého hlasu na ochranu III. řádu.

Jakmile byl třetí řád založen, již zazněl hlas náměstka Kristova, že jest to dílo Nejvyššího, že jest to nejlahodnější plod, jež horlivost svatého Františka přinesla církvi Boží. Kurie poznavši užitečnost tohoto řádu, ihned jej vzala ve svou ochranu, schválila a potvrdila. Papež Honorius III. udělil schválení řehole třetího řádu ústně, po něm tak učinil papež Řehoř IX. Konečně papež Mikuláš IV. dne 18. srpna roku 1289 schválil třetí řád zvláštní bullou a upravil jej podle potřeby a poměrů tehdejší doby.

V nejnovější době vydal papež Lev XIII. dne 20. května 1883 zvláštní konstituci, kterou řehole třetího řádu, papežem Mikulášem IV. upravená, byla dle nejnovějších poměrů změněna; v téže konstituci papež zevrubně označil odpustky a výsady třetího řádu.

Jest podivným úkazem naší doby, kdy Belial tolik usiluje o rozšíření své nadvlády nad světem, že třetí řád svatého Františka se utěšeně rozmáhá. Lidé uznávají, že jest to nejjistější prostředek k zahojení mnoha ran, z nichž společnost lidská za našich dnů krvácí. Jest z toho patrné, že František byl vyvoleným nástrojem Prozřetelnosti Boží. Kdyby jeho duch vždy sídlil v rádech, jež vstúpil v půdu svaté církve, jistě by to ve světě jinak vypadalo. Zcela jinak by vypadaly naše rodiny, jež jsou přece základem státu. Nebylo by ožehavé otázky sociální, okamžitě zmizela by s povrchu zemského propast, kterou vyhloubila lidská zloba a zlomyslnost pekelného nepřítele lidstva. Bohužel však třetí řád pro nedokonalost několika jednotlivců má v našich zemích i nepřátele. Hlavní však příčinou předsudků proti třetímu řádu jest to, že mnozí katolíci — ani kněze nevyjímám — nemají o třetím řádu ani pojmu. Kdyby každý horlivý duchovní správce byl dokonale o něm poučen, jistě by se snažil ze všech sil, aby byl v osadě zaveden a povznesen; měl by v pastoraci mocnou a neklamnou oporu ve třetím řádu.

Zakončuji tuto kapitolu o třetím řádu svatého Františka slovy slavného kardinála Treja. Tento hodnostář psal slavnému letopisci řádu Františkánského Waddingovi takto :

„Chválíte mne, že jsa okrášlen purpurem kardinálským, přijal jsem roucho svatého Františka a zavázal se slavně k zachování jeho řehole. Což jsem měl jiného činiti, nežli se zcela věnovati tomu řádu, jemuž jsem díky povinen za všechno, co mám a čím jsem? Není snad provaz svatého Františka hoden obepínati purpur samého krále? Svatý Ludvík, svatá Alžběta jej nosili, jakož i mnoho knížat a kněžen. Za našich dnů zemřel v rouchu bohulibého Františka španělský král Filip III. Manželka Filipa VI., královna Alžběta, jež nyní vládne na trůnu španělském a princezna Marie, sestra tohoto mocnáře, jsou členy třetího řádu. Proč se tedy divíte, že kardinál pokrýl svůj purpur popelavým rouchem třetího řádu a opásal se provazem? Zdá-li se tento šat někomu sprostý, pak ho mám tím více potřeby, abych se uvaroval pýchy. Není tedy popelavé

roucho svatého Františka pravý purpur, jenž dodává lesku důstojnosti královské a kardinálské? Ano, jest pravou ozdobou, ponořenou v krev Ježíše Krista a v krev, jež tekla z ran Jeho svatého služebníka Františka. Propůjčuje tedy šat třetího řádu všem, kteří jej nosí, královskou hodnost. Co jsem tedy učinil, když jsem oblekl ono svaté roucho? Přiložil jsem purpur k purpuru, purpur královský k purpuru kardinálskému. Daleko jest tedy ode mne, že bych se byl snad pokořil; spíše se obávám, že jsem tím vyzískal větší slávy.“

OBSAH.

	Strana
Předmluva .	3
I. Mladý patricij . .	5
II. František na cestě k Bohu	12
III. Obrácení .	19
IV. Hlas s hůry	26
V. Rozhodný krok	32
VI. Stále výše .	41
VII. Poznané povolání .	49
VIII. Stádečko roste	56
IX. Schválení řehole . . .	64
X. V práci na vinici Páně	69
XI. Svatá Klára . .	78
XII. První pokusy o obrácení nevěřících	84
XIII. Organizace řádu	93
XIV. Rohožková kapitola	101
XV. František na Východě .	108
XVI. Zlato v ohni .	114
XVII. Bouře se vzdaluje .	122
XVIII. Petr Kathanii a Eliáš	127
XIX. Třetí řád .	135
